

ในรื้อหาเสพติดอื่นๆ ส่วนคดีอื่น ๆ เช่น ครอบครองเฮโรอีน ครอบครองกัญชา ฯลฯ เกิดขึ้นไม่มากนัก

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

การดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติด ควรที่จะต้องดำเนินการไปพร้อมกันทั้งด้านปราบปราม ป้องกัน และบำบัดรักษา โดยการดำเนินการดังกล่าว นอกจากจะอาศัยการดำเนินการจากทางการแล้ว ทางกรุงเทพมหานครสามารถที่จะขอความร่วมมือจากทรัพยากรภายในเขตเข้ามาร่วมดำเนินการ เพราะกรุงเทพมหานครมีแหล่งทรัพยากรที่สามารถทำประโยชน์ให้แก่กรุงเทพมหานครได้จำนวนไม่น้อย โดยเฉพาะ สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา ตลอดจนแหล่งทุนความช่วยเหลือ อันได้แก่ สมาคม มูลนิธิต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้นการแก้ไขปัญหายาเสพติดของกรุงเทพมหานครน่าจะได้นำสถาบันและแหล่งต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามศักยภาพของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งอาจแยกพิจารณาเป็นประเด็น ๆ ได้ดังนี้

1. ด้านการเผยแพร่ความรู้ ด้านป้องกันยาเสพติด นอกจากจะได้ดำเนินการในชุมชนแออัดแล้ว ควรจะได้ดำเนินการเผยแพร่ โฆษณาและพิษภัยของยาเสพติดให้ครอบคลุมถึงกลุ่มเยาวชนและประชาชนทั่วไปด้วย ซึ่งในการนี้ความร่วมมือจากคณะกรรมการชุมชนจากครูอาจารย์ของสถาบันการศึกษา ตลอดจนพระภิกษุจากสถาบันศาสนาเป็นสิ่งจำเป็น เพราะเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับบุคคลเหล่านี้มากที่สุด นอกจากนั้น บุคลากรจากสถาบันเหล่านี้ยังสามารถช่วยชักชวนให้ผู้ใช้ติดยาเสพติดหันกลับเข้ามารับการรักษาร้อยละ 100 ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการดำเนินการทั้ง 2 ทางไปพร้อม ๆ กัน

2. ด้านการบำบัดรักษา ในกรุงเทพมหานครเอง มีโรงพยาบาลอยู่หลายแห่งที่ให้บริการถนอมรักษาทั้งแบบผู้ป่วยใน ผู้ป่วยนอก ซึ่งเพียงพอต่อผู้เข้ารับการบำบัดรักษา

3. ด้านการแสวงหาแหล่งเงินทุนสนับสนุน โครงการในกิจกรรมต่าง ๆ คือการป้องกันการปราบปรามและการบำบัดรักษานั้น น่าจะพิจารณาแหล่งเงินทุนที่มีอยู่ในแต่ละเขตของกรุงเทพมหานคร เช่น มูลนิธิ สมาคม สถาบันการศึกษา ฯลฯ นอกเหนือไปจากการอาศัยงบประมาณของรัฐบาล

4. ด้านการปราบปรามยาเสพติด เป็นความร่วมมือ ร่วมใจของประชาชนโดยการแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบถึงแหล่งซื้อ ขาย ยาเสพติด ภายในชุมชน การกระทำดังกล่าวเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ประชาชนได้แจ้งถึงแก๊งค์ โฆษณาและพิษภัยของยาเสพติดจากการณรงค์ในการป้องกันยา

เสพติด ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะสัมฤทธิ์ผล หรือไม่ขึ้นอยู่กับสามัญสำนึกของประชาชนและการได้รับการตอบสนองเป็นอย่างดี จากเจ้าหน้าที่ในการแก้ไขปัญหานี้

5. ในด้านบุคคลที่จะช่วยดำเนินการในด้านของการติดตามและประเมินผลโครงการเพื่อให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องในระยะยาว ซึ่งจะเป็นข้อมูลย้อนกลับแสดงให้เห็นถึงผลงานที่ได้กระทำไป ควรจะพิจารณาสถาบันทางการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยที่มีอยู่ ทั้งนี้เพราะบุคลากรในสถาบันการศึกษาเหล่านี้เป็นผู้มีความรู้และศักยภาพในด้านของวิชาการ

จากแนวทางดังกล่าว จะเห็นว่าการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติด จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและการประสานงานจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา มูลนิธิ สมาคม และประชาชน รวมทั้งต้องมีการกำหนดนโยบาย แผนงาน วัตถุประสงค์ เป้าหมายและหน่วยงานที่รับผิดชอบไว้อย่างแจ่มชัด รวมไปถึงมีระบบการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้มาทำการปรับปรุงส่วนที่บกพร่อง เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วปัญหายาเสพติดของกรุงเทพมหานครก็จะสามารถแก้ไขให้หมดสิ้นไปได้

ชื่อโครงการวิจัย	การวิเคราะห์ผลงานวิจัยด้านยาเสพติด
ผู้วิจัย	ทิพย์อร ไชยณรงค์ กองวิเคราะห์โครงการและประเมินผล สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2535
ประเภทงานวิจัย	ความรู้ทั่วไป (การวิเคราะห์ผลงานวิจัย)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อรวบรวมผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับยาเสพติดที่ดำเนินการศึกษาระหว่างปี พ.ศ.2521-2531
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ ลักษณะและเนื้อหาของผลงานวิจัยทางด้านยาเสพติดที่ดำเนินการศึกษาระหว่างปี พ.ศ.2521-2531
3. เพื่อศึกษาแนวโน้มของการศึกษาวิจัยทางด้านยาเสพติด

วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเอกสาร โดยเก็บรวบรวมผลงานวิจัยที่ได้ดำเนินการระหว่างปี พ.ศ.2521-2531 จากห้องสมุดหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงาน ป.ป.ส. และห้องสมุดสถาบันการศึกษาทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค โดยเน้นการวิจัยทางสังคมศาสตร์เท่านั้น นอกจากนั้นยังวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ปัญหาเสพติดจากเอกสารต่าง ๆ รวมทั้งแผนนโยบายต่าง ๆ

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ผู้วิจัย (ทิพย์อร ไชยณรงค์, 2535: 77-82) ได้สรุปสาระสำคัญของผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1 แหล่งผลิตผลงานวิจัย

ในจำนวนปริมาณผลงานวิจัยทั้ง 135 เรื่องนั้น หน่วยงานที่ให้ความสำคัญต่อการวิจัยทางด้านยาเสพติดมากที่สุด คือ หน่วยงานมหาวิทยาลัย โดยมีผลงานวิจัยร้อยละ 60.74 รองลงมาคือ หน่วยงานในด้านการปราบปรามยาเสพติด ได้แก่ สำนักงาน ป.ป.ส. สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี

2 ปีที่ดำเนินการวิจัย

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2521-2531 นี้ ปีที่มีการดำเนินการวิจัยมากที่สุดคือ ปี พ.ศ.2523 และ 2530 ซึ่งมีผลงานวิจัยมากถึงร้อยละ 14.81 และ 13.33 ตามลำดับ

3. ประเภทของผลงานวิจัย

ในจำนวนผลงานวิจัย 135 เรื่องนั้น จำแนกได้เป็นผลงานวิจัยประเภทรายงานวิจัย จำนวนมากกว่าผลงานวิจัยประเภทวิทยานิพนธ์ โดยเป็นรายงานวิจัยร้อยละ 57.04 และเป็นวิทยานิพนธ์ ร้อยละ 42.96

4. กลุ่มประชากรในการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มนักเรียนและเยาวชนเป็นกลุ่มที่ได้รับความสนใจศึกษามากที่สุด ทั้งนี้เพราะมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดมากในกลุ่มนักเรียน นักศึกษาและเยาวชน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในอนาคตของชาติ

5. พื้นที่ที่ทำการวิจัย

พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ซึ่งผลงานวิจัยด้านเสพติดได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ นั้น เป็นพื้นที่ทั่วประเทศไทย แต่พื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานครเป็นพื้นที่ภูมิศาสตร์ที่มีผลงานวิจัยยาเสพติดมากที่สุด ร้อยละ 42.02 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ยาเสพติดมีการแพร่ระบาดมากที่สุดในกรุงเทพมหานคร จากข้อมูล พบว่า การพัฒนาอย่างกระชั้นชิดของเมือง เทคโนโลยีใหม่ ๆ สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ปัญหาการว่างงาน การอพยพย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองหลวง ทำให้ผู้คนปรับสภาพตัวเองให้เข้ากับความเร็วไม่ทัน จึงพบว่าคนในเมืองใหญ่จะติดยาเสพติดมาก ผิดกับคนในชนบทที่ความเร็วเข้าไปไม่ถึงแทบจะไม่มีปัญหาการติดยาเสพติดเลย

6. กลุ่มเรื่องผลงานวิจัยด้านยาเสพติด

6.1 กลุ่มผลงานวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับลักษณะทางนิเวศวิทยาของผู้ติดยาเสพติด

การศึกษาวิจัยทางด้านลักษณะทางนิเวศวิทยาของผู้ติดยาเสพติดมีค่อนข้างมาก ซึ่งผลงานวิจัยพบว่า ผู้ติดยาเสพติดส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 11-25 ปี ส่วนมากมักจะเป็นโสด แต่ถ้ามีสถานภาพสมรสก็เป็นในลักษณะแตกแยกหรือเป็นหม้าย ในเรื่องการศึกษาส่วนมากมีการศึกษาดำ และเป็นคนว่างงาน แต่ถ้ามีงานทำมักเป็นอาชีพรับจ้าง ทำนา ทำไร่ ทำสวน สำหรับรายได้ผู้ติดยาเสพติดค่อนข้างน้อย ผู้ติดยาเสพติดมักเป็นบุตรคนโต ได้รับการเลี้ยงดูแบบตามใจหรือปล่อยตามสบาย ค่อนข้างเป็นบุคคลดื้อ บิดามารดาแยกกันอยู่ เฮโรอีน และกัญชาเป็นยาเสพติดที่นิยมนำมาใช้ทดลองกันอย่างแพร่หลาย

6.2 กลุ่มผลงานวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับสาเหตุการติดยาเสพติด

ผลงานวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับสาเหตุการติดยาเสพติดนี้ มีการศึกษาวิจัยไว้มาก โดยการจำแนกสาเหตุการติดยาเสพติดออกแตกต่างกัน แต่ไม่ว่าจะจำแนกสาเหตุการติดยาเสพติดเป็นอย่างไรก็ตาม สาเหตุการติดยาเสพติดใหญ่ ๆ มี 3 ประเด็นคือ สาเหตุจากบุคคล สาเหตุ

จากตัวยา และสาเหตุจากสภาพแวดล้อม แต่ในการศึกษาผลงานวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะด้านสังคมศาสตร์เท่านั้น จึงไม่นำสาเหตุจากตัวยามาศึกษา ดังนั้นจึงศึกษาใน 2 ประเด็นคือ บุคคล และสิ่งแวดล้อม ซึ่งจาก 2 ประเด็นดังกล่าวนี้ ผู้วิเคราะห์จำแนกออกเป็น 6 สาเหตุคือ

1. สาเหตุจากการอยากทดลอง
2. สาเหตุจากเพื่อน
3. สาเหตุจากสภาพจิตใจ
4. สาเหตุจากสภาพร่างกาย
5. สาเหตุจากสภาพแวดล้อม
6. สาเหตุอื่น ๆ

6.3 กลุ่มผลงานวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับการป้องกันการติดยาเสพติด

การป้องกันยาเสพติดเป็นการดำเนินงานเพื่อลดความต้องการมิให้ใช้ยาเสพติด หรือใช้ยาในทางที่ผิด โดยมีเป้าหมายเพื่อมุ่งสร้าง “ภูมิคุ้มกัน” แก่ประชาชน ในการดำเนินงานของรัฐบาลเพื่อป้องกันการติดยาเสพติดได้แบ่งกลุ่มเป้าหมายเป็น 5 กลุ่มคือ กลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา และกลุ่มชาวไทยภูเขา ซึ่งมีกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงาน กลุ่มบิดามารดา กลุ่มเยาวชนนอกสถานศึกษา และกลุ่มชุมชน มีสำนักงาน ป.ป.ส. เป็นผู้ประสานการดำเนินงานร่วมกับหน่วยปฏิบัติงานอื่น ๆ จากผลงานวิจัยค้นคว้าในช่วงปี พ.ศ.2521-2531 นั้น พบว่ามีผลงานศึกษาในกลุ่มเยาวชนมากที่สุด ในกลุ่มบิดามารดา และชุมชนมีการศึกษาค่อนข้างน้อย และกลุ่มชาวไทยภูเขาแทบจะไม่มี ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาวิจัยในกลุ่มประชากรที่ยังขาดอยู่

ซึ่งผลการศึกษาในเรื่องการป้องกันการติดยาไม่ว่าจะเป็นด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ หรือทัศนคติต่อยาเสพติด พบว่าสถานศึกษาตลอดจนผู้บริหารโรงเรียน และครูอาจารย์ขาดความรู้ ขาดแนวทางปฏิบัติในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ต้องการวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ ต้องการสื่อการสอนที่มีคุณภาพ โดยมีทัศนคติเห็นด้วยกับการให้ความรู้เรื่องยาเสพติดแก่เด็ก และวิธีป้องกันการติดยาเสพติด โดยความบรรจุเป็นเนื้อหา หลักสูตรในการเรียนการสอน และใช้เป็นวิชาบังคับในสถานศึกษา พบว่าเท่าที่ผ่านมาการเรียนการสอนเกี่ยวกับความรู้ยาเสพติดยังมีปัญหาไม่บรรลุผลในการให้ความรู้ในด้านประชาชน พบว่าสามารถให้ความรู้เรื่องยาเสพติดกับประชาชนโดยอาศัยสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์วิทยุ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ

6.4 กลุ่มผลงานวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับการปราบปรามยาเสพติด

การปราบปรามยาเสพติด เป็นการดำเนินงานเพื่อลดอุปทาน (Supply) ของยาเสพติด คือ การพยายามลดปริมาณของผลผลิต ยาเสพติดของผู้ผลิตและผู้ค้า ในด้านการปราบปราม มักพบว่าผู้ผลิตและผู้ค้าได้มีการพัฒนาวิธีการผลิต และเชิงการค้าที่มีกลยุทธ์ขายสูง ดังนั้น จึงต้องเร่งในการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามให้มีขีดความสามารถทันเทคนิคของผู้ผลิต และผู้นำ ปรับปรุงอุปกรณ์ในการสื่อสาร จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ หรือการหาข่าวที่มีประสิทธิภาพสูง เป็นต้น

ผลการศึกษาวิจัยเรื่องการปราบปรามยาเสพติดมีไม่มาก ซึ่งผลงานวิจัยส่วนใหญ่ เป็นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานการปราบปรามยาเสพติด เช่น ปัญหาและอุปสรรค ในการปราบปราม ความซื่อสัตย์สุจริตของเจ้าหน้าที่ เป็นต้น และเป็นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผู้ติดยาเสพติด เช่น วิธีการลักลอบนำยาเสพติดเข้าเรือนจำ ความสัมพันธ์ของการติดยาเสพติด กับการก่ออาชญากรรม

6.5 กลุ่มผลงานวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทย มีการดำเนินงาน 2 ระบบคือ ระบบสมัครใจและระบบต้องโทษ ในการบำบัดรักษาระบบสมัครใจ ดำเนินการ 2 รูปแบบคือ แบบผู้ป่วยนอก และแบบผู้ป่วยใน ซึ่งให้การบำบัดรักษา 4 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนเตรียมการ ขั้นตอนพิษยา ขั้นตอนฟื้นฟูสมรรถภาพ และขั้นตอนติดตามผล สำหรับการบำบัดรักษาระบบต้องโทษ เป็นการดำเนินงานในลักษณะของการให้การบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพแก่ผู้ติดยาเสพติดที่กระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด และมีโทษซึ่งศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกหรือควบคุมความประพฤติ

การศึกษาวิจัยในเรื่องการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด มีการศึกษาวิจัยเป็นจำนวนมาก โดยผลการศึกษาวิจัยพบว่า การบำบัดรักษาในระบบสมัครใจ ยังไม่มีมาตรการใช้บังคับให้เข้ารับการรักษาคืบคลานทุกขั้นตอน ทำให้ประสิทธิภาพการบำบัดรักษาไม่ได้ผลเท่าที่ควร สถานบำบัดรักษายังขาดระบบติดตามผลการรักษา การบำบัดรักษาเท่าที่ผ่านมามักจะมีปัญหาในการกลับมาเสพติดซ้ำ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ได้รับการรักษาไปแล้วกลับไปอยู่สภาพแวดล้อมเดิม ในการบำบัดรักษาความแยกประเภทผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้ติดยาใหม่ และพบว่าศาสนามีส่วนช่วยในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดได้ผลดีมาก สำหรับผู้ที่มีศรัทธาเชื่อมั่นในศาสนา อย่างไรก็ตาม พบว่าการบำบัดรักษาในปัจจุบันไม่ค่อยได้ผลจึงควรให้สถาบันบำบัด

รักษาแต่ละแห่งทั้งราชการและเอกชนใช้วิธีการบำบัดรักษาแตกต่างกัน โดยยึดพื้นฐานทางด้านเภสัชศาสตร์ และจิตวิทยาร่วมกัน เพื่อหาวิธีการรักษาที่ทำให้มีผู้ติดยาเสพติดชำน้อยที่สุด

6.6 กลุ่มผลงานวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับการควบคุมพืชเสพติดและการปลูกพืชทดแทน

การควบคุมพืชเสพติดและการปลูกพืชทดแทน เป็นความพยายามอีกด้านหนึ่งของรัฐบาลในการควบคุมยาเสพติด คือการปลูกฝิ่นและกัญชา โดยการหาพืชชนิดอื่น ๆ ที่สามารถปลูกได้ในที่สูง และสามารถทำรายได้ใกล้เคียงกับฝิ่นมาปลูกแทนฝิ่น พืชเศรษฐกิจเหล่านี้ต้องมีระบบกลไกทางการผลิต การตลาดที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนจนเกินไป อย่างไรก็ตาม มาตรการในการปลูกพืชทดแทนนี้ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาชุมชนด้วย ทั้งนี้เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติและความเชื่อ ตลอดจนวิถีชีวิตของชาวไทยภูเขาที่ขึ้นอยู่กับฝิ่นมาหลายชั่วอายุคน

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการควบคุมพืชเสพติดและการปลูกพืชทดแทนในระหว่างปี พ.ศ.2521-2531 นี้มีปริมาณน้อย การศึกษาวิจัยเป็นการศึกษาควบคุมการปลูกฝิ่นและส่งเสริมการปลูกพืชทดแทนให้กับชาวไทยภูเขาในภาคเหนือเท่านั้น ไม่มีการศึกษาทางด้านกัญชาเลย ซึ่งกัญชานั้นส่วนมากจะปลูกกันในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในด้านการควบคุมการปลูกกัญชา และหาพืชทดแทนกัญชาบ้าง ผลการวิจัยพบว่า การลดพื้นที่ปลูกฝิ่นค่อนข้างประสบผลสำเร็จ และชาวเขาก็ยอมรับการเปลี่ยนแปลงหันไปปลูกพืชเศรษฐกิจแทน

6.7 กลุ่มผลงานวิจัยค้นคว้าที่เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ปัญหายาเสพติดมิได้ลดความรุนแรงของปัญหาลง คือ มาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่ยังขาดประสิทธิภาพ ยังมีช่องโหว่สำหรับการกระทำความผิด ถ้าหากมีระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพแล้ว ปัญหายาเสพติดจะคลายความรุนแรงลงไปมาก หรืออาจกำจัดปัญหาโดยสิ้นเชิงก็เป็นไปได้ ผลการศึกษาวิจัยพบว่ากฎหมายที่ใช้ยังมีข้อบกพร่อง ควรมีบทบาทการบำบัดรักษาให้ครบทุกขั้นตอน ควรมีบทบังคับ มีการลงโทษ ผู้ฝ่าฝืนในการเข้าบำบัดรักษาไม่ครบขั้นตอน ในด้านกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิด ยังขาดหลักการควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิด และลงโทษบุคคลผู้สมคบในการกระทำความผิดตามหลัก Conspiracy Law ทำให้เป็นการยากในการลงโทษผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่และนายทุน และไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติด ทำให้เกิดการใช้อิทธิพลและทรัพย์สินต่อสู้คดีจนศาลไม่อาจลงโทษได้

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะ 2 ประเด็นคือ

1. แนวโน้มมีการวิจัยยาเสพติด

การวิจัยด้านยาเสพติดต่อไปควรจะมีการดำเนินการวิจัยในส่วนที่ยังมีการวิจัยน้อยหรือในส่วนที่ยังไม่มีการวิจัย เพื่อเป็นการวิจัยเสริมหรือเพิ่มเติมให้ครบสมบูรณ์ และถ้ามีการนำผลการวิจัยไปใช้อย่างแพร่หลาย และเป็นจริงเป็นจัง ย่อมจะทำให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดประสบผลสำเร็จได้ แนวโน้มของการวิจัยทางด้านยาเสพติดที่ควรจะเป็น มีสาระดังนี้

1.1 ควรมีการศึกษาวิจัยทางด้านยาเสพติดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา จากการวิเคราะห์แหล่งผลิตผลงานวิจัย พบว่ามหาวิทยาลัยเป็นแหล่งที่มีผลงานวิจัยมากที่สุด ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหายาเสพติด เช่น กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงาน ป.ป.ส. และหน่วยงานเอกชน, สมาคมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ควรจะได้มีการศึกษาวิจัยทางด้านยาเสพติดให้มากขึ้น

1.2 ควรมีการศึกษากลุ่มเป้าหมายให้ครบทั้ง 5 กลุ่มคือ กลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา และกลุ่มชาวไทยภูเขา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้รับผิดชอบ กลุ่มบิดามารดา กลุ่มเยาวชนนอกสถานที่ และกลุ่มชุมชน ซึ่งสำนักงาน ป.ป.ส. เป็นผู้ประสานงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเท่าที่ผ่าน ส่วนมากศึกษากลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา นอกสถานศึกษา กลุ่มที่ไม่มีการศึกษาได้แก่กลุ่มชาวไทยภูเขา

1.3 ทางด้านการปราบปรามยาเสพติด ควรมีการศึกษาวิจัยหาแนวทางที่ทันสมัยที่ให้ประสิทธิภาพสูงในการปราบปราม เพื่อให้ทันกับผู้ผลิตและผู้ค้าที่ได้มีการพัฒนาวิธีการผลิตและเชิงการค้าที่มีมูลค่าสูง และในด้านการควบคุมพืชเสพติด และการปลูกพืชทดแทน ก็ควรมีการศึกษาวิจัยในส่วนที่ยังขาดอยู่ โดยเฉพาะทางด้านการปลูกกัญชา ควรมีการศึกษาเหมือนเช่นศึกษาในเรื่องการปลูกฝิ่น เพื่อหาแนวทางการปลูกพืชทดแทน และในด้านกฎหมายควรต้องรีบดำเนินการวิจัยหาข้อบกพร่องของกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน และหาแนวทางแก้ไขเพื่อใช้ในการแก้ปัญหายาเสพติดให้ได้โดยเร็ว

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด

2.1 ครอบครัวยุคใหม่ การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นมานั้น ควรเริ่มต้นแก้ปัญหายาเสพติดจากเด็ก เพราะจากผลการศึกษาพบว่า ยาเสพติดแพร่หลายในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ขาดความอบอุ่นจากครอบครัวขาดที่พึ่ง เนื่องจากครอบครัวแตกแยก มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ปัญหาสภาพจิต ทำให้เยาวชนเหล่านั้นหาทางออกโดยการกลายเป็นผู้ติดยาเสพติด ถ้าหากสังคมในประเทศมีผู้ติดยาเสพติดมาก แสดงว่าครอบครัวอ่อนแอ ประเทศชาติก็ขาดกำลังที่

เข้มแข็ง ดังนั้น จุดสำคัญจุดหนึ่งที่จะเป็นหน่วยในการช่วยกันป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด คือครอบครัว ซึ่งครอบครัวต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยให้การเลี้ยงดูที่ดีแก่เด็ก ให้มีการอยู่ดี กินดี ให้ได้รับความอบอุ่นจากครอบครัว ให้มีความมั่นคงในชีวิต ให้มีสุขภาพดี ถ้าเด็กมีปัญหาในด้านการศึกษา ด้านการคบเพื่อน มีปัญหาจิตอาฆมณ และปัญหาอื่น ๆ บิดามารดาควรจะทำตัวเป็นที่พึ่งแก่เด็ก โดยการให้คำแนะนำ ปรีกษา ช่วยแก้ปัญหา ให้ความอบอุ่นแก่ลูกหลาน และควรส่งเสริมสุขภาพจิต โดยให้เด็กได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดโดยศูนย์เยาวชน หรือสมาคมต่าง ๆ เช่น สมาคม วาย เอ็ม ซี เอ เป็นต้น

นอกจากครอบครัว จะต้องให้ความอบอุ่นแก่เด็กแล้ว สถาบันครอบครัวก็มีความสำคัญในตัวเอง กล่าวคือ ครอบครัวต้องมีความมั่นคง มีเสถียรภาพ เป็นศูนย์รวมของบุคคลในครอบครัว เพราะถ้าหากครอบครัวใดมีปัญหาดังกล่าแล้ว ความสัมพันธ์ในครอบครัวย่อมไม่ดีตามไปด้วย บุคคลในครอบครัวอาจหาทางออกด้วยการติดยาเสพติด ฉะนั้น ควรจะได้มีการส่งเสริมสถาบันครอบครัว โดยรัฐบาลจัดให้มีบริการแนะแนวครอบครัว แนะแนวอาชีพ ดำเนินการโดยกรมประชาสงเคราะห์ หรือหน่วยสวัสดิการครอบครัวของสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย

2.2 ชุมชน ชุมชนเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อปัญหาการติดยาเสพติด การแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดของประชาชนมักแก้ไขไม่สำเร็จ ตราบใดที่ประชาชนยังมีสภาพแวดล้อมในชุมชนไม่เปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยเป็น การอพยพของพลเมืองจากชนบทเข้าสู่ตัวเมืองก่อให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ เช่น ปัญหาแหล่งชุมชนแออัด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหาการแก่งแย่งทำมาหากิน ปัญหาโรคภัยไข้เจ็บ ปัญหาความยากจน และปัญหาอื่น ๆ อีกมากมาย ฉะนั้น จึงเห็นควรป้องกันปัญหาการอพยพโดยการส่งเสริมให้ชาวชนบทได้มีที่ทำกินของตนเองในท้องถิ่นของตน ส่งเสริมให้มีความรัก ความหวงแหนในดินแดน ท้องถิ่น โดยรัฐบาลต้องเข้าไปดำเนินการในเรื่องที่ทำกินดังกล่าว และพัฒนาชนบทให้มีความเจริญทัดเทียมหรือใกล้เคียงกับเมือง หน่วยงานที่ดำเนินการอาจเป็นกรมพัฒนาชุมชน สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท หรือกรมประชาสงเคราะห์

นอกจากนี้ ควรแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในแต่ละชุมชน โดยเฉพาะปัญหาสุขภาพจิต เป็นเรื่องสำคัญมากในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม สิ่งแวดล้อมของสังคมมีส่วนทำให้สุขภาพจิตของคนเสื่อมลงได้ เห็นควรมีการส่งเสริมสุขภาพจิตของบุคคลในชุมชนด้วยการจัดบริหารสังคมที่จะผ่อนคลายความตึงเครียดในการดำเนินชีวิตประจำวัน และรัฐบาลควรแก้ไขปัญหาสังคมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนด้วย

23 สถาบันการศึกษา ซึ่งรวมถึงมหาวิทยาลัย และโรงเรียนทั้งของรัฐบาลและเอกชน เป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะการอบรมในสถานบันการศึกษาเป็นหัวใจหัวใจของชีวิต เป็นช่วงหล่อหลอมต่อการติดยาเสพติดเยาวชนมักจะเชื่อฟังทางโรงเรียน สถาบันการศึกษา ซึ่งสถาบันจะต้องเข้มงวดกวดขันและควรเพิ่มบทเรียน/เนื้อหาเกี่ยวกับยาเสพติดให้เยาวชนได้มีความรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติด ตลอดจนการป้องกันตนเองให้พ้นจากยาเสพติดรวมทั้งลักษณะอาการที่เกิดจากการติดยาเสพติด เพื่อให้เยาวชน นักเรียน นักศึกษา ได้มีความรู้เป็นพื้นฐาน ทั้งนี้ควรจัดให้มีหลักสูตรในทุกระดับชั้นแตกต่างกันออกไป

นอกจากนี้สถาบันการศึกษาจะสอดส่องดูแลเยาวชนในความรับผิดชอบของสถาบันด้วย ถ้าพบเห็นเยาวชนที่มีอาการส่อว่าติดยาเสพติด จะได้แก้ไขได้ทันที่ และในแต่ละสถาบันควรมีหน่วยให้คำแนะนำปรึกษา ประสานงานความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ปกครอง นักเรียน และครู ทั้งนี้เพื่อช่วยกันแก้ไขความประพฤติที่ไม่ถูกต้องของเยาวชน

2.4 รัฐบาล ในส่วนของรัฐบาลที่จำดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สามารถดำเนินการได้หลายขั้นตอน ในประเด็นของการออกกฎหมายให้เหมาะสมที่จะเอื้ออำนวยต่อการป้องกันปัญหายาเสพติด ควรดำเนินการอย่างเร่งด่วน เช่น การออกกฎหมายเพื่อไว้บังคับผู้ให้เสพยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาให้ครบทุกขั้นตอน การออกกฎหมายริบทรัพย์สินผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติด หรือ Conspiracy Law

ในประเด็นของการบริหาร รัฐบาลควรดำเนินการขยายสถานพยาบาลให้เพียงพอกับผู้ติดยาเสพติด หรือพิจารณาสถานพยาบาลที่มีอยู่แล้วให้สามารถรับผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการรักษาโดยเฉพาะ

ในหน่วยงานที่ทำหน้าที่ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยเฉพาะสำนักงาน ป.ป.ส. ควรมีการประสานงานกับหน่วยปฏิบัติอื่น ๆ เพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหาให้บรรลุเป้าหมาย

อีกประเด็นหนึ่งที่รัฐบาลควรดำเนินการ คือเรื่องการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับโทษของยาเสพติด โดยเฉพาะในปัจจุบันปัญหาเรื่องโรคเอดส์เข้ามาเกี่ยวข้องกับการใช้ยาเสพติด จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการนำข่าวสารเกี่ยวกับโทษของยาเสพติดออกเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูล ซึ่งอาจกระทำโดยผ่านสื่อมวลชน วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรือจัดนิทรรศการ จัดประกวดบทความเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ เพื่อให้ประชาชนได้พบเห็นบ่อย ๆ เพื่อเตือนการกระทำไม่ให้เผลอเียงอย่าง ๗

2.5 องค์กร องค์กรต่าง ๆ ทั้งเอกชนและราชการ ซึ่งจัดตั้งขึ้นมาเพื่อทำประโยชน์ให้เกิดแก่ชุมชน เช่น ศูนย์เยาวชน ศูนย์บริการสาธารณสุข สมาคมครูผู้ปกครอง สมาคมสุขภาพ

จิตแห่งประเทศไทย สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย หรือ สมาคมต่อต้านยาเสพติดให้โทษ เป็นต้น องค์กรหรือสมาคมดังกล่าวได้มีการประชุมสัมมนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น วางแผนจัดทำโครงการที่สอดคล้องและประสานงานกัน เพื่อหาทางแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและให้มีการประสานงานในการดำเนินงาน แก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างเร่งด่วน ในการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด มีความจำเป็นที่จะต้องใช้นักการและวิธีการสังคมสงเคราะห์เข้าช่วย

ชื่อโครงการวิจัย	ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการต้านทานการติดยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร
ผู้วิจัย	วิวรรณ สุธีรไกรลาส วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ 2535 (รายงานมกราคม 2536)
ประเภทงานวิจัย	ความรู้ทั่วไป (สาเหตุของการเสพติด)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความภาคภูมิใจในตนเอง สุขภาพจิต การกล้าแสดงออกกับทัศนคติต่อการเสพยาเสพติดและกับการปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อน
2. เพื่อศึกษาว่าความภาคภูมิใจในตนเอง สุขภาพจิต การกล้าแสดงออกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาจะสามารถทำนายทัศนคติต่อการเสพยาเสพติดได้มากน้อยเพียงใด
3. เพื่อศึกษาว่าตัวแปรลักษณะภูมิหลังและชีวสังคม ความภาคภูมิใจในตนเอง สุขภาพจิต การกล้าแสดงออก ทัศนคติต่อการเสพยาเสพติดจะสามารถทำนายปริมาณการปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อนได้มากน้อยเพียงใด
4. เพื่อศึกษาว่าเมื่อจำแนกตามลักษณะภูมิหลังและชีวสังคม นักเรียนระดับมัธยมมีความภาคภูมิใจในตนเอง สุขภาพจิต การกล้าแสดงออก ทัศนคติต่อการเสพยาเสพติดและการปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อนแตกต่างกันอย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบสำรวจ โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 5 ภาคที่ 1 ปีการศึกษา 2534 ในโรงเรียนสหศึกษา กรมสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 โรงเรียน ซึ่งเลือกมาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Random Sampling) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 600 คน แบ่งเป็นชาย 302 คน หญิง 298 คน แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ลักษณะภูมิหลังและชีวสังคม (2) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติด ความภูมิใจในตนเอง สุขภาพจิต การกล้าแสดงออก ทัศนคติต่อการเสพยาเสพติด และการปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อน

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง สุภาพจิตดี มีการกล้าแสดงออกจะมีทัศนคติไม่ดีต่อยาเสพติด
2. ตัวแปรความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติด ความภาคภูมิใจในตนเอง และทัศนคติไม่ดีต่อการเสพยาเสพติดสามารถทำนายการปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อนได้
3. นักเรียนหญิงทั้งหมดมีทัศนคติไม่ดีต่อการเสพยา แต่นักเรียนชายเฉพาะกลุ่มที่มีความรู้มากจะมีทัศนคติไม่ดีต่อการเสพยา
4. นักเรียนหญิงทั้งหมดและนักเรียนชายที่มีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติดมากมีการปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อนได้มากกว่านักเรียนชายที่มีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติดน้อย
5. นักเรียนมัธยมที่มีฐานะทางเศรษฐกิจหรือผลสัมฤทธิ์การเรียนแตกต่างกันจะไม่มี ความแตกต่างกันในเรื่องการปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อน และมีความภาคภูมิใจในตนเองไม่แตกต่างกัน
6. ตัวแปรที่ศึกษายังไม่อาจสรุปได้ว่ามีผลทำให้สุภาพจิตนักเรียนมัธยมแตกต่างกัน
7. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่มีอิทธิพลต่อการกล้าแสดงออก แต่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีครอบครัว ระดับเศรษฐกิจปานกลางมีความกล้าแสดงออกน้อยที่สุด

ข้อเสนอแนะที่ได้รับการวิจัย

1. ในด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด จากผลการวิจัยนี้และงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง มีข้อบ่งชี้ว่าความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติด มีผลต่อทัศนคติต่อการเสพยาเสพติดและการปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อน ดังนั้นการให้ความรู้เกี่ยวกับการเสพยาเสพติดในทุกแง่มุมจึงเป็นสิ่งสำคัญ
2. ในด้านการส่งเสริมและพัฒนาลักษณะการด้านทานการติดยาเสพติดของเยาวชนไทย จากผลการวิจัยพบว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง สุภาพจิต และการกล้าแสดงออก มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการเสพยาเสพติดและการปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อน ฉะนั้นการส่งเสริมให้เยาวชนไทยมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงมีการกล้าแสดงออกที่เหมาะสมและมีสุภาพจิตดีจะช่วยให้เยาวชนไทยมีทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับยาเสพติดและสามารถปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อนได้มาก

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยครั้งต่อไป

ก. ควรศึกษาลักษณะด้านบุคลิกภาพและจิตใจของประชากรกลุ่มอื่น เช่น นักเรียนอาชีวศึกษา นักศึกษามหาวิทยาลัย นักศึกษานอกระบบโรงเรียนเกี่ยวกับการด้านทนายาเสพติด

ข. ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความสัมพันธ์ในครอบครัวกับบุคคลอื่น ความใกล้ชิดยาเสพติด สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา การยอมรับจากกลุ่มเพื่อน การเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียน

ค. ควรนำตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยฉบับนี้ไปศึกษาพฤติกรรมที่สำคัญต่อการพัฒนาเยาวชนไปอื่น ๆ เช่น การไม่สูบบุหรี่ การไม่ดื่มสุรา เป็นต้น

ชื่อโครงการวิจัย	การศึกษาลักษณะของผู้เสพสารระเหยจังหวัดพิษณุโลก
ผู้วิจัย	พิสุทธิ ศรีขจร และคณะ รายงานสัมมนาเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับ อาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ.2536
ประเภทงานวิจัย	ความรู้ทั่วไป (สภาพปัญหา) กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อทราบถึงลักษณะทั่วไปของผู้เสพสารระเหยในจังหวัดพิษณุโลก เช่น เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพการทำงาน สาเหตุของการเสพสารระเหย ประวัติการทำความผิด และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อทราบถึงปัญหาข้อขัดข้องจากที่เกิดจากการบังคับใช้ และการปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติแห่งพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533
3. เพื่อทราบถึงแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของสารระเหย การแก้ปัญหาข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นจากการใช้บังคับและการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติแห่งพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี

1. ใช้แบบสำรวจประวัติและข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจำเลยที่ศาลแขวงพิษณุโลก ทิพากษาว่ามีความผิดพลาดตามพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533 แล้วให้พนักงานคุมประพฤติ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการคัดกรองและคุมประพฤติจำเลยตามคำพิพากษาของศาล ตั้งแต่ 20 มกราคม 2533 - ธ.ค. 2535 จำนวนทั้งสิ้น 1,039 คน สุ่มตัวอย่างแบบ Systematic กำหนดช่วงสุ่มทุก 3 ราย เรียงลำดับตามการเก็บบันทึกประวัติการคัดกรองและคุมประพฤติได้ ตัวอย่างจำนวน 300 ราย
2. สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมของจังหวัดพิษณุโลก ที่มีหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533 ซึ่งได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ 6 ราย

และพนักงานอัยการ ทนายความ ผู้พิพากษา พนักงานคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ กลุ่มละ 2 ราย

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ส่วนที่ 1

ผลการศึกษาลักษณะของผู้เสพสารระเหยในจังหวัดพิษณุโลก พบว่าผู้เสพสารระเหยอายุเฉลี่ย 24 ปี โดยที่มีอายุตั้งแต่ 10-71 ปี ร้อยละ 93 เป็นเพศชาย ส่วนใหญ่ร้อยละ 82 ถูกจับกุมในความผิดฐานสูดดมสารระเหย ส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีอาชีพรับจ้างรายวัน เป็นเกษตรกร และมีรายได้ไม่แน่นอน แต่อย่างไรก็ตามผู้เสพกล่าวว่ามีความสัมพันธ์กับครอบครัว ร้อยละ 24 ของผู้เสพสารระเหยเคยเสพยาเสพติด แต่ส่วนใหญ่กล่าวว่าไม่เสพยาเสพติดชนิดอื่น สารระเหยที่ใช้มากที่สุดคือ กาว 3 เค สาเหตุของการเสพ ร้อยละ 51 กล่าวว่าเพราะเพื่อนชวน ร้อยละ 32 กล่าวว่าเพราะอยากรลอง เหตุผลอื่นได้แก่ เพื่อสนุกสนาน ทำให้หายป่วย และขจัดเรื่องไม่สบายใจ ลักษณะชุมชนที่ใช้เสพ ส่วนใหญ่ร้อยละ 38 เสพในที่อยู่อาศัยและร้อยละ 30 เสพในสวน ไร่ นา

ส่วนที่ 2

ผลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมพบว่ามีปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน สรุปได้ดังนี้

1. ไม่สามารถตรวจสอบประวัติเกี่ยวกับการกระทำความผิดซ้ำ สาเหตุเพราะระบบทะเบียน ประวัติอาชญากรรม ระบบทะเบียนบ้าน และระบบบัตรประจำตัวประชาชน ไม่ทันสมัย ข้อมูลไม่ตรงกับความเป็นจริง
2. ปัญหาการจับกุมผู้ขายสารระเหยไม่ได้ เนื่องจากผู้ต้องหาที่เป็นผู้เสพสารระเหยไม่บอกชื่อสารระเหยมาจากที่ใด
3. กรณีผู้เสพสารระเหยเป็นคนจรจัด การคุมประพฤติมักไม่ได้ผล บุคคลเหล่านี้จะกระทำความผิดซ้ำบ่อย
4. ปัญหาขั้นตอนการบังคับบำบัดไม่ได้ผล เนื่องจากสถานพยาบาลที่กำหนดไว้ อ้างว่าไม่มีงบประมาณ เตียงผู้ป่วยมีไม่เพียงพอ ไม่มีบุคลากรทำหน้าที่ควบคุมผู้ติดสารระเหยไว้ในสถานพยาบาล ทางปฏิบัติการบำบัดรักษาผู้ติดสารระเหยจึงกระทำเพียงการตรวจ ให้ยาไปกินที่บ้านแล้วนัดผู้ติดสารระเหยไปรับการตรวจเป็นครั้งคราว ซึ่งได้ผลในการบำบัดรักษาไม่ดี
5. พนักงานคุมประพฤติและเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์มีอัตรากำลังไม่เพียงพอ พนักงานคุมประพฤติขาดยานพาหนะและเครื่องมือที่ทันสมัย สำหรับใช้ในการสืบเสาะและสอดส่องจำเลย

6. ปัญหาความเข้มงวดในการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวกับคดี เพราะหากเร่งรัดจับกุมผู้ต้องหาได้มาก สถิติคดีสูงกว่าจำนวนที่หน่วยเหนือกำหนดไว้ ผู้บังคับบัญชาชั้นสูงขึ้นไปจะตำหนิผู้ปฏิบัติงานว่าหย่อนความสามารถในการควบคุมอาชญากรรม

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. แนวทางแก้ไขโดยทั่วไป

1.1 ส่งเสริมให้ประชาชนมีการศึกษาสูงขึ้น โดยขยายการศึกษาภาคบังคับไปจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1.2 ส่งเสริมอาชีพให้ประชาชนในวัยทำงานมีงานทำ ให้มีคนว่างงานน้อยลง

1.3 ส่งเสริมการวางแผนครอบครัว ให้มีการสมรสเมื่อถึงวัยอันสมควรและมีงานทำ เพื่อมิให้เกิดปัญหาสังคมสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว บิดามารดาหรือผู้ปกครองให้เวลาแก่บุตรหรือแก่ผู้ที่อยู่ในความปกครองของตน เอาใจใส่ในการเลี้ยงดูเด็ก ไม่ให้เด็กถูกปล่อยปละละเลย

1.4 รัฐบาลควรถือเป็นนโยบายสำคัญอย่างหนึ่ง ในการแก้ไขปัญหาระเหยโดยการให้ความรู้แก่ประชาชน จัดหลักสูตรเผยแพร่ในโรงเรียน ชี้ให้เห็นโทษและพิษภัยของสารระเหยและควรกระทำโดยต่อเนื่องมิใช่เป็นครั้งคราว ควรให้ความรู้แก่ร้านค้าที่ขายสารระเหยว่าหากมีการจำหน่ายแก่เด็กและเยาวชนที่ติดสารระเหยจะมีความผิด

1.5 ควรวิจัยสกัดมิให้สารระเหยมีกลิ่น ให้เป็นสารปราศจากกลิ่น หรือหาสารอื่นใช้แทนส่วนผสมของทินเนอร์ผสมสี ซึ่งใช้ในอุตสาหกรรม

1.6 ให้ประชาชนหรือชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ หาทางป้องกันและให้ความช่วยเหลือแก้ไขผู้ที่ติดสารระเหย

2. แนวทางแก้ไขในกระบวนการยุติธรรม

2.1 ควรมีการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวให้ครบทุกจังหวัด เพื่อให้มีพนักงานคุมประพฤติสืบเสาะและสอดส่องผู้เสพยาสารระเหย

2.2 พนักงานสอบสวนควรรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติ สาเหตุ สภาพแวดล้อมของผู้กระทำความผิดไว้ในสำนวนการสอบสวนนอกเหนือจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีด้วย เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบพนักงานคุมประพฤติ

2.3 ควรมีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประวัติอาชญากรรมของผู้กระทำความผิดให้ถูกต้อง และเป็นหน่วยงานเดียวกันในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการลดปัญหา

การกระทำความผิดซ้ำ ช่วยให้ศาลใช้ดุลยพินิจในการลงโทษได้เหมาะสมยิ่งขึ้น จำเลยจะไม่กล่าวกระทำความผิดซ้ำอีกเพราะรู้ว่าจะได้รับโทษสูงขึ้น

2.4 ควรมีหน่วยงานกลาง เช่น สภานายความ อาสาสมัครจากองค์กรเอกชน เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้กระทำความผิด ซึ่งจะได้ข้อมูลให้ศาลใช้ในการตรวจสอบประกอบ การตัดสินลงโทษจำเลยหรือกำหนดวิธีการแก้ไขจำเลยได้ถูกต้อง

2.5 แก้ไขพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหยให้ศาลมีอำนาจส่งตัวจำเลยไป ผูกอบรมหรือรับการบำบัดรักษาในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของสถานพินิจ ติดตามดูแลรวมทั้งการรักษา โดยมีสถานพยาบาลเป็นของตนเอง กับให้มีการนำวิธีการตาม พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2535 มาใช้

2.6 ให้มีเจ้าหน้าที่ประจำสงเคราะห์ หรืออาสาสมัครสังคมสงเคราะห์ติดตามสอดส่องความประพฤติของผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษ พ้นการผูกอบรมหรือพ้นการบำบัดรักษา ตามคำพิพากษาของศาลแล้ว เพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงความประพฤติและนิสัยของผู้กระทำความผิด พร้อมทั้งให้คำแนะนำ

2.7 ควรเข้มงวดในการจับกุมผู้ขายหรือร้านค้าที่ขายสารระเหย โดยตรวจสอบตราสอดส่องมิให้ลักลอบขายได้สะดวก

ชื่อโครงการวิจัย	อาชญากรรม : การค้ายาเสพติด (ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนการค้ายาเสพติดของผู้ต้องขัง)
ผู้วิจัย	วุฒิ เหล่าสุนทร และคณะ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ.2536
ประเภทงานวิจัย	ความรู้ทั่วไป (ลักษณะการกระทำผิด)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ต้องขังคดีค้ายาเสพติดทั้งกลุ่มผู้ค้ารายใหญ่ ผู้ค้ารายย่อยและผู้ลำเลียงยาเสพติด
2. เพื่อหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการค้ายาเสพติด ตลอดจนวิธีการหลีกเลี่ยงกฎหมายของผู้ต้องขังคดีค้ายาเสพติดก่อนที่จะถูกดำเนินคดี
3. เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการหาแผนการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นวิจัยแบบสำรวจ โดยมีประชากรเป้าหมายคือผู้ต้องขังรื้ออาคารรอบครัวเพื่อจำหน่ายจำหน่าย ผลิตนำเข้าและส่งออกยาเสพติดที่ถูกพิพากษาลงโทษ ณ เรือนจำสมุทรปราการ เรือนจำกลางบางขวาง เรือนจำกลางคลองเปรม ทัณฑสถานหญิง และทัณฑสถานบำบัดพิเศษ ัญญบุรี มีจำนวนทั้งสิ้น 1,182 คน และคัดเลือกสัมภาษณ์เฉพาะผู้ที่ให้ความร่วมมือทั้งสิ้น 468 คน คิดเป็นร้อยละ 40 ของผู้ต้องขังที่ทำการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ใช้แบบสอบถามเป็นแนวในการสัมภาษณ์ แต่สำหรับบางรายที่น่าสนใจจะใช้บันทึกด้วยเครื่องบันทึกด้วย

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

กลุ่มตัวอย่าง 468 คน เป็นผู้ค้ารายใหญ่ 181 คน ผู้ค้ารายย่อย 161 คน และผู้ลำเลียง 126 คน ปรากฏว่า

1. กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่

ผู้ค้ายาเสพติดที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นชาย (ร้อยละ 80) มีอายุระหว่าง 36-40 ปี และจบการศึกษาชั้นประถม 1-4 มีการศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.1-ป.4 (ร้อยละ 38) มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ทางภาคเหนือ (ร้อยละ 37) ประกอบอาชีพส่วนตัวหรือค้าขาย (ร้อยละ 38) มีรายได้น้อยกว่า

3,001 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 25) ส่วนใหญ่มีครอบครัวแล้วและยังอยู่ด้วยกัน ลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นบ้านมีบริเวณ (ร้อยละ 28) โดยเป็นบ้านของตนเองหรือเช่าอาศัยซึ่งอยู่ในกรุงเทพมหานคร สาเหตุที่เข้ามาทำการค้าครั้งแรกเนื่องจากเห็นว่ารายได้ดี (ร้อยละ 70) โดยเริ่มแรกจะมีผู้มาติดต่อชักชวนให้ทำการค้า พร้อมทั้งหาแหล่งยาเสพติดและลูกค้าให้ หรือแนะนำให้รู้จักบุคคลที่จะพาไปหาแหล่งหรือลูกค้า เมื่อตกลงซื้อขายกันแล้วผู้ค้าจะส่งของหรือรับของมาจากแหล่งยาเสพติด และจะทำการชุกซ่อนไว้ตามส่วนต่าง ๆ ของพาหนะที่ใช้ลำเลียง หรือชุกซ่อนไว้ในสัมภาระ หรือไม่ทำการชุกซ่อนเลย การส่งของให้ลูกค้าจะไม่มีแบ่งบรรจุมีการติดต่อนัดหมายวัน เวลา สถานที่ในการส่งของ ตลอดจนราคากับลูกค้าก่อนล่วงหน้า

2. กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดรายย่อย

พบว่าเป็นเพศชายร้อยละ 84 มีอายุระหว่าง 26-30 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.1-ป.4 (ร้อยละ 51) ประกอบอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 52) มีรายได้น้อยกว่า 3,001 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 37) และยังไม่มียาเสพติด ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและภาคกลาง โดยอยู่ในชุมชนแออัดหรือห้องแถว (ร้อยละ 42) ผู้ค้ารายย่อยจะเสพยาเสพติด (ร้อยละ 70) สาเหตุที่เข้ามาทำการค้าครั้งแรกนั้น เกิดจากความต้องการเงินเพื่อนำไปซื้อยาเสพติดมาเสพ (ร้อยละ 43) และเห็นว่ารายได้ดี (ร้อยละ 34) ในระยะแรกผู้ค้ารายย่อยจะติดต่อเพื่อนหรือผู้ขายแถวบ้านให้นำยาเสพติดมาให้ ต่อจากนั้นจะไปรับยาเสพติดด้วยตนเอง โดยให้เพื่อนหรือผู้ขายแนะนำหรือพาไป ซึ่งจะติดต่อซื้อขายบริเวณจุดนัดหมายใกล้กับบ้านผู้ค้าที่แหล่ง เมื่อรับยาเสพติดมาแล้วจะชุกซ่อนไว้กับตัวหรือในพาหนะที่ใช้ขนย้าย ซึ่งส่วนใหญ่ใช้มอเตอร์ไซด์ จากนั้นจะทำการแบ่งบรรจุเป็นหน่วยย่อยก่อนจำหน่ายโดยลูกค้าส่วนมากจะอาศัยอยู่ใกล้กับบริเวณที่ผู้ค้ารายย่อยจำหน่ายยาเสพติด การจำหน่ายยาเสพติดนั้นผู้ค้ารายย่อยส่วนใหญ่จะขายให้เฉพาะลูกค้าประจำหรือผู้ที่ลูกค้าประจำแนะนำหรือพามา

3. กลุ่มผู้ลำเลียง

พบว่าเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 60) มีอายุระหว่าง 36-40 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.1-ป.4 (ร้อยละ 56) มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในภาคเหนือ (ร้อยละ 40) ประกอบอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 38) รายได้น้อยกว่า 3,001 บาท ต่อเดือน (ร้อยละ 40) แต่งงานแล้วและยังอยู่ด้วยกัน ที่อยู่อาศัยมีลักษณะเป็นชุมชนแออัดหรือห้องแถว (ร้อยละ 33) ซึ่งอยู่ในกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 44) นอกจากนั้นยังพบว่าผู้ลำเลียงส่วนใหญ่ไม่เล่นการพนัน ไม่ดื่มสุราและไม่เสพยาเสพติด ผู้ลำเลียงจะถูกเพื่อนหรือบุคคลที่รู้จัก ซึ่งอยู่ในวงการค้ายาเสพติดชักชวนให้ทำ โดยเพื่อนอาจจะเป็นผู้ว่าจ้างหรือแนะนำให้รู้จักผู้ว่าจ้าง สาเหตุที่ตกลงทำเพราะเห็นว่ารายได้ดี (ร้อยละ 66) และใช้เวลา

เพียงสั้น ๆ การว่าจ้างให้ลำเลียงส่วนใหญ่จะเป็นการว่าจ้างเพื่อนำยาเสพติดไปส่งให้ลูกค้า โดยผู้ว่าจ้างจะนัดหมายวัน เวลา สถานที่ พร้อมทั้งบอกรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะบุคคลที่จะมารับยาเสพติด ตลอดจนรหัสต่าง ๆ ที่ใช้ได้ตอบ ในการลำเลียงยาเสพติดนั้น ส่วนมากจะถูกซ่อนยาเสพติดอยู่กับตัว หรือสุมภาชนะในการเดินทาง และจะนัดส่งของตามสถานีขนส่ง สถานีรถไฟ โรงแรม ห้องอาหาร หรือลานจอดรถ ผู้ลำเลียงจะทราบถึงลักษณะของผู้ที่จะมารับรอง โดยดูจากสัญลักษณ์ต่าง ๆ หรือบางรายอาจจะนำของไปวางไว้ โดยไม่รู้รายละเอียดเกี่ยวกับผู้มารับเลยก็ได้

จากการที่พบว่า ผู้ค้ารายย่อยเป็นตัวการสำคัญตัวการหนึ่งที่กระตุ้นให้เกิดการผลิตและใช้ยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการแก้ไขปัญหายาเสพติดควรจะได้ดำเนินการอย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง โดยเมื่อทำการปราบปรามผู้ค้ารายใหญ่แล้ว ควรจะต้องเน้นการปราบปรามผู้ค้ารายย่อยด้วย โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ชุมชนแออัด ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งจำหน่ายยาเสพติดที่สำคัญ นอกจากนั้นควรมีการเผยแพร่และให้ความรู้เกี่ยวกับบทลงโทษให้แก่ประชาชนได้ทราบโดยทั่วกัน และควรจะงดเว้นการลดหย่อนผ่อนโทษต่อผู้กระทำความผิดตลอดจนการหามาตรการ วิธีการในการสืบสวนสอบสวน และพิจารณาคดีให้รวดเร็วยิ่งขึ้น

ข้อสังเกต มีผู้ให้สัมภาษณ์เพียงร้อยละ 40 เท่านั้น กลุ่มผู้ไม่ให้สัมภาษณ์จึงอาจมีลักษณะที่แตกต่างไปจากกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

ข้อเสนอแนะที่ได้รับการวิจัย

ผู้วิจัย (วุฒิ เหล่าสุนทร และคณะ, 2536: 91-92) ได้ให้ข้อเสนอแนะดังนี้

1. เนื่องจากผู้ค้ารายย่อยนับเป็นตัวการสำคัญตัวการหนึ่งที่กระตุ้นให้เกิดการผลิตและการใช้ยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น ทำให้ปัญหายาเสพติดมีการกระจายตัวออกไปในวงกว้าง และมีผลสืบเนื่องจนมาถึงปัจจุบัน ดังนั้น การแก้ไขปัญหายาเสพติดควรมีการดำเนินการอย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง โดยเมื่อทำการปราบปรามผู้ค้ารายใหญ่แล้ว ควรจะต้องเน้นการปราบปรามผู้ค้ารายย่อยด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดความต้องการหรืออุปสงค์ (Demand) ของผู้ค้ารายย่อยที่มีต่อผู้ค้ารายใหญ่ และลดอุปทาน (Supply) ของผู้ค้ารายย่อยที่มีต่อผู้เสพ ซึ่งพื้นที่ที่ควรมุ่งเน้นคือพื้นที่ในชุมชนแออัดเพราะถือว่าเป็นแหล่งจำหน่ายที่สำคัญของผู้ค้ารายย่อย นอกจากนี้จากการที่พบว่าผู้เสพส่งผลให้จำนวนผู้ค้ารายย่อยเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจึงควรเน้นการดำเนินงานป้องกันการติดยาเสพติดและบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ซึ่งนอกจากจะเป็นการจำกัดจำนวนผู้เสพแล้วยังเป็นการจำกัดจำนวนผู้ค้ารายย่อยอีกทางหนึ่งด้วย

2. จากการที่ผู้ต้องขังคดีค้ายาเสพติดมีความคิดว่า การค้าหรือลำเลียงยาเสพติดให้ผลตอบแทนสูง นอกจากนั้นโทษที่จะได้รับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น อาจจะไม่รุนแรง มีการลดหย่อนผ่อนโทษเมื่อรับสารภาพ และขณะที่จำคุกอยู่ในเรือนจำหรือทัณฑสถาน อาจจะได้รับการอภัยโทษ ตลอดจนลดโทษเมื่อกระทำความดี ดังนั้นเพื่อให้การบังคับของกฎหมายมีประสิทธิภาพในการยับยั้งการก่ออาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด ควรจะได้มีการเผยแพร่และให้ความรู้เกี่ยวกับบทลงโทษแก่ประชาชนอย่างกว้างขวาง และควรจะงดเว้นการลดหย่อนผ่อนโทษต่อผู้กระทำความผิดดังกล่าว นอกจากนั้นควรจะหามาตรการและวิธีการในการสืบสวนสอบสวน ตลอดจนการพิจารณาคดีให้รวดเร็วยิ่งขึ้น และควรเปิดเผยให้ประชาชนทราบว่าผู้ใดกระทำความผิดอะไร และได้รับโทษอย่างไรเป็นการตอบแทน

3. เนื่องจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ เพื่อหาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวบุคคลที่เป็นผู้ค้ายาเสพติดและพฤติกรรมต่าง ๆ ในกระบวนการค้า จึงไม่ได้มีการตั้งสมมติฐานและใช้สถิติขั้นสูงในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้นในการศึกษาต่อไปควรจะต้องศึกษาเจาะลึกในประเด็นต่าง ๆ เช่นปัจจัยที่ผลักดันให้บุคคลกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และศึกษาถึงความถี่ ตลอดจนสาเหตุที่มีส่วนผลักดันให้ผู้ค้ารายย่อยกลับมากระทำความผิดซ้ำ เป็นต้น

4. ในการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้ที่ทำการวิจัยควรต้องมีการศึกษาถึงเทคนิควิธีการต่าง ๆ จากเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างละเอียด เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการวางแผนการดำเนินงานและการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้สัมภาษณ์ควรจะต้องมีความรู้ในข้อมูลพื้นฐานและลักษณะของผู้ที่ติดยาเสพติด หรือผู้ค้ายาเสพติดด้วย เพราะสิ่งเหล่านี้จะมีส่วนทำให้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามควรจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นสำคัญด้วย

ชื่อโครงการวิจัย	แนวความคิดในการปราบปรามยาเสพติด : ศึกษาเฉพาะกรณี ข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด
ผู้วิจัย	นักรบ หลิมวิรัตน์ วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ.2536
ประเภทงานวิจัย	การปราบปราม

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวความคิดในการปราบปรามยาเสพติดทั้งในและต่างประเทศ
2. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจในการปราบปรามยาเสพติดของข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติงานในฝ่ายอำนวยการและฝ่ายปฏิบัติการ และที่เป็นข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร และชั้นประทวนของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด กรมตำรวจ
3. เพื่อศึกษาทัศนคติในการปราบปรามยาเสพติดของข้าราชการตำรวจทั้งฝ่ายอำนวยการและปฏิบัติการ ระดับสัญญาบัตรและชั้นประทวน กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด กรมตำรวจ
4. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปราบปรามยาเสพติดของข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด กรมตำรวจ

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงานในกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด กรมตำรวจ จำนวน 156 คน (หรือร้อยละ 25 ของอัตรากำลัง) แต่ได้รับกลับคืนมา 133 ชุด

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่าข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติงานในกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี และมีประสบการณ์ด้านการปราบปรามยาเสพติดมาประมาณ 1-5 ปี ส่วนใหญ่เคยผ่านการฝึกอบรมความรู้ด้านการสืบสวนปราบปรามยาเสพติด เคยปฏิบัติงานเผยแพร่ความรู้เรื่องยาเสพติด เคยดำเนินการในด้านการควบคุมพืชเสพติด และมีส่วนน้อยเคยปฏิบัติงานด้านการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดจำนวนน้อย

การปฏิบัติงานปราบปรามยาเสพติดของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดให้บรรลุผลตามเป้าหมายและนโยบายของรัฐบาลได้นั้น น่าจะใช้วิธีการปราบปรามแบบผสมผสาน คือ ใช้มาตรการป้องกันปราบปราม บำบัดรักษาและควบคุมพืชเสพติดผสมผสานกัน อาจใช้มาตรการใดมาตรการหนึ่งนำ แล้วเสริมตามด้วยมาตรการอื่น ๆ ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพของชุมชนแต่ละแห่ง ซึ่งแนวความคิดในเรื่องดังกล่าวนี้พบว่าข้าราชการตำรวจฝ่ายอำนวยการมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานได้ดีกว่าฝ่ายปฏิบัติการ และข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรมีความรู้ความเข้าใจในการปราบปรามยาเสพติดดีกว่าชั้นประทวน

สำหรับทักษะเกี่ยวกับผู้ติดยาเสพติด ตัวยา และสภาพแวดล้อม รวมทั้งทักษะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานปราบปรามยาเสพติดของข้าราชการตำรวจฝ่ายอำนวยการกับฝ่ายปฏิบัติการ และชั้นสัญญาบัตรกับชั้นประทวน มีความคิดเห็นในลักษณะเห็นด้วย ไม่แน่ใจ และไม่เห็นด้วย มีความแตกต่างกันเล็กน้อย จึงสามารถพิสูจน์สมมติฐานได้ว่า ข้าราชการตำรวจในฝ่ายอำนวยการ กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดมีแนวความคิดแตกต่างกับฝ่ายปฏิบัติการและข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรมีแนวความคิดแตกต่างกับชั้นประทวน

นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่าปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามยาเสพติดของข้าราชการตำรวจ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่สุด คือ สวัสดิภาพของเจ้าหน้าที่และครอบครัวไม่ปลอดภัย รองลงมาคือ เครื่องมือเครื่องใช้พิเศษที่ใช้ในการสืบสวนมีไม่เพียงพอ เจ้าหน้าที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการทำงานมีน้อย อำนาจและอิทธิพลของนักค้ายาเสพติดมีมาก และหน่วยงานปราบปรามยาเสพติดมีหลายหน่วยต่างคนต่างทำ ไม่ประสานงานกัน

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัย (นักรบ หลิมวิวัฒน์, 2536: 137-148) ได้ให้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

แนวความคิดการปราบปรามยาเสพติดที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นได้รวบรวมจากบุคคลหลายฝ่ายหลายองค์กรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจากความคิดเห็นส่วนตัวของผู้ศึกษาเนื่องจากการรวบรวมข้อมูลใช้ระยะเวลาค่อนข้างจำกัด เนื้อหาบางตอนอาจไม่สมบูรณ์พอที่จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจ นอกจากนี้ความคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนามาตรการในการแก้ไขปัญหายาเสพติดนั้น อาจมีทั้งผลดีและผลเสียจึงอาจมีทั้งผู้ที่เห็นด้วยและผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดต่าง ๆ ดังกล่าว

เพื่อให้งานวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเพื่อประโยชน์ของรัฐบาลหรือผู้เกี่ยวข้องที่จะนำไปประกอบการพิจารณาหรือเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศไทย ผู้ศึกษาจึงใคร่ขอสรุปข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ต้องกำหนดนโยบายและแผนการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดทั้งระยะสั้นและระยะยาว ให้สอดคล้องกับสภาพของปัญหายาเสพติดที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งตัวคนตัวยา และสิ่งแวดล้อม สามารถปรับแผนให้ตรงตามสภาพความเป็นจริงตลอดเวลา โดยมีหลักการดังนี้

ก. ระยะสั้น ควรเร่งรัดดำเนินการปราบปรามโดยให้มาตรการแบบผสมผสานทั้ง 4 ด้าน คือ การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด การป้องกัน การควบคุมพืชเสพติด และการปราบปราม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพของพื้นที่แต่ละแห่งให้สามารถลดอุปสงค์และอุปทานของยาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเร่งรัดปรับปรุงมาตรการและองค์กรที่มีอยู่เดิม รวมทั้งปัจจัยเสริมด้านอื่น ๆ เช่น การเสนอปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย การฝึกอบรมบุคลากร การจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัยและให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน เป็นต้น

ข. ระยะยาว ควรเน้นงานวิจัยปัญหายาเสพติดด้านต่าง ๆ แนวโน้มของปัญหายาเสพติด การพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากร การปรับปรุงและพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการวิเคราะห์องค์การให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เป็นต้น

2. การแก้ไขปัญหายาเสพติดนับว่าเป็นงานใหญ่ที่ภาครัฐบาล และภาคเอกชนต้องทำร่วมกัน แต่เพื่อให้เกิดการประสานงานที่ดี สามารถสนับสนุนซึ่งกันและกันในการปฏิบัติหน้าที่ และเพื่อให้ทราบบทบาทของตนเองอย่างถูกต้อง กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ควรกำหนดขอบเขต การดำเนินงาน ภารกิจและบทบาทของหน่วยต่าง ๆ ให้ชัดเจน ตลอดจนกำหนดมาตรการบริหารทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีผลต่อการปราบปรามยาเสพติดโดยตรง

3. ปัจจัยการบริหารงานภายในหน่วยงาน (คน เงิน วัสดุ และการจัดการ) องค์ประกอบที่สำคัญของการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย แต่รัฐบาล กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดยังไม่สามารถจัดให้องค์ประกอบต่าง ๆ สมดุลย์กัน จึงทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติทั้งไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร จึงต้องปรับปรุงพัฒนาอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนงานของรัฐบาล เนื่องจากความไม่สอดคล้องสมดุลย์จะทำให้เกิดความสูญเปล่าในการดำเนินงาน

4. บุคลากรหรือคนมีบทบาทสำคัญมากในการแก้ไขปัญหายาเสพติด อาจกล่าวได้ว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอยู่ที่คน กรมตำรวจและกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดควรเน้นการพัฒนาคนให้มีความสามารถ มีความคิดริเริ่ม มีความจริงใจและจริงจังต่องาน เสียสละมีคุณธรรม มีแนวความคิดและค่านิยมที่ถูกต้อง และที่สำคัญที่สุดคือ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ ไม่ถูกครอบงำโดยอำนาจเงินหรืออิทธิพลใด ๆ ทั้งสิ้น ถ้าเรามีบุคคลที่มีคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้นนี้ เชื่อว่าการแก้ไขปัญหายาเสพติดได้บรรลุผลไปแล้วไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่ง ปัจจัยอื่นก็จะช่วยเสริมให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดได้ นอกจากนี้ในการพิจารณาแต่งตั้งข้าราชการตำรวจเข้าปฏิบัติหน้าที่ในกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด นอกกรมตำรวจจะต้องพิจารณาถึงความรู้ความสามารถที่เหมาะสมกับหน่วยแล้ว จึงควรที่จะต้องผ่านการสัมภาษณ์จากผู้บังคับบัญชาภายในกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดอีกด้วย

5. เนื่องจากสภาพของปัญหายาเสพติดมักเปลี่ยนแปลงไปตามความนิยมและชนิดของยา ดังเช่น ปัจจุบันโคเคนกำลังนิยมใช้กันมากในยุโรปและอเมริกา โดยเฉพาะในกลุ่มบุคคลที่มีฐานะค่อนข้างดีและอาจจะระบาดมาสู่ในภูมิภาคเอเชียในอนาคต ฉะนั้นการคาดคะเนถึงแนวโน้มของปัญหายาเสพติดในอนาคตว่าจะเป็นอย่างไร ก็จะมีประโยชน์มากต่อการวางแผนป้องกันไว้ล่วงหน้า ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบจะให้ความสนใจและศึกษาวิจัยอย่างจริงจัง

6. พยายามหาทางกระตุ้นและจูงใจให้องค์การเอกชนสนับสนุนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้มาก เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ทั้งนี้ต้องชี้ให้ภาคเอกชนได้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการแก้ไขปัญหายาเสพติดร่วมกัน

7. ต้องชี้ให้รัฐบาลต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศทราบว่า การดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลไทยส่งผลดีแก่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก การใช้งบประมาณของประเทศไทยแต่เพียงฝ่ายเดียวจึงเป็นการไม่เป็นธรรม เพราะสาเหตุของปัญหายาเสพติดมิได้เกิดแต่ที่ประเทศไทยเท่านั้น หากประเทศไทยไม่ดำเนินการ ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกก็จะเดือดร้อนมากกว่านี้

8. ควรมีการอบรมเจ้าหน้าที่ข้าราชการตำรวจปราบปรามยาเสพติดมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องยาเสพติดโดยเน้นการปราบปรามยาเสพติดรูปแบบครบวงจรทั้ง 4 มาตรการ คือ การป้องกัน การปราบปราม การบำบัดรักษาและการควบคุมผู้ติดยาเสพติด เพราะจากการศึกษาวิจัยเรื่องแนวความคิดในการปราบปรามยาเสพติดแล้วพบว่า ตำรวจปราบปรามยาเสพติดไม่ได้เน้นการปราบปรามแบบผสมผสานทั้ง 4 มาตรการดังกล่าว แต่จะเป็นเฉพาะการปราบปราม

เท่านั้น ซึ่งจริง ๆ แล้วตำรวจปราบปรามยาเสพติดควรจะต้องดำเนินการในมาตรการอื่นอีกด้วย

9. สถานที่ทำการของกองบัญชาการปราบปรามมีขนาดเล็กและคับแคบเกินไป ควรจะได้จัดสร้างที่ทำการของกองบัญชาการปราบปรามยาเสพติดขึ้นมาใหม่ เพื่อความสะดวกคล่องตัวในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยปราบปรามยาเสพติด

10. งบประมาณของหน่วยปราบปรามยาเสพติดจะต้องมีมากกว่าหน่วยอื่น เพราะตำรวจปราบปรามยาเสพติดนั้นต้องทำงานที่เสี่ยงภัยมากกว่าตำรวจปราบปรามหน่วยอื่น ๆ เพราะฉะนั้นควรจะมีงบประมาณพิเศษเพื่อจัดสวัสดิการให้แก่ตำรวจปราบปรามยาเสพติด เช่น กรณีที่ได้รับอุบัติเหตุจากการปฏิบัติหน้าที่

11. เครื่องมือเครื่องใช้ไม่เพียงพอ และเนื่องจากผู้ค้ายาเสพติดจะมีเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัย แต่เครื่องมือเครื่องใช้ของตำรวจควรที่จะเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัย เพื่อประสิทธิภาพในการจับกุม เช่น เครื่องดักฟังโทรศัพท์ เครื่องดักฟังภายในห้อง กล้องถ่ายภาพแบบกระเป๋านิ่ว วิทยุสื่อสาร อาวุธที่ทันสมัย เสื้อเกราะ อาวุธปืน เป็นต้น

12. การดำเนินการตามกฎหมายยึดทรัพย์สินที่ออกมาใหม่ จะต้องมีการประชาสัมพันธ์ และขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ธนาคาร กรมที่ดิน กรมการขนส่ง ทะเบียนราษฎร องค์การโทรศัพท์ ให้ความร่วมมือในการตรวจสอบบัญชี หรือข้อมูลโยงใยต่าง ๆ ของเครือข่าย การค้ายาเสพติดให้เจ้าหน้าที่เหล่านี้ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจมากขึ้น

ชื่อโครงการวิจัย	โครงการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพติดในโครงการพัฒนาอดอยตุง
ผู้วิจัย	พลตรี ประวัติ เหมือนรัตน์ ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 32 นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 35
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2535-2536
ประเภทงานวิจัย	การบำบัดรักษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินการบำบัดรักษาผู้เสพติด และการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพติดที่นำมาใช้ในโครงการพัฒนาอดอยตุง
2. เพื่อศึกษาถึงผลการดำเนินการที่ใช้ในการแก้ปัญหาผู้เสพติดในโครงการพัฒนาอดอยตุง สามารถแก้ปัญหาได้ในระดับใด
3. เพื่อนำผลการศึกษาวิจัย เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงโครงการบำบัดและฟื้นฟูสภาพผู้เสพติดของหน่วยงานอื่นให้เหมาะสม และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยมีลักษณะเป็นการสำรวจ โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการบำบัดรักษาในโครงการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพติดบริเวณบ้านบางหมี่ ตำบลเวียงพางคำ อำเภอแม่สลาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นพื้นที่ในโครงการพัฒนาอดอยตุงจังหวัดเชียงราย ผู้ติดยาที่เข้ารับการบำบัดส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขาจากหมู่บ้าน 27 หมู่บ้าน มีผู้เข้ารับการบำบัดทั้งสิ้น 469 คน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 3 ส่วน คือ

1. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินของโครงการ
2. ใช้แบบสอบถาม ถามข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ และผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการบำบัดรักษา
3. สัมภาษณ์และสังเกตการณ์เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพติด นักวิชาการและผู้ติดยาเสพติด

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

โครงการบำบัดฯ ได้ดำเนินการบำบัด 4 ขั้นตอน คือ การเตรียมก่อนการรักษาการถอนพิษยา การฟื้นฟูสมรรถภาพและการติดตามหลักการรักษา มีกำหนดระยะเวลาดำเนินการ 1,000 วัน ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2535-2537

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย (ประวัติ เหมือนรัตน์, 2536: ค) ดังต่อไปนี้

โครงการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพติด ในโครงการพัฒนาดอยตุงเป็นโครงการที่ต่อเนื่องจากโครงการพัฒนาดอยตุง เนื่องจากพระราชดำริของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ที่จะทรงพัฒนาดอยตุงให้คืนสภาพเดิม และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 จนถึงปัจจุบัน ผลจากความเจริญในพื้นที่และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาที่ตามมาคือการแพร่ระบาดของยาเสพติด และปัญหาผู้เสพยาเสพติดมากขึ้น โครงการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพติด จึงตั้งขึ้นมาเพื่อให้การบำบัดและรักษาผู้ติดยาเสพติด เพื่อมิให้เกิดผลกระทบต่อโครงการพัฒนาดอยตุง และต้องการให้พื้นที่ดอยตุงปราศจากยาเสพติดโดยเด็ดขาด

ผลของการดำเนินการตามโครงการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพติด ในระยะแรกมีผู้เข้ารับการบำบัดรักษาที่ศูนย์บำบัด และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพติด บ้านผานมี มีจำนวนทั้งสิ้น 469 คน เข้ารับการบำบัดรักษาด้วยการถอนพิษยา ทางกายภาพแผนปัจจุบันที่ได้กำหนดระยะเวลาไว้ประมาณ 45 วัน ผลการรักษาจากการตรวจสอบสารเสพติดในร่างกายจากผู้เข้ารับการบำบัดรักษา เมื่อครบกำหนดแล้ว ไม่ปรากฏสารเสพติดในร่างกายแต่อย่างใด ซึ่งถือได้ว่าการให้การบำบัดรักษาขั้นการถอนพิษยาได้ผล 100%

ในระยะการฟื้นฟูสมรรถภาพ ซึ่งเป็นการพัฒนาด้านจิตใจ พฤติกรรมและส่งเสริมงานอาชีพให้กับผู้เข้ารับการบำบัดรักษา ในระยะนี้อนุญาตให้ผู้เข้ารับการบำบัดรักษากลับเข้าหมู่บ้าน โดยมีคณะแพทย์ผู้ทำการบำบัดรักษาเข้าไปติดตามผล และตรวจสอบสารเสพติดในร่างกายทุกเดือน ปรากฏว่าตรวจพบสารเสพติดในร่างกายผู้เข้ารับการบำบัดรักษาอีก เช่น ในเดือนแรกที่ผลการตรวจครั้งที่ 1 จากผู้ที่เข้ารับการตรวจและเก็บปัสสาวะได้ 405 คน ปรากฏพบสารเสพติดในร่างกายถึง 105 คน คิดเป็น 25% ของผู้เข้ารับการตรวจ แสดงว่ายังคงมีผู้กลับไปเสพอีก จึงจำเป็นต้องนำเข้ารับการบำบัดรักษาใหม่ และติดตามผลเป็นระยะ ๆ จากการตรวจครั้งที่ 10 เก็บปัสสาวะได้ 330 คน พบสารเสพติด 19 คน คิดเป็น 5.86% ซึ่งก็ลดลง หากโครงการนี้ดำเนินการต่อไปจนครบกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้ และดำเนินการควบคู่ไปกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่อย่างแท้จริงและต่อเนื่องแล้ว ก็คาดหมายได้ว่าโครงการนี้จะประสบผลสำเร็จตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย (2536: 84-85)

1. การแก้ปัญหายาเสพติดจะต้องมีการวางแผนในการแก้ปัญหาพร้อมกันทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการควบคุมพืชเสพติด การปราบปรามยาเสพติด การบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดและการป้องกันยาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่เกี่ยวกับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยา ซึ่งถือว่าเป็นมาตรการที่สำคัญมาตรการหนึ่งในการแก้ปัญหายาเสพติด เพราะการฟื้นฟูสมรรถภาพต้องฟื้นฟูทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อให้ผู้ติดยาเสพติดกลับไปใช้ชีวิตร่วมกับสังคมอย่างปกติสุข โดยสังคมไม่รังเกียจและไม่หวนกลับไปติดยาเสพติดอีก

2. ในขั้นการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพติด โดยเฉพาะในการนำผู้เข้ารับการบำบัดที่ผ่านขั้นตอนการถอนพิษยาแล้วกลับคืนสังคม ซึ่งถือว่าเป็นการให้การบำบัดรักษาแบบชุมชนตามแบบของโรงพยาบาลธัญญารักษ์นั้น นับว่ามีประสิทธิภาพเป็นอย่างมาก การที่จะให้ชุมชนยอมรับผู้ติดยาเสพติดกลับคืนสู่สังคม ผู้เข้ารับการบำบัดจะต้องได้รับการพัฒนาทุกด้านนอกจากทางด้านร่างกายและจิตใจแล้ว ยังต้องพัฒนาส่งเสริมด้านการศึกษา เศรษฐกิจสังคม พร้อม ๆ กันไปด้วย และพยายามยกระดับผู้ติดยาเสพติดที่ผ่านการบำบัดรักษาหายจากการติดยาเสพติดแล้ว โดยเฉพาะผู้ที่มีความรู้ ให้ทำหน้าที่เป็นวิทยากรหรือเป็นผู้แนะนำประชาสัมพันธ์ ในการรณรงค์ต่อต้านป้องกันยาเสพติด เพราะพวกเขามีความรู้ความเข้าใจ และมีประสบการณ์ที่เลวร้ายมาก่อน จะเกิดผลสำเร็จเป็นอย่างมาก

3. จากข้อมูลสถิติของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ที่รวบรวมข้อมูลผู้เข้ารับการบำบัดรักษาจากสถานบำบัดรักษาของรัฐบาลทั่วประเทศ 187 แห่ง ทำให้ทราบว่าในแต่ละปีมีผู้เข้ารับการบำบัดเป็นจำนวนมากและนับวันจะเพิ่มมากขึ้นแต่ปีนั้นเป็นหลายหมื่นคน ซึ่งในจำนวนนี้มีทั้งผู้เข้ารับการบำบัดรายใหม่ และผู้ที่เคยผ่านการบำบัดรักษามาแล้ว และในจำนวนผู้ที่เคยผ่านการบำบัดรักษามาแล้วแต่ละปีก็มีจำนวนหลายหมื่นคน เช่นเดียวกัน บางคนผ่านการบำบัดรักษามาแล้วหลายครั้ง แต่ก็ยังหวนกลับไปเสพอีก เช่น ในปี พ.ศ. 2534 มีจำนวนผู้เข้ารับการบำบัดรักษาทั้งหมด 56,646 คน ในจำนวนนี้เป็นผู้เข้ารับการบำบัดรักษารายใหม่ถึง 23,073 คน นั้นแสดงว่ามีผู้เคยผ่านการบำบัดรักษาก่อนแล้ว เป็นจำนวนถึง 33,573 คน การที่ผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษาแล้วหวนกลับไปเสพอีก สภาพสังคมที่อยู่ตลอดจนสิ่งแวดล้อมบริเวณชุมชนที่อยู่อาศัยก็มีส่วนทำให้เขาเหล่านั้นหวนกลับไปเสพยาเสพติด หลงเหลืออยู่ตลอดจนต้องดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่อย่างจริงจังและเด็ดขาด

4. ในการดำเนินการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพติดอย่างได้ผลนั้น จะต้องได้รับความร่วมมือทั้งจากผู้ติดยาเสพติดเอง จากญาติพี่น้อง ตลอดจนประชาชนในพื้นที่โดยให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของศูนย์บำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพ ด้วยความเต็มใจ ญาติพี่น้องคอยเป็นกำลังใจ และให้การสนับสนุน ส่วนประชาชนในพื้นที่จะต้องให้การยอมรับผู้ติดยาเสพติดที่ผ่านการบำบัดรักษาจนหายจากการติดยาเสพติดแล้วให้กลับมาอยู่ร่วมกันในสังคม นอกจากนี้ยังจะต้องปรับทัศนคติของประชาชนในพื้นที่ให้เลิกใช้ยาเสพติดเป็นยาเสพติดเป็นยาเสพติด ซึ่งในเรื่องนี้จะต้องส่งเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ประชาสงเคราะห์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปในพื้นที่ ช่วยกันสอดส่องดูแลและรณรงค์ให้ประชาชนหันมาขอรับการรักษาจากแพทย์แผนปัจจุบัน

5. ในการดำเนินการตามโครงการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพติดในโครงการพัฒนาอดอยดุงครั้งนี้ ต้องใช้เจ้าหน้าที่หลายฝ่ายทั้งจากภาครัฐบาลและเอกชน ตลอดจนองค์กรและมูลนิธิต่าง ๆ ได้ให้ความร่วมมือสนับสนุนทั้งทางด้านงบประมาณและสนับสนุนเจ้าหน้าที่ร่วมดำเนินการในการบำบัดรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ด้วยความมุ่งหมายที่ต้องการให้โครงการนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีตามเป้าหมายของโครงการที่ตั้งใจ นั่นคือให้พื้นที่โครงการพัฒนาอดอยดุงเป็นเขตปลอดยาเสพติดอย่างแท้จริง ทั้งยังเป็นการสนองพระราชปณิธานของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีที่ต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น การดำเนินการตามโครงการนี้ต้องใช้เวลาในการปฏิบัติงานถึง 3 ปี หรือ 1,000 วัน และในทางตรงข้ามหากเจ้าหน้าที่ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ และดำเนินการอย่างต่อเนื่องและอย่างเด็ดขาดแล้วโครงการนี้จะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

กล่าวโดยสรุปนับตั้งแต่เริ่มดำเนินการตามโครงการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพมาตั้งแต่ มกราคม 2535 จนถึงปัจจุบัน จากการติดตามและประเมินผลเป็นระยะ ด้วยการเก็บปัสสาวะจากผู้เข้ารับการบำบัดรักษาที่เข้าฟื้นฟูสมรรถภาพด้วยการใช้ชุมชนบำบัด ปรากฏผลว่าจำนวนผู้มีสารเสพติดในร่างกายลดลงตามลำดับ หากดำเนินการต่อไปจนครบระยะเวลาที่กำหนดปัญหาเสพติดคงจะหมดไปจากพื้นที่โครงการพัฒนาอดอยดุง นั่นก็คือแสดงให้เห็นว่ามาตรการในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดที่นำมาใช้ในโครงการพัฒนาอดอยดุงได้ผลดี รวมถึงมาตรการที่นำมาใช้ในการป้องกันไม่ให้ผู้ติดยาเสพติดหวนกลับไปติดยาเสพติดอีกได้ผลดีเช่นกัน และน่าจะใช้เป็นแนวทางในการให้การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดได้

ชื่อโครงการวิจัย	โครงการประเมินประสิทธิภาพของสื่อในกลุ่มผู้ใช้แรงงานทั่วไป งานโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติด ปีงบประมาณ 2537
ผู้วิจัย	ฝ่ายติดตามและประเมินผล กองวิชาการและวางแผน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2537
ประเภทงานวิจัย	นโยบาย การจัดการ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติด
2. เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของยาเสพติดและการใช้ยาในทางที่

ผิดของผู้เข้ารับการอบรม

3. เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อการป้องกันยาเสพติด
4. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรม ในการนำความรู้ไปปฏิบัติเพื่อป้องกัน

ยาเสพติด และเผยแพร่ต่อ

5. เพื่อให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

6. เพื่อนำผลที่ได้รับจากการประเมินไปปรับปรุง แก้ไขการดำเนินงานโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ไม่ใช่ทดลอง โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้เข้ารับการอบรม ความรู้เรื่องยาเสพติดให้โทษตามโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติด ของสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด 8 จังหวัด ซึ่งมีเป้าหมายในการอบรมความรู้ให้แก่ผู้ใช้แรงงานจำนวน 2,120 คน โดยจะสุ่มตัวอย่างในการสำรวจ ประมาณร้อยละ 50 ของกลุ่มเป้าหมาย คือ ประมาณ 1,120 คน (จังหวัดละ 140 คน) ให้เป็นตัวแทนของผู้เข้ารับการอบรมที่จะใช้ในการประเมินผล นอกจากนี้จะสำรวจความคิดเห็นจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจากสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดในพื้นที่เป้าหมายของโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติด 23 จังหวัด ๆ ละ 1 คน รวม 23 คน แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบสอบถาม ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือน กรกฎาคม 2537

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

สรุปผลการประเมินดังนี้

1. การดำเนินงานตามโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติดของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานในปีงบประมาณ 2537 ได้รับงบประมาณทั้งสิ้น 8,530,000 บาท และเมื่อสิ้นปีงบประมาณ สามารถเบิกจ่ายงบประมาณทั้งสิ้น 8,269,386.95 บาท คิดเป็นร้อยละ 96.9 ของงบประมาณที่ได้รับ เมื่อพิจารณาผลการดำเนินงานเปรียบเทียบกับเป้าหมาย พบว่า ผลการดำเนินงานโดยส่วนใหญ่สามารถดำเนินงานได้สูงกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้โดยเฉพาะกิจกรรมส่งเสริมการจัดกิจกรรมร่วมระหว่างพนักงานในสถานประกอบการ ที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 50 คนขึ้นไปสามารถดำเนินการได้ 431 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 633.8 ของเป้าหมายที่ตั้งไว้, กิจกรรมการฝึกอบรมผู้บริหารสถานประกอบการและผู้นำลูกจ้าง สามารถจัดอบรมได้ถึง 151 รุ่นมีผู้เข้ารับการอบรม 8,624 คน คิดเป็นร้อยละ 377.5 และร้อยละ 414.6 ของเป้าหมายตามลำดับ และกิจกรรมการจัดนิทรรศการเพื่อป้องกันยาเสพติดแก่ผู้ประกอบการอาชีพประมงในสวนภูมิภาค สามารถดำเนินการจัดได้ 124 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 269.6 ของเป้าหมาย และจากการประเมินประสิทธิภาพของสื่อเพื่อการป้องกันยาเสพติดในส่วนของ การจัดอบรมความรู้ตามโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติดแก่กลุ่มผู้ใช้แรงงานทั่วไปพบข้อมูลที่น่าสนใจ ดังนี้

2. สิ่งเสพติดที่ผู้เข้ารับการอบรมเสพยามากที่สุดได้แก่ สุราและบุหรี่ รองลงมาได้แก่ ยาแก้ปวด, ยาม้าและสารระเหยโดยสิ่งเสพติดแต่ละชนิดเหล่านี้ แพร่หลายในกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมแตกต่างกันในแต่ละระดับอายุซึ่งสาเหตุของการใช้ ยาเสพติดนั้นได้แก่ การผ่อนคลายความเครียด, ความอยากหรือยากทดลอง, การบรรเทาอาการเจ็บปวดหรือปวดเมื่อยต่าง ๆ และใช้ในการเข้าสังคมตามวาระต่าง ๆ

3. การเผยแพร่ข่าวสารความรู้เรื่องยาเสพติดผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ รวมทั้ง การอบรม/บรรยายมีส่วนช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเสพยาเสพติดของผู้เข้ารับการอบรม โดยส่วนใหญ่ให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น โดยพบว่าผู้เข้ารับการอบรมที่เสพยาเสพติดประมาณร้อยละ 25 สามารถเลิกเสพยาได้โดยเด็ดขาด และกว่าร้อยละ 60 แม้ว่าจะยังคงเสพยาเสพติดอยู่ แต่ก็สามารถลดปริมาณการเสพยาให้น้อยลง ในขณะที่มีผู้ที่ไม่สามารถเลิกเสพยาได้ และยังคงเสพยาเสพติดอยู่ตามปกติ ประมาณร้อยละ 15

4. การเผยแพร่ข่าวสารความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับยาเสพติดนั้นยังกระทำได้ไม่ทั่วถึง เนื่องจากมีผู้เข้ารับการอบรมส่วนหนึ่งที่ได้รับทราบข่าวสารต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ในขณะที่ผู้เข้ารับการอบรมอีกส่วนหนึ่งไม่ค่อยได้รับทราบข่าวสารต่าง ๆ เท่าที่ควร และสังเกตว่าผู้เข้ารับการ

อบรมที่มีการศึกษาสูงจะรับทราบข่าวสารความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดมากกว่า และต้องการสาระเนื้อหามากกว่าผู้มีการศึกษาค่ำ

5. ผู้เข้าอบรมเห็นว่าการอบรมหรือบรรยายเป็นสื่อเผยแพร่ที่สร้างความรู้ความเข้าใจแก่กลุ่มเป้าหมายได้มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ โทรทัศน์, วิดีโอความรู้, คำบอกเล่าของคนรู้จัก และภาพยนตร์ ซึ่งนับได้ว่าการจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ส่วนหนึ่ง

6. ผู้เข้าอบรมมีทัศนคติต่อการป้องกันยาเสพติดต่อผู้เสพติดได้ถูกต้องขึ้น และนำไปใช้เพื่อการป้องกันยาเสพติด

ข้อเสนอแนะที่ได้รับการวิจัย

1. จากการศึกษาพบว่าระดับการศึกษาของผู้เข้ารับการอบรมมีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ กล่าวคือ ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง (โดยเฉพาะในระดับปริญญาตรีขึ้นไป) จะมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ มากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาค่ำ ดังนั้นในการจัดหลักสูตรการอบรม, วิธีการ และเทคนิคการถ่ายทอดความรู้ ตลอดจนระดับคุณภาพของสื่อเผยแพร่ประกอบการอบรม ควรจัดให้เหมาะสมกับระดับการศึกษาของผู้เข้ารับการอบรมด้วย เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมในทุกะดับการศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ รวมทั้งการใช้อย่างไม่ผิดอย่างเท่าเทียมกัน

2. จากการศึกษาทัศนคติที่มีต่อการป้องกันยาเสพติดของผู้เข้ารับการอบรมพบว่าผู้เข้ารับการอบรมโดยส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อการป้องกันยาเสพติด แต่มีบางส่วนที่มีทัศนคติที่ไม่ดี ไม่เหมาะสมนักต่อการใช้อย่างผิดและต่อผู้ติดยาเสพติด โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา ดังนั้นในการจัดอบรมนอกจากจะให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องยาเสพติดให้โทษแล้ว ยังควรสร้างทัศนคติที่ถูกต้องเหมาะสมต่อการใช้อย่างผิด และต่อผู้ติดยาเสพติด กล่าวคือ ควรสร้างทัศนคติในเรื่องการสูบบุหรี่, การดื่มสุรา, โทษและผลเสียของการใช้อย่างผิดที่เกิดขึ้นกับตนเองและผู้อื่นให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งจะช่วยลดความรุนแรงของปัญหายาเสพติดที่นับวันจะมากขึ้นในสังคม

3. จากการประเมินผลพบว่าผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติดให้โทษเป็นอย่างดี แต่ก็ยังมีความเชื่อและมีพฤติกรรมการใช้อย่างผิดที่ไม่ถูกต้องอยู่ โดยเฉพาะในเพศชายที่เคยใช้อย่างผิดอย่างไรก็ยังคงใช้อยู่เช่นนั้น ได้แก่ การดื่มสุราเพื่อการเข้าสังคม สังสรรค์ในยามว่างหรือในการฉลองความสำเร็จต่าง ๆ, การสูบบุหรี่เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากการทำงาน หรือเมื่อมีความทุกข์ใจไม่สบายใจ, การกินยาฆ่าเพื่อให้มีเรี่ยว

แรงงานได้มากขึ้น, การทานยาแก้ปวดมาก ๆ เพื่อลดอาการเจ็บปวดอย่างรวดเร็ว และการใช้ยาเสพติดเป็นที่พึ่งทางใจยามเหงา หรือมีปัญหาซับซ้อนใจ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมที่ไม่ป้องกันตนเองจากสารเสพติดต่าง ๆ ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น ไม่สวมหน้ากากป้องกันสารระเหย เพราะอึดอัด ไม่ชินกับอุปกรณ์ และคิดว่าไม่มีอันตรายใด ๆ เกิดขึ้นต่อตนเอง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การเผยแพร่ความรู้เรื่องยาเสพติดให้โทษ ด้วยวิธีการเผยแพร่ผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ รวมทั้งการฝึกอบรม ยังไม่สามารถเปลี่ยนค่านิยมความเชื่อ และพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดของผู้ใช้แรงงานได้ทั้งหมด ทั้งนี้เป็นเรื่องยากที่ต้องใช้เวลาและเทคนิคในการสื่อสารให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้น น่าที่จะมีการศึกษาวิจัยเนื้อหาแนวทางการดำเนินการอื่น เพื่อเปลี่ยนแปลงค่านิยมความเชื่อ และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้กับผู้ใช้แรงงาน นอกเหนือจากการอบรมและเผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ

4. ผู้เข้ารับการอบรมและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติดมีความเห็นตรงกันว่าควรปรับปรุงเอกสารประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้เรื่องยาเสพติดให้โทษให้เหมาะสมและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายให้มากกว่านี้ โดยควรมีลักษณะที่ดึงดูดใจให้ผู้พบเห็นอยากอ่าน จดจำได้ง่ายและมีเนื้อหาที่น่าสนใจ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่ส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย

ชื่อโครงการวิจัย	การส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม
ผู้วิจัย	ภิญโญ ทองชัย วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ.2537
ประเภทงานวิจัย	กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงแนวความคิด วิธีการ ขั้นตอนของการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม ตามบทบัญญัติทางกฎหมาย วิธีการดำเนินงาน เพื่อควบคุมการใช้มาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพของต่างประเทศ ทั้งในระบบ Common Law และ Civil Law

2. เพื่อศึกษาถึงบทบัญญัติทางกฎหมายและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐในประเทศไทยว่าอนุญาตให้ใช้มาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมได้แค่ไหน อย่างไร และพยานหลักฐานที่ได้มาจากการสืบสวนด้วยวิธีนี้ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และศาลจะรับฟังได้แค่ไหนเพียงใด

3. เพื่อเสนอแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบวิธีปฏิบัติให้เอื้ออำนวยที่จะนำมาตราการการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม (Controlled Delivery) มาใช้ในประเทศไทย เพื่อสนับสนุนการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามพันธกรณีที่ประเทศภาคีพึงปฏิบัติได้ตามอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติด ค.ศ. 1961 แก้ไขเพิ่มเติมปี 1972 และอนุสัญญาต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2532

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการศึกษาในลักษณะการวิจัยทางนิติศาสตร์ (Legal Research) โดยทำการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ อ้างอิง จากอนุสัญญาระหว่างประเทศ รายงานการประชุม เอกสาร คำบรรยายของผู้ทรงคุณวุฒิ บทบัญญัติกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ ตลอดจนสอบถามจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติโดยตรงทั้งในและต่างประเทศ โดยที่ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาดังต่อไปนี้

การศึกษครั้งนี้จำกัดขอบเขตเฉพาะเรื่องการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมเท่านั้น แต่ไม่รวมไปถึงการทำ Controlled Delivery ในเรื่องการเงินและทรัพย์สินอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจาก

ว่าการส่งมอบยาเสพติดและแนวทางในการศึกษาดังกล่าวกฎหมายไทยยังไม่ถือเป็นความผิด โดยจะชี้ให้เห็นถึง (1) เหตุผลและความจำเป็น (2) สถานการณ์ยาเสพติดและปัญหาการดำเนินงาน (3) ความหมายที่แท้จริงของ Controlled Delivery ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรการนี้ วิวัฒนาการความเป็นมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนการทำ Controlled Delivery (4) จะศึกษาเปรียบเทียบบัญญัติทางกฎหมาย ระเบียบวิธีปฏิบัติและวิธีดำเนินการเพื่อให้การใช้มาตรการ Controlled Delivery เป็นไปอย่างรัดกุม มีประสิทธิภาพ โดยศึกษาทั้งประเทศที่ใช้กฎหมายในระบบ Common Law ได้แก่ ประเทศอเมริกา ออสเตรเลีย และประเทศในระบบ common law ได้แก่ ประเทศอเมริกา ออสเตรเลีย และประเทศในระบบ Civil Law คือ ฝรั่งเศสและญี่ปุ่น (5) จะศึกษาวิเคราะห์ถึงการใช้มาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมในประเทศไทย ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายในปัจจุบันว่าเจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการได้แค่ไหน ตลอดจนศึกษาวิเคราะห์ว่าการรับฟังพยานของศาลที่ได้จากวิธีการนี้มีหรือไม่อย่างไร และ (6) ได้เสนอข้อสรุปและข้อเสนอแนะว่าควรจะมีการบัญญัติกฎหมายขึ้นมารองรับการใช้มาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมหรือไม่

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ผู้วิจัย (ภิญโญ ทองชัย, 2537: 143-148) ได้สรุปผลการศึกษาดังต่อไปนี้

จากการศึกษาวิเคราะห์หลักกฎหมายและแนวทางปฏิบัติ และเหตุผลความจำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม (Controlled Delivery) แล้วพบว่า

1. ความจำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม (Controlled Delivery)

ทุกประเทศไม่ว่าจะเป็น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย ต่างมีข้อสรุปตรงกันว่า จำเป็นจะต้องนำมาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม (Controlled Delivery) มาใช้ในการปราบปรามอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่สำคัญ 2 ประการ คือ

ประการที่ 1 โดยลักษณะของอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด

เนื่องจากการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมที่มีผู้ร่วมกระทำผิดหลายคน มีการจัดโครงสร้างองค์กรเพื่อปกปิดผู้กระทำผิดที่แท้จริงไม่ให้ถูกจับกุมดำเนินคดี โดยแบ่งผู้กระทำผิดเป็นลำดับชั้น ผู้กระทำผิดกฎหมาย คือ ผู้ที่อยู่ในลำดับล่างสุด ส่วนผู้กระทำผิดซึ่งเป็นตัวการใหญ่จะอยู่สูงสุด และพฤติกรรมหรือการกระทำของผู้เป็นตัวการใหญ่จะไม่ครบองค์ประกอบความผิดทางกฎหมาย และมีการนำเอาระบบการจัดตั้งองค์กรกลับ

มาใช้ เช่น ระบบตัดความสัมพันธ์ (Cut Out) ให้ผู้ร่วมงานกับผู้ข้อมูลเท่าที่จำเป็น (Need to Know) และระบบการดำเนินการต่อผู้ทรยศ (Forcer) มาใช้เพื่อตัดพยานหลักฐานไม่ให้มีการพาดพิงถึงตัวการใหญ่ การกระทำผิดที่ปรากฏขึ้นในทุก ๆ วัน ทุกสถานี จึงไม่ใช่การกระทำผิดของผู้กระทำผิดที่แท้จริงของการกระทำในลักษณะองค์กรอาชญากรรม

ดังนั้น โดยหลักการและแนวคิดของมาตรการส่งมอบยาเสพติดที่ว่า ณ จุดซึ่งความผิดที่เกิดขึ้นถือเป็นจุดเล็ก ๆ และเป็นจุดเริ่มต้นของการกระทำผิดที่ผู้เข้ามาร่วมกระทำเป็นเพียงตัวเล็ก ๆ อาจเป็นเพียงมือชน หรือนายหน้าเท่านั้น แต่ถ้าปล่อยให้การกระทำผิดดำเนินต่อไปเรื่อย ๆ ผู้กระทำผิดก็เข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้น และได้เห็นกิจกรรมความเคลื่อนไหวขององค์กรอาชญากรรม ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อมโยงของเหตุการณ์ในการกระทำผิดหรือความเคลื่อนไหวเชื่อมโยงทางการเงิน เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่สามารถแสวงหาพยานหลักฐานการกระทำผิดของตัวการได้ และในกรณีจำเป็น เจ้าหน้าที่อำพราง (Undercover) อาจใช้เทคนิคทางการสืบสวน เจรจ่าต่อรองเพื่อหาพยานหลักฐานผูกมัดตัวการใหญ่ให้ได้ วิธีการนี้ทุกประเทศที่กล่าวมาแล้วและเกือบทุกประเทศทั่วโลก ต่างยอมรับว่าเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพต่อการปราบปรามขบวนการค้ายาเสพติด

ประการที่ 2 ด้วยเหตุผลแห่งการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ

เนื่องจากอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นโครงข่ายโยงใยกับทั่วโลก จากประเทศผู้ผลิตไปถึงประเทศผู้บริโภค ประเทศใดที่มีกำหนดยาล้าสมัย อ่อนแอ ก็จะตกเป็นเป้าของการค้ายาเสพติด อาจอยู่ในฐานะผู้ผลิต ผู้บริโภค หรือทางผ่านและในทุกประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศผู้ผลิต หรือประเทศทางผ่าน ในที่สุดก็จะกลายเป็นประเทศที่มีการแพร่ระบาดอย่างรุนแรง ทุกประเทศทั่วโลกจึงมีความเห็นร่วมกันว่า การปราบปรามอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติดให้ได้ผล จำเป็นต้องประสานความร่วมมือผนึกกำลังกันทุกประเทศ และต่างก็ลงความเห็นตรงกันว่า วิธีการปราบปรามที่ได้ผลต้องนำเอามาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมมาใช้ และตกลงร่วมกันให้บัญญัติไว้ในอนุสัญญาต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ข้อ 11 และถือเป็นพันธะกรณีในทุกประเทศจะต้องให้ความร่วมมือเพื่อให้การใช้มาตรการนี้ได้ผลอย่างจริงจัง ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่อยู่ระหว่างการศึกษารายละเอียด และปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับมาตรการในอนุสัญญานี้ ซึ่งปัจจุบันนี้บัญญัติกฎหมายขึ้นมารองรับหลายเรื่องแล้ว เป็นต้นว่ามาตรการสมทบ มาตรการริบทรัพย์สิน และมาตรการความร่วมมือทางอาญา และในที่สุดเชื่อว่าจำเป็นต้องรับรองเป็น

สมาชิกตามอนุสัญญาฯ นี้ จึงมีความจำเป็นต้องให้ความร่วมมือในการใช้มาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม (Controlled Delivery)

2. บทบัญญัติทางกฎหมายและการนำมาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมไปใช้ในต่างประเทศ

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายและวิธีการ ขั้นตอน การนำมาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมไปใช้ภายในประเทศ ตลอดจนมาตรการในการควบคุมและตรวจสอบของประเทศที่ใช้มาตรการนี้อย่างได้ผล ทั้งประเทศในระบบ Common Law ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย และประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบ Civil Law ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่นและฝรั่งเศส สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มประเทศที่สามารถนำไปใช้ได้โดยไม่ต้องบัญญัติกฎหมายพิเศษขึ้นมารองรับ ซึ่งก็ได้แก่ ประเทศในกลุ่ม Common Law ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลสำคัญคือ

1. มีระบบกฎหมายที่เอื้ออำนวย เพราะประเทศกลุ่มนี้มีได้ยึดถือประมวลกฎหมาย แต่ยึดคำพิพากษาเป็นหลัก เมื่อประเทศยอมรับที่จะปฏิบัติตามสนธิสัญญาหรืออนุสัญญาระหว่างประเทศแล้ว ก็สามารถจะปรับใช้กับแนวปฏิบัติภายในประเทศได้เลย เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย ต่างก็ยึดถือเอาบทบัญญัติในอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติด ค.ศ. 1961 (2504) และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม 1971 (2514) ในมาตรา 35 เป็นแนวทางในการปฏิบัติภายในประเทศ

2. มีบทบัญญัติกฎหมายภายในประเทศที่เอื้ออำนวยอยู่แล้ว เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามยาเสพติด คือ Controlled Substances Act. ฉบับปรับปรุงแก้ไขเมื่อ 1 มิถุนายน 1991 ในมาตรา 952 ระบุว่า การนำยาเสพติดหรือสารควบคุมเข้าประเทศสามารถทำได้ถ้าหากเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ ทางวิทยาศาสตร์ และวัตถุประสงค์ของกฎหมายโดยประการอื่น การใช้มาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมก็สามารถทำได้โดยอาศัยบทกฎหมายในมาตรานี้

กลุ่มที่ 2 กลุ่มประเทศที่นำมาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมไปใช้โดยการบัญญัติกฎหมายขึ้นมารองรับ

ประเทศกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นประเทศในกลุ่มที่ใช้ประมวลกฎหมายที่นำมาศึกษา คือ ญี่ปุ่นกับฝรั่งเศส เหตุผลสำคัญที่ต้องบัญญัติกฎหมายขึ้นมารองรับ คือ

1. ก่อให้เกิดปัญหาในการดำเนินการตามกฎหมาย เนื่องจากประเทศเหล่านี้การบังคับใช้กฎหมายจะยึดถือบทบัญญัติในกฎหมายเป็นหลัก และปรากฏว่ามีได้มีกฎหมายใด

บัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการใช้มาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมไว้อย่างชัดเจน เพียงแต่อาศัยการตีความ ขยายความจากอำนาจที่มีอยู่ จึงก่อให้เกิดความขัดแย้งในหมู่ผู้บังคับใช้กฎหมายด้วยกัน เช่น ระหว่างตำรวจกับศุลกากร ระหว่างเจ้าหน้าที่หน่วยปราบปรามยาเสพติดกับศุลกากร เพราะต่างก็ถือกฎหมายคนละฉบับและตีความแตกต่างกัน ทำให้การใช้มาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมไม่สามารถดำเนินการตามวิธีการและขั้นตอนที่กำหนดไว้และประสบความล้มเหลวในที่สุด

2. ไม่สามารถใช้มาตรการส่งมอบยาเสพติดได้ครอบคลุมทุกวิธีการ โดยเฉพาะการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมโดยใช้สารอื่นทดแทน เนื่องจากบทบัญญัติกฎหมายเดิมไม่ถือว่าเป็นความผิด

3. บทบัญญัติกฎหมายที่มีอยู่ไม่คุ้มครองเจ้าหน้าที่และสายลับที่อำพรางเข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม และอาจร่วมกระทำผิดในบางขั้นตอน

และที่สำคัญที่สุด คือ ทั้ง 2 กลุ่มต่างมีมาตรการควบคุมการใช้มาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมอย่างรัดกุม ทั้งในขั้นตอนการดำเนินงานและควบคุมยาเสพติดที่อยู่ในระหว่างการใช้มาตรการส่งมอบไม่ให้เกิดการนำไปใช้ในทางที่ผิด ซึ่งมาตรการควบคุมที่สำคัญได้แก่

1. ควบคุมโดยฝ่ายบริหาร คือ มีการกำหนดระเบียบวิธีการขั้นตอนการดำเนินการและการขออนุญาตใช้มาตรการส่งมอบยาเสพติดต่อผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นลำดับขั้น และมีระเบียบการเก็บรักษายาเสพติดที่อยู่ระหว่างการดำเนินการตามมาตรการส่งมอบยาเสพติดอย่างรัดกุม

2. การควบคุมโดยฝ่ายตุลาการ

ในบางประเทศที่ค่อนข้างจะเคร่งครัดต่อการมอบหมายอำนาจแก่เจ้าหน้าที่และเคร่งครัดต่อการล่วงละเมิดสิทธิของประชาชน มักจะมอบให้การอนุมัติ อนุญาต ให้ใช้และควบคุมการใช้มาตรการนี้โดยศาล เช่น ในฝรั่งเศสหรือในสหรัฐอเมริกา กรณีจะต้องใช้เทคนิคการสืบสวนอื่น ๆ เช่น การดักฟังโทรศัพท์ประกอบด้วย

จึงเห็นได้ว่า การนำมาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมไปใช้ในประเทศต่าง ๆ นั้นจะต้องประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 2 ประการ คือ

ประการที่ 1 จะต้องไม่มีบทบัญญัติกฎหมายที่เชื่ออำนาจ อาจเกิดจากบทบัญญัติกฎหมายเดิมที่มีอยู่ หรือบัญญัติขึ้นมารองรับใหม่

ประการที่ 2 จะต้องมีการกระเปียบกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติ มีการควบคุม การดำเนินการอย่างรัดกุมทั้งในขั้นตอนการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ และการควบคุมยาเสพติด มิให้รั่วไหลถูกนำไปใช้ในทางที่ผิดได้ และมีหน่วยงานควบคุม กลั่นกรอง การใช้อำนาจที่เป็น หลักประกันได้ว่ามีกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนเกินสมควร และช่วยให้วิธีการนี้เป็นที่น่าเชื่อถือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. ปัญหาทางกฎหมายในการใช้มาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมในประเทศไทย

ในอดีตที่ผ่านมา นั้น วิธีการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมยังมิได้มีการ ดำเนินการอย่างจริงจังและเปิดเผย ทั้งนี้เนื่องจากว่ายังมีปัญหาทางกฎหมายที่ยังเป็นที่สงสัย ของผู้ปฏิบัติและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องยังอยู่ 2 ประเด็น กล่าวคือ

ประเด็นที่ 1 ข้อสงสัยที่ว่าเจ้าหน้าที่มีอำนาจที่ดำเนินการตามมาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมหรือไม่ เพียงใด

ประเด็นที่ 2 พยานหลักฐานที่ได้จากการใช้มาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การ ควบคุมเป็นพยานหลักฐานที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ศาลจะรับฟังได้เพียงใด

ในประเด็นที่ 1 ในข้อสงสัยที่ว่าเจ้าหน้าที่มีอำนาจดำเนินการตามมาตรการส่งมอบ ยาเสพติดภายใต้การควบคุมหรือไม่ นั้น

จากการศึกษาบทบัญญัติทางกฎหมายในปัจจุบันที่มีอยู่ แนวทางปฏิบัติของศาล และความเห็นทางวิชาการ พบว่าเจ้าหน้าที่มีอำนาจที่จะดำเนินการส่งมอบยาเสพติดภายใต้ การควบคุม ทั้งในส่วนที่ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่เองหรือโดยการใช้สาย ทั้งการใช้สารอื่นทด แทนทั้งหมด หรือใช้สารอื่นทดแทนเพียงบางส่วน หรือไม่ใช้สารอื่นทดแทนเลย แต่ยังคงมีความ เห็นที่แตกต่างกันอยู่เพียงเรื่องเดียว คือ กรณีการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมโดยการ ใช้เจ้าหน้าที่หรือสายลับอำพรางตัวเองเข้าไปร่วมในกระบวนการค้ายาเสพติดของนักค้า และ เข้าร่วมในชั้นการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม และอาจร่วมกระทำความผิดอยู่ด้วยใน ขั้นตอนหนึ่งขั้นตอนใด ซึ่งมีความเห็นที่แตกต่างกัน 2 ความเห็น คือ

ความเห็นที่ 1 เห็นว่าเจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจที่จะกระทำได้ เพราะเจ้าหน้าที่ก็มิได้รับ การคุ้มครอง หรือยกเว้นความรับผิดชอบนอกเหนือไปจากบุคคลธรรมดา ถ้าการกระทำของ เจ้าหน้าที่เป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมาย และมีได้มีกฎหมายยกเว้นความผิด หรือยกเว้นโทษ หรือให้อำนาจที่จะกระทำได้ เจ้าหน้าที่ก็ต้องรับผิดชอบหรือรับโทษตามที่กฎหมายกำหนด

ความเห็นที่ 2 เห็นว่าเจ้าหน้าที่มีอำนาจที่จะกระทำได้โดยยึดถือหลักเรื่องการชั่งน้ำหนักประโยชน์ กล่าวคือ ถ้าหากการฝ่าฝืนกฎหมายในส่วนที่ประโยชน์น้อยกว่า เพื่อคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมาย หรือประโยชน์ทางสังคมที่สูงกว่าก็กระทำได้

ส่วนในประเด็นที่ 2 กรณีที่ว่าพยานหลักฐานที่ได้จากการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมเป็นพยานหลักฐานที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ศาลจะรับฟังหรือไม่นั้น

จากการศึกษาบทบัญญัติกฎหมาย แนวทางปฏิบัติของศาล และความเห็นทางวิชาการปรากฏว่าพยานหลักฐานที่ได้จากการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมนั้น ส่วนใหญ่เป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย ยกเว้นในกรณีการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมโดยเจ้าหน้าที่หรือสายลับที่เข้าร่วมในการกระทำความผิดด้วย ซึ่งยังมีแนวความเห็นที่แตกต่างกันอยู่ ถ้ายึดถือแนวคิดที่ 1 ที่ว่าเจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจที่จะกระทำ พยานหลักฐานที่ได้มาก็จะมีชอบด้วยกฎหมาย แต่ถ้าหากยึดถือตามแนวคิดที่ 2 ก็ถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่ชอบด้วยกฎหมาย

ส่วนในเรื่องการรับฟังของศาลนั้น ในปัจจุบันแนวปฏิบัติของศาลนั้นจะรับฟังพยานหลักฐานทุกชนิด หากรับฟังได้ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะได้มาด้วยวิธีการที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ซึ่งก็ยิ่งแตกต่างจากความเห็นของนักวิชาการบางกลุ่มที่เห็นว่า แนวปฏิบัติของศาลยังไม่ถูกต้องนัก กล่าวคือ ถ้าหากเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบแล้ว ศาลไม่ควรจะรับฟัง

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัย (ปิญญู ทองชัย, 2537: 148-149) ได้เสนอให้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

จากบทสรุปดังกล่าวข้างต้นแล้วว่า มาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม เป็นวิธีการสืบสวนอย่างหนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะรวบรวมพยานหลักฐานยืนยันการกระทำความผิดผู้เกี่ยวข้อง และตัวการสำคัญ จากการศึกษาบทบัญญัติกำหนดที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่าเป็นอำนาจที่พนักงานสืบสวนสามารถทำได้อยู่แล้ว แม้จะมีความเห็นทางวิชาการขัดแย้งกันอยู่บ้างในเรื่องเจ้าหน้าที่และสายลับที่อำพรางตัวเองเข้าไปร่วมในการกระทำความผิด แต่เห็นว่าเป็นการกระทำที่ปราศจากเจตนาในความหมายที่กฎหมายต้องการจะควบคุมคุ้มครอง และการกระทำของเจ้าหน้าที่ยังก่อให้เกิดประโยชน์ที่สูงกว่าแก่สังคมจึงไม่ควรจะมีความผิด หรือความชั่วที่จะต้องถูกลงโทษ ในแนวปฏิบัติของศาลก็ยอมรับว่าเจ้าหน้าที่สามารถกระทำได้อยู่แล้ว ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ในส่วนการบัญญัติกฎหมายขึ้นมารองรับอำนาจ เจ้าพนักงานในการส่งมอบการควบคุมนั้น จากการศึกษาพบว่าบทบัญญัติกฎหมายที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็นประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความอาญา วิธีพิจารณาความแพ่ง กฎหมายอาญา กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องบัญญัติกฎหมายใด ๆ ขึ้นมารองรับอีก

2. ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมาตรการควบคุม จากการศึกษาพบว่ายังมิได้มีระเบียบปฏิบัติว่าด้วยการควบคุม ผู้เขียนจึงเสนอว่าควรจะมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีซึ่งออกโดยอาศัยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 2519 ขึ้นมาควบคุมการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ 3 ประการในการควบคุม กล่าวคือ

ประการที่ 1 เพื่อป้องกันการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่

ประการที่ 2 เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของวิธีการสืบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐาน

ประการที่ 3 เพื่อป้องกันการกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน

จึงเห็นว่าในระเบียบควรจะกำหนดให้มีคณะกรรมการขึ้นมาคณะหนึ่ง โดยประกอบด้วยผู้แทนจากกรมอัยการ กรมตำรวจ และสำนักงาน ป.ป.ส. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแน ๆ ขึ้นมาทำหน้าที่กลั่นกรอง ควบคุม กำกับดูแล การส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมให้เป็นไปตามเจตนารมย์ที่แท้จริง

ชื่อโครงการวิจัย	การศึกษาปัญหายาเสพติดในเด็กและเยาวชนผู้ต้องคดียาเสพติด สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง
ผู้วิจัย	ปราณีต ปิยสิรานนท์ ฝ่ายจิตวิทยา กองแพทย์ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2538
ประเภทงานวิจัย	ความรู้ทั่วไป (ลักษณะ สาเหตุการเสพติด)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อให้ทราบถึงภูมิหลังเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนผู้ต้องคดียาเสพติด
2. เพื่อให้ทราบถึงภูมิหลังส่วนบุคคล สังคม และจิตวิทยาของเด็กและเยาวชนผู้ต้องคดียาเสพติด

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กและเยาวชนผู้ต้องคดียาเสพติดของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง จำนวน 200 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเพื่อการจำแนกประเภททางจิตวิทยา (ของฝ่ายจิตวิทยา กองการแพทย์) แบบสอบถามทางจิตวิทยาชนิดเติมประโยคให้สมบูรณ์ และแบบทดสอบเชาวน์ปัญญา Raven Progressive Matrices

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. กลุ่มเด็กและเยาวชนผู้ต้องคดียาเสพติดที่ศึกษา ส่วนใหญ่เพิ่งต้องคดีเป็นครั้งแรก และเป็นผู้ต้องคดีมีเฮโรอีนไว้ในครอบครองฯ มากที่สุดถึง 3 ใน 4 คือร้อยละ 75
2. กลุ่มตัวอย่างบอกถึงเหตุจูงใจที่ใช้ยาเสพติดเป็นครั้งแรกว่า เป็นเพราะอยากลองถึงร้อยละ 56.82 รองลงไปคือ เพื่อนชวน (ร้อยละ 29.55)

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องการวิจัยเกี่ยวกับสาเหตุการเสพติดทั่วไป คือ อยากลองและเพื่อนชวน

3. เกี่ยวกับชนิดของยาเสพติดที่ใช้เสพเป็นครั้งแรก พบว่าร้อยละ 34.98 ใช้เฮโรอีน อันดับ 2 คือกัญชา (ร้อยละ 29.60) ตามด้วยกาวหรือสารระเหย (ร้อยละ 28.70) โดยมียาฆ่าเป็น อันดับ 4 คือ ร้อยละ 6.73

4. เกี่ยวกับชนิดของยาเสพติดที่ใช้อยู่ก่อนถูกจับกุมก็ได้ผลเช่นกัน คือ พบว่ามีการใช้ เฮโรอีนมากที่สุดถึงร้อยละ 42.14 รองลงไปคือกัญชาและสารระเหยตามลำดับ (ร้อยละ 27.89 และ 13.65) โดยพฤติกรรมการเสพยาของกลุ่มตัวอย่างมีดังนี้ คือร้อยละ 22.89 สูบเฮโรอีนผสม บุหรี่ ร้อยละ 18.96 สูบกัญชาผสมบุหรี่ ร้อยละ 15.13 ฉีดเฮโรอีนร้อยละ 14.67 ดมกาว ร้อยละ 10.61 สูบกัญชาจากบ้อง รองลงไปจากนี้คือ กินยาฆ่า ยานอนหลับ และยาเม็ดเม

จากผลการศึกษาทั้งหมดที่กล่าวมาแล้ว ช่วยให้ทราบถึงภูมิหลังเกี่ยวกับการใช้ ยาเสพติดของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาไว้ ส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชนที่ต้องคดีมีเฮโรอีนไว้ใน ครอบครัวฯ เริ่มเสพยาเฮโรอีนมาตั้งแต่แรกที่ลองเสพยาเสพติดและใช้เฮโรอีนอยู่เรื่อยมา จนถูก จับกุม โดยเสพด้วยวิธีผสมบุหรี่ มีที่เสพโดยการฉีดอยู่ด้วยแต่มีจำนวนน้อยกว่า พอจะกล่าวได้ ว่าเด็กและเยาวชนของสถานพินิจฯ กลางที่เสพเฮโรอีนยังไม่ใช่วิธีติดยาอย่างรุนแรง (Hard-Core) เหมือนกับผู้สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาลต่าง ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งเป็นผู้เสพติด เฮโรอีนถึงร้อยละ 89 และในจำนวนนี้เสพโดยฉีดถึงร้อยละ 63 โดยการสูบมีเพียงร้อยละ 36 (สำนักงาน ป.ป.ส., 2537)

5. ภูมิหลังด้านครอบครัวนั้น พบว่าเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา เป็นครอบครัวแตกแยกเป็นส่วนใหญ่ ปัญหาในครอบครัวที่พบส่วนใหญ่ คือ บิดามารดาไม่เข้า ใจในการอบรมเลี้ยงดูบุตร และไม่ได้ให้เวลาและความสนใจกับบุตรเท่าที่ควร นอกจากนี้ ยังพบ ว่ามีคนในครอบครัวที่เป็นตัวอย่างที่ไม่ดีโดยใช้ยาเสพติดอยู่ก่อน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพี่ รองลงไป เป็นบิดา โดยเสพเฮโรอีนเป็นส่วนใหญ่ รองลงไปเป็นกัญชา

6. ภูมิหลังทางด้านจิตวิทยานั้น พบว่าเยาวชนส่วนใหญ่มีเขาวนปัญญาอยู่ในระดับ ปานกลาง และไม่พบปัญญาอ่อนไม่ว่าระดับใด ดังนั้นผู้ที่เสพยาเสพติดจึงพบได้ในคนทั่วไป ไม่ ว่าจะมีเขาวนปัญญาอยู่ในระดับใด

7. เกี่ยวกับพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชนกลุ่มที่ศึกษา พบว่าส่วนใหญ่เป็น การสูบบุหรี่ สูบเฮโรอีนผสมบุหรี่ และดื่มเบียร์, สุรา ตามลำดับ

8. ในเรื่องที่ใช้เวลาว่างเยาวชนมีปัญหา พบว่าร้อยละ 30.30 ของกลุ่มตัวอย่าง เลือก ที่จะปรึกษามารดา ที่เลือกปรึกษาบิดามีเพียงร้อยละ 19.39 ซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกับกลุ่มที่เลือก ปรึกษาเพื่อน คือ ร้อยละ 18.79 ผลการศึกษาในข้อนี้แสดงถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการ

ปรับปรุงบทบาทและท่าทีของบิดามารดากับบุตร โดยเฉพาะบิดาจะต้องมีส่วนในการอบรมเลี้ยงดูบุตรมากขึ้น ไม่ใช่มอบภาระเรื่องลูก ๆ ทั้งหมดไว้กับแม่ และควรประพฤติ ปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดี (Identification Figure) ให้ลูกชายวัยรุ่นสามารถเลียนแบบ (Identify) และขอคำปรึกษาได้ ดังนั้น ครอบครัวบำบัดจึงมีความสำคัญในการแก้ไขปัญหายาเสพติด หรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนอื่น ๆ ในเด็กและเยาวชน เพราะหากบิดามารดาสามารถปรับท่าที และสภาพครอบครัวให้เอื้ออำนวยต่อพัฒนาการของเด็กและวัยรุ่นแล้ว เด็กและเยาวชนของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลางส่วนใหญ่ ก็ยังอยู่ในวิสัยที่จะปรับปรุงแก้ไขได้ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ก็ให้คำตอบในทำนองเดียวกันว่า “คิดว่าตนเองมีข้อบกพร่องเพียงเล็กน้อย และน่าจะแก้ไขได้” แสดงถึงการพยากรณ์โรคที่ดี (Good Prognosis) ในการแก้ไขปัญหามติการของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจฯ กลาง คือ ยังอยู่ในวิสัยที่จะปรับปรุงแก้ไขได้

ข้อเสนอแนะ

1. เพื่อให้การวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดในเด็กและเยาวชนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ควรมีการศึกษาร่วมกับเด็กและเยาวชนผู้ต้องโทษคดียาเสพติดหลังจากได้รับการพิพากษาคดี และศึกษาปัจจัยทางจิตวิทยา ในตัวแปรด้านบุคลิกภาพของเด็กและเยาวชนที่ติดยาเสพติดต่อไปด้วย
2. เนื่องจากเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ยังเป็นกลุ่มที่เริ่มใช้ยาเสพติด (Drug User) เท่านั้น ยังมีใช้กลุ่มที่ติดยาเสพติดอย่างรุนแรง (Drug Addict) บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการบำบัดและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเด็กและเยาวชน ทั้งในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนและหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ควรตระหนักในความจริงข้อนี้ และให้ความสำคัญแก่การกระทำทุกวิถีทางที่จะช่วยให้เด็กและเยาวชนสามารถเลิกใช้ยาเสพติดได้อย่างเด็ดขาด เสริมสร้างกำลังใจของเด็กและเยาวชนให้เข้มแข็งไม่หวนกลับไปใช้ยาเสพติดอีก และรัฐต้องเร่งปราบปรามแหล่งผลิตจำหน่ายยาเสพติดอย่างเข้มงวด เพราะการอยู่อาศัยในแหล่งที่มีการจำหน่ายและเสพยาเสพติด มีส่วนสนับสนุนให้วัยรุ่นกลับไปเสพยาเสพติดซ้ำอีก ซึ่งเป็นปัญหาอุปสรรคหนึ่งที่พบบ่อย ๆ เมื่อได้ทำการติดตามผลการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดของเด็กและเยาวชน

ชื่อโครงการวิจัย	การควบคุมป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายระหว่างประเทศ
ผู้วิจัย	ร.ต.ท. ณรงค์ฤทธิ์ วาพันธ์
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ.2538
ประเภทงานวิจัย	กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อต้องการทราบว่ากฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการควบคุมและป้องกันปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในปัจจุบันมีอยู่อย่างไร มีช่องว่างของกฎหมายหรือไม่อย่างไร รวมทั้งกฎหมายดังกล่าวมีความผูกพันกับรัฐ และผลดีผลเสียอย่างไร ทั้งนี้จะศึกษาในภาพรวม เนื่องจากมาตรการทางกฎหมายในการแก้ปัญหาที่มีหลายมาตรการ
2. เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้น และหามาตรการในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับยาเสพติด

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเอกสารโดยการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์แนวความคิดเกี่ยวกับหลักกฎหมายต่าง ๆ ในการควบคุม ป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และแนวทางดำเนินการมาตรการของรัฐโดยได้กำหนดขอบเขต ศึกษาเฉพาะกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการควบคุม ป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม อันได้แก่ อนุสัญญาระหว่างประเทศ ในที่นี้จะทำการศึกษาเฉพาะที่มีผลใช้บังคับในปัจจุบัน คือ อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 1972, อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1971, อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 รวมทั้งผูกพันต่อรัฐภาคี ช่องว่างของกฎหมาย รวมทั้งกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง และมาตรการในการแก้ไข

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ณรงค์ฤทธิ์ วาพันธ์ (2538: 141-145) ได้สรุปผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

1. หลักกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุม ป้องกันปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่เป็นรูปธรรมและบังคับใช้อย่างกว้างขวาง อยู่ในรูปของอนุสัญญาระหว่างประเทศ คืออนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ.1961 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ.1972, อนุสัญญา

ว่าด้วยวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ.1971 อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้า ยาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ.1988 ทั้งนี้ อนุสัญญาดังกล่าวข้างต้น ได้รวบรวมหลักเกณฑ์ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่ในอดีต (ค.ศ. 1909) และมีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมมา ใช้บังคับ (อนุสัญญา 1988 มีผลบังคับใช้ วันที่ 11 พ.ย.1990) เราจะพบการพัฒนาหลัก กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุม ป้องกันปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจากทาง ปฏิบัติของรัฐต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในปัญหาได้อย่างชัดเจน นับแต่การที่มีหลักเกณฑ์ระหว่างประเทศ ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1912 จนถึงปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่าหลักกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีอยู่ใน อนุสัญญาที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน เป็นหลักกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งพัฒนาการอย่างเป็น รูปธรรมมากที่สุดเรื่องหนึ่งเมื่อคำนึงถึงประเทศภาคี ซึ่งมีกว่า 120 ประเทศ และมีองค์การสห ประชาชาติเป็นองค์กรในการดำเนินการ (มีประเทศภาคีกว่า 170 ประเทศ) หลักกฎหมายดัง กล่าวเป็นหลักการขั้นพื้นฐาน (General Obligation) ที่รัฐต้องปฏิบัติตาม

2. หลักเกณฑ์ในการควบคุมการใช้ยาเสพติด ประกอบด้วย ระบบการอนุญาตในการ ผลิต ใช้ ค้า จำหน่าย นำเข้า ส่งออก ขนส่ง, ระบบการประมาณการใช้และผลิตยาเสพติดใน รัฐ, ระบบการควบคุมการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ, ระบบการควบคุมสารเสพติดชนิดใหม่, ระบบการควบคุมฝิ่น โดยบทบัญญัติมีลักษณะเป็นการวางกรอบ เพื่อให้รัฐภาคีดำเนินการใน รายละเอียด หรือมี Safety Clause กำหนดไว้ การดำเนินการขึ้นอยู่กับรัฐภาคี และหลักเกณฑ์ ในการป้องกันการปราบปราม ได้แก่ การกำหนดการกระทำอันขัดต่ออนุสัญญาเป็นความผิด และกำหนดโทษ, การยึดอายัด และริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิด, การส่งผู้ร้ายข้ามแดน, การโอนตัวนักโทษ, การโอนการพิจารณาคดี, ความร่วมมือทางอาญาระหว่างประเทศ, การปราบปรามยาเสพติดในเมืองท่า ทะเลหลวง และการใช้ระบบไปรษณีย์ในการกระทำผิด, การควบคุมการขนส่งยาเสพติดผิดกฎหมาย ซึ่งในการปฏิบัติถือเป็นหลักกฎหมายที่เป็นกรอบ ในการที่รัฐจะต้องปฏิบัติตาม โดยบทบัญญัตินี้ดังกล่าวต้องไม่ขัดกับกฎหมายภายในระบบ กฎหมายรัฐธรรมนูญหรือระบบการบริหารภายในรัฐ รวมทั้งมี Safety Clause อย่างอื่น การ ดำเนินการขึ้นอยู่กับรัฐภาคีที่จะให้ความร่วมมือในการดำเนินการ (Voluntary Cooperation) ปัจจุบัน หลักกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมยาเสพติดค่อนข้างจะครอบคลุม และเริ่มมีการที่จะ กำหนดรายละเอียดในการควบคุม ป้องกันปราบปรามมากขึ้น เช่น ที่พบในบัญญัติ เกี่ยวกับ การควบคุมการค้าและขนส่งยาเสพติดระหว่างประเทศ ในอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการลัก ลอบค้ายาเสพติด และวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 ปัจจุบันยาเสพติดที่เป็นวัตถุ ในการกระทำผิด จะเป็นยาเสพติดซึ่งเกิดจากการลักลอบกระทำผิดทั้งขบวนการนับแต่การผลิต

จำหน่าย และบริโภค การกระทำผิดโดยอาศัยการผลิต หรือจำหน่าย หรือบริโภคที่ถูกกฎหมาย บังหน้าแทบจะไม่พบในปัจจุบัน

3. แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจอธิปไตย เป็นอุปสรรคในการดำเนินการป้องกันปราบปราม การกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เนื่องจากการกระทำผิดดังกล่าวมีการกระทำในหลายรัฐต่อเนื่องกัน ทำให้มีความยากลำบากในการติดตามปราบปรามผู้กระทำผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากผู้บริหารของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐร่วมเกี่ยวข้องกับการกระทำผิด หรือมีการ ปกปิดช่วยเหลือผู้กระทำผิด (เช่น ประเทศในกลุ่มลาตินอเมริกา) อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะเปิดความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยถือว่าความผิดเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดผิดกฎหมาย เป็นความผิดระหว่างประเทศ ซึ่งมีผลกระทบต่อนุษยชาติ ซึ่งผู้กระทำผิดต้องได้รับโทษ แม้จะอยู่ในรัฐอื่น รัฐซึ่งผู้กระทำผิด ปรากฏตัวอยู่ต้องทำการส่งผู้ร้ายข้ามแดน หรือหากไม่มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ต้องมีการ พิจารณาดำเนินคดี (aut dedere aut judicare) โดยพบหลักฐานจากการที่รัฐส่งบุคคลซึ่งมี สัญชาติของตนไปยังรัฐที่ร้องขอเพื่อดำเนินคดีในรัฐที่ร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนหรือโดยการทำ ข้อตกลงพหุภาคี หรือข้อตกลงระดับภูมิภาค เช่น อาเซียน (ASEAN), ประชาคมยุโรป (ECC) and INTERPOL หรือโดยการประสานงานระหว่างหน่วยปฏิบัติของแต่ละประเทศ หรือข้อตกลงใน การใช้กฎหมายอาญาร่วมกันในบางประเทศของยุโรปโดยไม่ต้องมีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ซึ่ง แสดงให้เห็นถึงความต้องการของรัฐต่าง ๆ ซึ่งความตั้งใจในการแก้ไขปัญหาก็จะขยายอำนาจ ของรัฐเหนือการกระทำผิดเพื่อให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษ ซึ่งในปัจจุบันมีความพยายามที่จะผลักดันให้มีการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด แม้จะอยู่ในรัฐอื่นก็ตาม เห็นได้จากการประชุมพิจารณา ร่างธรรมนูญว่าด้วยการจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศ วันที่ 3-13 เมษายน 1995 ที่นิวยอร์ค โดยองค์การสหประชาชาติ

4. องค์กรในการควบคุมการปฏิบัติตามอนุสัญญา คือ คณะกรรมการยาเสพติด ระหว่างประเทศ -INCB และคณะกรรมการยาเสพติด -CND มีลักษณะเป็นองค์กรเพื่อความ ร่วมมือ ไม่มีอำนาจในการบังคับรัฐภาคี อย่างไรก็ตาม เนื่องจากคณะกรรมการฯ และ คณะกรรมการฯ เป็นองค์กรภายใต้การดำเนินการของคณะมนตรีฯ ขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งมีภาคีประเทศกว่า 150 ประเทศ มติดังกล่าวจึงอาจมีผลบังคับทางศีลธรรมและการเมืองซึ่ง จะมากขึ้นอยู่กับความรุนแรงและผลกระทบของปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ระหว่างปี ค.ศ. 1971 ถึงปี ค.ศ. 1985 จะมีแรงกดดันเกี่ยวกับการแก้ไขหลักกฎหมายในการปราบปรามการกระทำผิด (กำหนดความผิดเกี่ยวกับการสมคบกันกระทำผิด การกระทำที่เป็นองค์กร การให้การสนับสนุน

การป้องกันปราบปรามการฟอกเงิน การขยายเขตอำนาจในการบังคับใช้กฎหมาย) นำสู่การร่างอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด และวัตถุประสงค์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 และในปัจจุบันองค์การเหล่านี้ ได้ร่วมกับองค์การระหว่างประเทศอื่น ๆ ในการผลักดันให้มีมาตรการในการป้องกันปราบปรามการฟอกเงิน อันนำสู่การแก้ไขหลักกฎหมายเกี่ยวกับการเงินของสวิสเซอร์แลนด์ ยุโรป และหมู่เกาะแคริบเบียน เป็นต้น

5. แนวคิดในการร่วมมือควบคุม ป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างประเทศ ซึ่งมีแรงผลักดันส่วนใหญ่จากประเทศสหรัฐอเมริกาและยุโรป (ECC) ที่ จะให้มีการพัฒนากฎหมายภายในเกี่ยวกับยาเสพติดกลุ่มของแต่ละประเทศให้มีความสอดคล้องซึ่งกันและกัน ได้สร้างแรงกดดันต่อประเทศอื่นก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นอย่างมาก เช่น แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินต่อสวิสเซอร์แลนด์ และประเทศในหมู่เกาะแคริบเบียน การปราบปรามการผลิตยาเสพติดในสามเหลี่ยมทองคำ และอเมริกากลาง การส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งเป็นคนสัญชาติของประเทศซึ่งถูกร้องขอ การรับฟังพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับยาเสพติดของประเทศที่มีระบบกฎหมายที่แตกต่างกัน การกำหนดโทษเกี่ยวกับการค้าและจำหน่ายยาเสพติดที่รุนแรง และมีมาตรการหลังการพ้นโทษเพื่อควบคุมผู้กระทำผิด ซึ่งก่อให้เกิดความกดดันทางการเมืองระหว่างประเทศที่รัฐซึ่งเป็นเป้าหมายต้องปฏิบัติตาม

6. เนื่องจากหลักกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุม ป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอยู่ในรูปของสนธิสัญญาซึ่งมีผลผูกพันเฉพาะรัฐภาคี ไม่มีผลบังคับกับนอก รัฐภาคีอนุสัญญา หรือในส่วนที่เป็นข้อสงวนซึ่งรัฐภาคีได้สงวนไว้ที่จะไม่ผูกพันในพันธกรณีดังกล่าว มีข้อสังเกตว่าสังคมระหว่างประเทศในปัจจุบันซึ่งมีการติดต่อสื่อสารกันอย่างใกล้ชิดการดำเนินการของรัฐในสังคมระหว่างประเทศจึงต้องอยู่ในสายตาของรัฐอื่น รัฐที่ไม่ยอมรับในหลักกฎหมายซึ่งรัฐส่วนใหญ่ยอมรับจึงต้องปฏิบัติตาม หรือมีความกดดันจากรัฐส่วนใหญ่ให้รัฐดังกล่าวมีความจำเป็นในการบังคับใช้ เช่น หลักเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน การป้องกันปราบปรามการฟอกเงิน การขยายเขตอำนาจอธิปไตยของรัฐเหนือการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แม้หลักกฎหมายดังกล่าวจะอยู่ในรูปสนธิสัญญาก็ตาม หลักกำหนดดังกล่าวก็จะเป็นเสมือนกรอบให้รัฐซึ่งมิได้เป็นภาคีปฏิบัติตาม และอาจจะพัฒนาเป็นกฎหมายจารีตประเพณีได้ หากได้รับการยอมรับโดยทั่วไปจากรัฐอื่น ๆ

7. การดำเนินการของประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศในกลุ่มประเทศสามเหลี่ยมทองคำ อันมีแรงกดดันทางการเมืองระหว่างประเทศให้ดำเนินการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับ

ยาเสพติด รวมทั้งได้รับความช่วยเหลือจากประเทศต่าง ๆ ในการดำเนินการควบคุม ป้องกันปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ในการอนุวัติการตามอนุสัญญาฯ มีความต่อเนื่องโดยตลอด นอกจากนี้ยังให้ความร่วมมือในการควบคุม ป้องกัน ปราบปรามด้วยดี แม้จะมีช่องว่างของกฎหมาย อย่างไรก็ตามปัจจุบันประเทศไทยได้รับแรงกดดันระหว่างประเทศในการที่จะเพิ่มมาตรการเกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามการฟอกเงิน การกำหนดความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน และการสนับสนุนการกระทำผิด ซึ่งประเทศไทยได้มีการนำเสนอร่างกฎหมายดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรเพื่อดำเนินการพิจารณา รวมทั้ง พ.ร.บ.ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 พ.ร.บ. มาตรการในการปราบปรามการผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ซึ่งได้ประกาศใช้บังคับแล้ว สำหรับการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศไทยถือว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะที่ได้รับการวิจัย

ณรงค์ฤทธิ์ วาพันธุ์ (2538: 145-147) ได้ให้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. การรณรงค์ให้รัฐต่าง ๆ ดำเนินการกำหนดการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งมีความแตกต่างกันให้เป็นรูปแบบเดียวกัน เพื่อประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดโดยเฉพาะการกำหนดลักษณะของการกระทำผิดเกี่ยวกับการสมคบกันกระทำผิด การสนับสนุนการกระทำผิด การกระทำผิดเป็นองค์กร การฟอกเงิน การกระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกันระหว่างประเทศ รวมทั้งกำหนดมาตรการในการควบคุมการขนส่งยาเสพติดระหว่างประเทศ จะพบว่าในปัจจุบันมีความพยายามที่จะดำเนินการร่วมมือระหว่างประเทศ ในการป้องกันปราบปรามการฟอกเงิน โดยเฉพาะกลุ่มประเทศที่เป็นแหล่งฟอกเงินที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข เช่น กลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก (โปแลนด์ ยูโกสลาเวีย ฟินแลนด์) อเมริกาใต้ หมู่เกาะแคริบเบียน เป็นต้น

2. กำหนดให้ใช้หลักอำนาจศาลสากล (Universal Jurisdiction) ในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ทั้งนี้เพื่อมิให้เป็นอุปสรรคในการป้องกันปราบปรามการกระทำผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับขนส่งยาเสพติดผิดกฎหมาย การฟอกเงิน การสมคบกันกระทำผิด การกระทำผิดเป็นองค์กร

3. ส่งเสริมให้มีความร่วมมือระหว่างประเทศ ทั้งระดับทวิภาคี และพหุภาคีในการควบคุม ป้องกันปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยให้ประเทศต่าง ๆ ตระหนักถึงอันตรายของยาเสพติด อันเป็นหน้าที่ที่ทุกรัฐต้องร่วมมือกันในการปราบปราม โดยมีการ

บัญญัติกฎหมายภายในรองรับในการดำเนินการ ทั้งนี้จากอดีตจะพบว่าการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจะได้ผล เมื่อมีความร่วมมือระหว่างประเทศไม่ว่าจะเป็นความร่วมมือทางอาญาหรือการช่วยเหลือประสานงานในการปราบปรามการกระทำผิด เป็นต้น

4. จัดตั้งศาลพิเศษ เพื่อพิจารณาการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยเฉพาะ ทั้งนี้เนื่องจากการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเกิดขึ้นต่อเนื่องกันหลายรัฐ และผลของการกระทำผิดกระทบต่อหลายรัฐ ไม่สะดวกต่อการรวมหลักฐาน โดยอาจให้อยู่ภายใต้การดำเนินการของสหประชาชาติ และคณะผู้พิพากษามาจากตัวแทนของรัฐภาคี โดยการแต่งตั้งของคณะมนตรีฯ ในการลงโทษอาจจะต้องจัดให้มีการลงโทษในรัฐ ซึ่งบุคคลดังกล่าวมีสัญชาติหรือภูมิลำเนาหรือมีถิ่นที่อยู่และต้องได้รับความยินยอมจากรัฐซึ่งผู้ต้องหา มีสัญชาติอยู่

5. ประเทศไทย ซึ่งมีมาตรการในการควบคุม ป้องกันปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หลายมาตรการ อย่างไรก็ตามจากการศึกษาแล้ว ควรมีมาตรการในการแก้ไข ปัญหาเพิ่มเติมดังนี้

5.1 ควรจัดให้มีหน่วยงานเฉพาะในการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ เกี่ยวกับการควบคุมและป้องกันปราบปรามยาเสพติด ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยงานในการดำเนินการควบคุมป้องกันปราบปรามของประเทศไทยมีหลายหน่วยงาน และมีความชำนาญในเรื่อง เฉพาะด้าน เช่น เกี่ยวกับแนวชายแดน จะมีตำรวจตระเวนชายแดน ทหาร ศุลกากร เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งหากมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานดังกล่าวแล้ว ย่อมจะทำให้ประสิทธิภาพในการดำเนินการมีมากขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถเป็นหน่วยงานที่ประสานกับสำนักงานอัยการ ซึ่งเป็นผู้ประสานงานกลางตาม พ.ร.บ.ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 โดยหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นนี้จะต้องมีเครื่องมือในการประสานงานที่รวดเร็ว มีข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดที่ดีพอ ซึ่งอาจจะจัดให้เป็นหน่วยงานที่อยู่กับ ป.ป.ส.ก็ได้

5.2 ดำเนินการสนับสนุนเกี่ยวกับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้มากขึ้น โดยเฉพาะเกี่ยวกับเงินทุนในการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิด ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของรางวัลการจับยาเสพติด หรือเงินทุนพิเศษ โดยกระจายตามสถานีตำรวจท้องที่ต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันเงินดังกล่าวจ่ายตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยเงินสนับสนุนเงินรางวัลจับยาเสพติด พ.ศ. 2527 มีจำนวนน้อย

5.3 ส่งเสริมมาตรการในการควบคุม และป้องกันการใช้ยาเสพติดผิดกฎหมาย เช่น การปลูกพืชทดแทนในภาคเหนือ การส่งเสริมอาชีพทดแทน การรณรงค์ให้เห็นโทษของยาเสพติดและโดยเฉพาะในแนวชายแดนต้องมีการประสานงานกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อป้องกัน

การใช้แนวพรมแดนเป็นแหล่งเพาะปลูกพืชเสพติด หรือใช้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการส่งออก นอกจากนี้ควรให้การสนับสนุนองค์กรเกี่ยวกับการฟื้นฟู และกลับเข้าสู่สังคมของผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยเฉพาะผู้เสพ

5.4 รณรงค์โดยผ่านองค์กรและสื่อต่าง ๆ ให้ประชาชนทราบถึงอันตรายและวิธีการป้องกันยาเสพติด

เราอาจจะไม่สามารถกำจัดยาเสพติดผิดกฎหมายได้หมด แต่ทั้งนี้รัฐภาคีต้องดำเนินการเท่าที่จำเป็นเพื่อกำจัดยาเสพติดผิดกฎหมายให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

ชื่อโครงการวิจัย	การประเมินผลการควบคุม ป้องกันและแก้ไขการแพร่ระบาดของ ของวัฏธุเสพติด (ยาม้า)
ผู้วิจัย	ยุพา วงศ์ไชย และคณะ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ และคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2538
ประเภทงานวิจัย	ความรู้ทั่วไป (การประเมินผล ยาม้า)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อประเมินศึกษาแนวโน้มของการแพร่ระบาด และผลกระทบโดยตรงจากการใช้
วัฏธุเสพติด (เฉพาะยาม้า)
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงานของส่วนราชการในส่วนที่
เกี่ยวข้องกับการควบคุม ป้องกัน และแก้ไขปัญหการแพร่ระบาดของวัฏธุเสพติด (เฉพาะยาม้า) ใน
ทางที่ผิดในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (2530-2534) และครั้งแรกของ
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (2535-2536)
3. เพื่อแสวงหาแนวทางในการประสานงานระหว่างส่วนราชการที่เกี่ยวข้องโดยตรง
และทางอ้อม
4. เพื่อกำหนดวิธีการและมาตรการลดปัญหาการใช้วัฏธุเสพติด (เฉพาะยาม้า) ใน
ทางที่ผิดรวมถึงมาตรการปราบปรามขั้นเด็ดขาด

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยกล่าวว่าได้ประเมินผลโดยอาศัยข้อมูลโดยเก็บรวบรวมดังนี้

1. การเก็บข้อมูลเอกสาร (Documentary study) โดยศึกษาประเมินข้อมูลจากเอกสาร
แผนงาน โครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับยาเสพติด และยาม้า พ.ศ. 2530-2539 ผลการปฏิบัติงานตาม
แผนด้านการสาธารณสุขในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (2530-2534) และ
ช่วงเวลาครึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (2535-2536)
2. การเก็บข้อมูลสนาม (Field Study) เป็นการศึกษาข้อมูลสนามจากประชากรกลุ่ม
ตัวอย่าง 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ 1) กลุ่มผู้เสพ ผู้ค้า กลุ่มผู้เสี่ยง และกลุ่มบำบัด 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน
ในส่วนที่เกี่ยวข้องและ 3) ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ

3. พื้นที่ที่เก็บข้อมูล ได้แก่ จังหวัดต่าง ๆ ที่มีสถิติการแพร่ระบาดของยาบ้าในอัตราที่สูงดังนี้

ส่วนกลาง : กรุงเทพมหานคร

ภาคกลาง : ปทุมธานี เพชรบุรี สุพรรณบุรี และสมุทรสาคร

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ขอนแก่น อุบลราชธานี

ภาคเหนือ : นครสวรรค์

ภาคใต้ : สถิติการแพร่ระบาดไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับภาคอื่น ๆ ดังนั้น

จึงเลือกเก็บในเมืองใหญ่ที่เป็นศูนย์กลาง คือ สุราษฎร์ธานี

นอกจากนี้ ยังมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มากมาย เช่น โดยวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก การใช้แบบสอบถาม การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ โดยมีกลุ่มตัวอย่างหลากหลายมาก

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ข้อสรุปผลการประเมินมีรายละเอียดมาก แต่พอสรุปเฉพาะที่สำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. แนวโน้มการแพร่ระบาดของยาบ้ามีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

2. แผนการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2530-2534 มีรัฐบาลให้ความสนใจในยาเสพติดทุกประเภท และมีเป้าหมายการป้องกันและปราบปรามทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

ด้านการป้องกัน เน้นมาตรการการศึกษา การรณรงค์เผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน การพัฒนาเยาวชน โดยส่งเสริมกิจกรรมการเลือก เพื่อขจัดอุปสงค์ของยาเสพติด

ด้านการปราบปราม เน้นพัฒนาระบบเสริมประสิทธิภาพในการปราบปราม เช่น การพัฒนาระบบข่าว พัฒนาความรู้ของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนแก้ไขกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษตามกฎหมาย

ด้านการบำบัดรักษา ได้จำแนกผู้ติดยาเป็น 3 ประเภท คือ กลุ่มสนใจ กลุ่มต้องโทษ และผู้ที่ต้องสงสัย มีแนวทางพัฒนาระบบการดำเนินการรักษา พัฒนาเทคโนโลยีในการบำบัด และการพัฒนานุเคราะห์

การควบคุมพืชเสพติด เน้นพืชหลักการลดเฮโรอีน โดยการพัฒนาชนบทพื้นที่ราบสูง การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวเขาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตฝิ่นเพื่อลดเฮโรอีน

3. แผนการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2535-2539

มีแผนการป้องกันและปราบปรามที่เน้นกรณียาบ้าโดยเฉพาะอย่างชัดเจน มีการใช้แผนเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานชัดเจน

มีเป้าหมายดำเนินการ 4 กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มในสถานศึกษา กลุ่มในชุมชน กลุ่มในสถานประกอบการและกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะ การบำบัดรักษามุ่งขยายไปสู่ภูมิภาคมากขึ้น มีแนวทางดำเนินการโดยให้ความสำคัญกับการมีแนวร่วมป้องกันยาเสพติด และองค์กรประชาชนมีการเน้นการปราบปรามแหล่งผลิต ผู้ค้าผู้จำหน่ายมากกว่าเดิมที่เน้นผู้เสพและผู้ครอบครอง

1. การประเมินผลการดำเนินการตามแผนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2530-2534

ผลการประเมินโดยสรุป คือพบว่าในด้านการป้องกันไม่สามารถประเมินประสิทธิภาพได้และการดำเนินงานยังไม่มีประสิทธิผลเมื่อพิจารณาในประเด็นของจำนวนผู้ติดยาเสพติดที่เพิ่มขึ้นทุกปี ส่วนการปราบปรามและการบำบัดรักษานั้น ผู้วิจัยสรุป (หน้า 90) ว่า “เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล” ซึ่งที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะกำหนดเป้าหมายในแผนต่ำเกินไป แต่ผู้วิจัยก็ได้กล่าวว่าการประเมินผลดังกล่าวมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น (1) แผนไม่ได้จำแนกเป้าหมายยาเสพติดแต่ละประเภทโดยเฉพาะยาบ้าไว้ชัดเจน (2) การประเมินย้อนหลัง 5 ปี ไม่สามารถสืบข้อมูลย้อนหลังได้ มีข้อมูลสูญหาย หรือไม่ได้แยกแยะชัดเจน (3) ข้อมูลที่ใช้ในการประเมินต้องอาศัยจากรายงานประจำปี สำนักงาน ป.ป.ส. ซึ่งเป็นภาพรวมขาดรายละเอียด และ (4) การประเมินมีลักษณะเป็นการตรวจสอบเชิงปริมาณ ไม่สามารถประเมินเชิงคุณภาพได้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังสรุปว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 ความพยายามในการป้องกันปัญหายาบ้ามุ่งไปยังกลุ่มแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มแรงงานขนส่งทั้ง ๆ ในเวลานั้น การแพร่ระบาดของยาบ้ามีทั้งในกลุ่มนักเรียน กลุ่มแรงงานเกษตรกร ประมง และผู้ค้าแร่แล้ว แสดงว่าความพยายามไม่ทันกับปัญหาการแพร่ระบาด

2. การประเมินผลการปฏิบัติงานด้านยาบ้าครึ่งแผนของแผนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2535-2539

การประเมินผลครึ่งแผนช่วงนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเกณฑ์ในการประเมินผลด้านการป้องกันและบำบัดรักษา แต่ด้านการปราบปรามนั้นยังมีอุปสรรคในด้านข้อมูลที่ไม่เปิดเผยและไม่ได้บันทึกเป็นหลักฐาน จึงใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบด้านการปราบปรามเป็นการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ (ไม่ใช่การสำรวจตัวอย่าง) และข้อมูลจากเอกสาร (น.179)

เนื่องจากตามแผนได้กำหนดนโยบายป้องกันโดยเน้นกลุ่มเยาวชนในระบบโรงเรียนและกลุ่มเยาวชนนอกระบบโรงเรียน กลุ่มประชาชนในสถานประกอบการและกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ผู้วิจัยดำเนินการประเมินโดยเก็บภาพรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 2

กลุ่ม คือ (1) ผู้เสพ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มบำบัด และ (2) ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ เยาวชนนอกสถานศึกษา และประชากรวัยทำงาน

ผลดำเนินงานป้องกันยาบ้าโดยรวมได้ก่อให้เกิดประชาชนร้อยละ 90 ได้รับรู้ข่าวสารด้านการป้องกัน จึงน่าพอใจ และส่วนใหญ่ร้อยละ 67.2 ได้รับรู้ผ่านทางโทรทัศน์ รองลงมา ร้อยละ 10.3 ได้จากสื่อสิ่งพิมพ์ และร้อยละ 5.3 ได้จากสื่อบุคคล

สำหรับการประเมินด้านการปราบปรามนั้น เป็นการประเมินผลโดยการวิเคราะห์จากเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน (หน้า 95) ข้อมูลลักษณะนี้จึงไม่ได้ให้คำตอบแท้จริงของผลการประเมิน เพราะข้อมูลปราบปรามส่วนใหญ่ไม่เปิดเผยและหลายกรณีไม่มีการบันทึกเป็นหลักฐาน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากข้อมูลทางคดี พบว่าการจับกุมผู้ต้องหาคดียาบ้าได้ผู้ต้องหาเป็นจำนวนมากขึ้น แต่นักกของกลางไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนผู้ต้องหาที่ถูกจับ (หน้า 122-124) นอกจากนี้ แม้ว่าในช่วงปี พ.ศ. 2535-2537 มีการตรวจสอบทรัพย์สินเพิ่มขึ้นจาก 8 ราย เป็น 12 ราย มูลค่าทรัพย์สินที่อายัดชั่วคราวเพิ่มจาก 68 ล้านบาท เป็น 91 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนคดีสำคัญ ๆ ดังนั้น เป้าหมายที่จะดำเนินการตามมาตรการทางกฎหมายสมคบและวิบัติทรัพย์สินได้ทุกคดี จึงยากที่จะบรรลุ

ส่วนด้านการบำบัดรักษานั้น ตามแผนมีเจตนาที่จะไว้กับยาเสพติดโดยรวมและโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มอนุพันธ์และการฟื้นฟูสภาพผู้ติดเฮโรอีนมากกว่าผู้ติดยาบ้า การประเมินผลการบำบัดฟื้นฟูสภาพผู้ติดยาบ้ากระทำได้เพียงประเมินโดยตัวเลขผู้เข้ารับการบำบัดรักษาเพิ่มขึ้น และมีสถานพยาบาลให้บริการมากขึ้น แต่ขาดการประเมินเชิงคุณภาพว่าผู้ป่วยได้หายจากการเสพติดจริงหรือไม่

จากผลการสำรวจผู้ติดยาบ้า 105 คน พบว่าร้อยละ 94.3 พอใจในบริการที่ได้รับการบำบัดรักษา ร้อยละ 31 ของกลุ่มผู้เคยบำบัดมากกว่า 1 ครั้ง ให้เหตุผลสำคัญของการย้ายการรับบริการเพราะทางไกลและไม่สะดวก ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 60) พอใจกับคำรักษาพยาบาล แต่ร้อยละ 19.0 กล่าวว่าไม่ควรเก็บคำรักษาพยาบาล ประมาณครึ่งหนึ่งของผู้มารับการบำบัดทราบสถานที่พยาบาลจากเพื่อน อีกครึ่งหนึ่งทราบจากญาติและเจ้าหน้าที่ แต่ไม่มีผู้ใดทราบจากสื่อมวลชน

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยโดยรวมว่า "โดยส่วนใหญ่แล้ว กล่าวได้ว่าประสิทธิผลและประสิทธิภาพการดำเนินงานตามเป้าหมายได้บรรลุผลสำเร็จด้วยดีและสม่ำเสมอ แต่ขณะเดียวกันแนวโน้มของปัญหายาบ้าก็เพิ่มขึ้นมากเช่นกัน" (หน้า 134) ผู้วิจัยได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์นี้อาจเป็นเพราะ (1) การประเมินผลสำเร็จตามเป้าหมาย เพราะการตั้งเป้าหมาย

ยังห่างไกล ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพกับสภาพปัญหาที่มีอยู่จริงในปัจจุบัน (2) รัฐยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาฆ่าและปัญหาอื่น ๆ ในสังคมอย่างเพียงพอจนสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ และความก้าวหน้าทางวัตถุจนเกิดผลลบตามมา และ (3) กลยุทธ์ที่ดำเนินการ (เช่น การสร้างความรู้และทักษะ) อาจจะยังไม่มีพลังพอในการหยุดการขยายตัวของปัญหา หรืออาจมีกลยุทธ์เหมาะสมแต่เพราะความบกพร่องในการดำเนินงาน

สำหรับผลการสัมภาษณ์ผู้บริหาร พบว่าให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัวและโรงเรียนในการให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับยาเสพติด และเห็นว่าการป้องกันยาฆ่าควรเน้นกลุ่มเสี่ยง เช่น ผู้ใช้แรงงานทั้งภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม กลุ่มนักเรียน เยาวชน การแก้ปัญหายาฆ่าต้องให้ความสำคัญทั้งวงจรการผลิต การค้า การระบาด การจับกุมและการบำบัดรักษา เน้นการทำงานเชิงรุก และใช้วิธีการจริงจัง มีบทกฎหมายลงโทษหนักกว่าปัจจุบัน

สำหรับอุปสรรคการดำเนินการนั้น ผู้บริหารมีความเห็นสอดคล้องว่ามีปัญหาด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (หน้า 184) งบประมาณและบุคลากรไม่เพียงพอ และการขาดการสนับสนุนจากสังคมในเรื่องการป้องกันจากคนในครอบครัวเอง นอกจากนั้น การประสานงานระหว่างองค์กรไม่เพียงพอ การรณรงค์ให้ประชาชนเห็นตระหนักในปัญหาทำไม่ได้ผล การใช้มาตรการทางด้านกฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ แม้ว่าจะมีกฎหมายที่ใช้ในเรื่องนี้เป็นจำนวนมาก และนอกจากนั้น ความสนใจของรัฐบาลและประชาชนมีเป็นครั้งคราว ข้อสังเกตที่สำคัญคือ ผู้ให้สัมภาษณ์จะให้ความเห็นว่าปัญหานี้แก้ไขไม่ได้ เพราะอุปสรรคที่มาจากหน่วยงานอื่น และมีความเห็นว่าบทบาทหลักของการรับผิดชอบนี้มีใช่ขององค์กรตนเท่านั้น แต่เป็นขององค์กรอื่น ๆ ด้วย

3. การประเมินผลตามกำหนด ตามมาตรการทางกฎหมายและข้อบังคับ โดยสรุปคณะผู้วิจัยคิดว่านอกเหนือจากกฎหมายมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 และ พ.ร.บ. ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 แล้ว ควรมีกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินจะยิ่งครบถ้วนทันสมัยมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ก็มีข้อควรพิจารณาคือ

3.1 ผู้ผลิตและจำหน่ายตามกฎหมายมีความหมายกว้างมาก จนบางครั้งอาจกระทบสิทธิส่วนบุคคล เจ้าหน้าที่จึงควรเน้นจัดการผู้ผลิตและจำหน่ายรายใหญ่

3.2 การลงโทษผู้ผลิตและจำหน่าย ควรนำประโยชน์ได้เสียในทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดมาเป็นหลักในการกำหนดโทษ

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้เสนอแนะดังต่อไปนี้ (หน้า 186-190)

1. นโยบายเร่งด่วน

1.1 พิจารณาทบทวน ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาฆ่าเพื่อให้มีผลต่อการควบคุมสารเคมี ดั้งเดิม การปราบปราม ป้องกันปัญหายาฆ่า ตลอดจนให้สามารถกำหนดกลไกในการตรวจสอบทุกขั้นตอน

1.1.1 ควรเพิ่มโทษปรับในกฎหมายให้มากขึ้น เพื่อเป็นการขุดเซความเสียหายของสังคมและรัฐในสิ่งที่ผู้กระทำความผิดได้ก่อขึ้นในการดำเนินการต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการปราบปรามและการฟื้นฟูรักษา โดยอาจถือเอาโทษปรับตามกฎหมายปัจจุบันเป็นโทษขั้นต่ำและเพิ่มขึ้นตามมูลค่าของ “ยาฆ่า” ที่จับได้เช่น จับได้ 100,000 เม็ด มูลค่าทางเศรษฐกิจ 5 ล้านบาท ก็ให้ปรับเป็น 2 เท่า หรือ 3 เท่าของมูลค่ายาม้างดังกล่าว

1.1.2 ควรทบทวนว่าในปัจจุบันได้มีการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายเกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัดหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางในการปราบปราม เช่น กฎหมายแรงงาน เป็นต้น

1.1.3 ควรมีกฎหมายที่ระบุให้กลุ่มผู้ใกล้ชิดเด็กและเยาวชน เช่น บิดามารดา ครู หรือผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนแจ้งแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจให้ดำเนินการกับเด็ก เมื่อทราบหรือสงสัยว่าเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมติดยาเสพติด เพื่อป้องกันปัญหาของสังคมส่วนรวม

1.1.4 ควรมีกฎหมายในการคุ้มครองพยานหรือผู้ให้เบาะแสของข่าวเมื่อมีการรายงานเกี่ยวกับการผลิตยาฆ่า หรือขายยาฆ่าในจำนวนมาก เพื่อประชาชนจะกล้าเสี่ยงที่จะแจ้งให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองปราบปราม โดยผู้แจ้งไม่ได้รับอันตราย เพราะปัญหาอิทธิพลในสังคมไทยยังดำรงอยู่อย่างเห็นได้ชัด

1.1.5 ควรมี “ศาลยาเสพติด” แยกจากศาลปัจจุบัน โดยจะทำให้การพิจารณาคดียาฆ่าได้รับประโยชน์ในด้านการพิจารณาอย่างรวดเร็วและได้ผลทันต่อเหตุการณ์

1.2 รัฐบาลไทยควรเจรจากับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศจีน ขอความร่วมมือสกัดกั้นสารเคมีดั้งเดิมที่ลักลอบเข้ามาในประเทศไทย

1.3 ควรกำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้รับผิดชอบควบคุมปริมาณสารเคมีดั้งเดิมเท่านั้น

1.4 กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาซึ่งอยู่ในพื้นที่และซึ่งมีเด็กนักเรียนที่เสพยาฆ่า และหน่วยงานให้มีการตรวจสอบบุคลากรก่อนที่จะเข้าศึกษาหรือเริ่มทำงาน ทั้งนี้โดยมีเงื่อนไขว่า

จะต้องไม่นำผลของการตรวจเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจในการเข้าศึกษาหรือทำงานของบุคคลนั้น ๆ เพียงแต่ให้ไปบำบัดรักษาเสียก่อนเท่านั้นโดยให้ถือว่าเป็นการกระตุ้นเด็กนักเรียนและประชาชนตระหนักว่ายาม้าเป็นสิ่งอันตราย

1.5 ให้สถานศึกษาควบคุมโดยออกกฎระเบียบ กำหนดแนวทางหรือสังเกตพฤติกรรมในช่วงใกล้สอบโดยสืบเสาะจากครูประจำชั้นหรือผู้ดูแลนักเรียนอย่างเข้มงวดกวดขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนซึ่งมีสิ่งบอกเหตุว่านักเรียนเสพยาบ้า

1.6 ควรเสนอให้มีการกำหนดนโยบายป้องกันปราบปรามยาบ้าไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8

1.7 รัฐบาลควรเสนอองค์การสหประชาชาติให้พิจารณาเรื่องยาบ้าเป็นประเด็นที่จะดำเนินการแก้ไขร่วมกันในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติเช่นปัญหาสากลอื่น ๆ

2. กลไกในการบริหารและการจัดการ

2.1 ควรจัดตั้งหน่วยงานกลางที่ดูแลรับผิดชอบประสานงานเกี่ยวกับเรื่องยาบ้า โดยเฉพาะ เช่นเดียวกับการให้ความสำคัญแก่ปัญหาสังคมที่สำคัญอื่น ๆ เช่น โรคเอดส์ พร้อมกับให้มีหน่วยงานสาขากระจายไปตามจังหวัดต่างๆ อย่างทั่วถึง และดำเนินงานอย่างต่อเนื่องมิใช่กระตือรือร้นเป็นครั้งคราวเช่นปัจจุบัน

ประเด็นหลักที่พยายามเสนอ คือ ให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดควรจะมาร่วมกันทำนโยบายร่วม หาแผนกลยุทธ์ในการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการป้องกันและปราบปรามและหานโยบายด้านการแก้ไขผู้ติดยาเสพติดด้วย เพื่อให้ปัญหาจบสิ้นอย่างจริงจัง

2.2 สร้างและพัฒนาบุคลากรภาครัฐและเอกชนที่ปฏิบัติงานในด้านการศึกษา การสาธารณสุข การปกครอง การพัฒนาชุมชน การศาสนา แรงงานสัมพันธ์ และสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เพื่อทำหน้าที่เป็นสื่อบุคคลในการเผยแพร่ความรู้ด้านการป้องกันยาบ้า เข้าใจวัตถุประสงค์ของการปราบปรามพิษภัยของยาบ้า และกวดขันตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานอยู่เสมอ ก็จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเกิดประสิทธิผลอย่างเต็มที่

2.3 สำนักงาน ป.ป.ส. ควรมีตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์ชุมชนของสำนักงาน ป.ป.ส. เอง โดยในรายละเอียดจำเป็นต้องแยกแยะบทบาทการป้องกันและปราบปรามออกจากกัน นักสังคมสงเคราะห์ชุมชน ควรทำงานด้านป้องกัน การรวมกลุ่มพลัง กลุ่มทางด้านแรงงาน แต่ต้องไม่ใช่สายลับของหน่วยข่าวเพื่อภารกิจปราบปราม (ตามข้อเสนอแนะนี้ไม่ประสงค์ให้สำนักงาน ป.ป.ส. ไปฝากงานด้านนี้ให้กรมพัฒนาชุมชน เพราะงานยาบ้าหรือยาเสพติดมีเอกลักษณ์เฉพาะที่ ต้องใช้ความรู้ความสามารถกว้างขวาง ทั้งด้านกฎหมาย จิตวิทยา และ

พฤติกรรมของกลุ่ม แม้ว่าจำเป็นต้องมีกิจกรรมด้านอาชีพและรายได้ของประชาชน แต่ต้องสามารถเชื่อมโยงมาสู่ทักษะและพฤติกรรมต่อยาเสพติด)

3. ด้านการปฏิบัติงาน

3.1 มาตรการป้องกัน

3.1.1 รณรงค์เผยแพร่ความรู้ทางสื่อต่าง ๆ ให้มากขึ้นกว่าปัจจุบัน โดยมุ่งที่ต้นเหตุแห่งปัญหาที่แท้จริง สื่อที่ใช้ในปัจจุบันจะเหมือนกันทุกกลุ่มเป้าหมายทำให้ไม่ได้ผล จึงควรพิจารณาใช้สื่อที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม

- การรณรงค์โดยสื่อต่าง ๆ มีค่าใช้จ่ายสูง ควรร่วมมือกับหน่วยงานเอกชน ช่วยแบ่งงานภาระในการผลิตและเผยแพร่ สร้างค่านิยมใหม่มิให้ประชาชนเชื่อถือในเรื่องวัตถุนิยม เช่น ต้องร่ำรวย ต้องทำงานมากหรือทำทุกอย่างเพื่อที่จะได้เงินมา

- ต้องมีการรณรงค์ให้ประชาชนเข้าใจว่าปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาร้ายแรงในสังคมปัจจุบัน ซึ่งปัจจุบันมีความเข้าใจที่ผิด ๆ ว่า “ยาเสพติดไม่ใช่ยาเสพติด”

3.1.2 แผนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2535-2539 มีจุดเด่นตรงที่กล่าวถึงองค์กรประชาชนในฐานะเป็นแนวทางและเป้าหมายในการดำเนินงาน โดยต้องการให้บรรลุมติประสงค์ในเรื่อง “ทักษะและพฤติกรรมในการต่อต้านยาเสพติด” อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นโครงการในลักษณะการฝึกอบรมผู้นำชุมชนเป็นส่วนใหญ่ แต่การอบรมผู้นำยังไม่สามารถนำไปสู่ประสิทธิผลการต่อต้านยาเสพติดอย่างน่าพึงพอใจ โดยเฉพาะยาเสพติดการดำเนินงานกับองค์กรประชาชนมีแนวคิดและขอบเขตการดำเนินงานที่ลึกซึ้งและหวังผลต่อองค์กรประชาชนมากขึ้น

3.1.3 สำนักงาน ป.ป.ส. ควรร่วมมือกับสถาบันอื่น ๆ ในการทำโครงการทดลองในรูปการอบรมนักสังคมสงเคราะห์ชุมชนให้ลงไปทำงานในรูปแบบดังกล่าว มีระบบนิเทศก์งานที่เข้มข้น มีการทดลองเสนอประสบการณ์จากชุมชน ประเมินผลจากโครงการทดลองแล้วขยายผลโดยเน้นเนื้องานที่ทำงานกับชุมชน

3.1.4 ควรเน้นและให้ความสำคัญแก่องค์กรประชาชนที่สามารถสร้าง/เปลี่ยนแปลงทักษะและพฤติกรรมเป็นสิ่งที่ดีและถูกต้อง แต่หากสามารถลงลึกถึงการจัดตั้งรูปลักษณะของขบวนการ (Movement) ของประชาชน จะทำให้มีพลังยาเสพติดที่เข้มแข็งและมีผลสัมฤทธิ์จริงจังกว้างขวาง

ในด้านของกิจกรรมในองค์กรประชาชน นักสังคมสงเคราะห์ชุมชนที่ทำงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ควรจะจัดตั้ง “ชุมชน” ให้มีทางเลือกในการมีวิถีชีวิตที่ไม่จำเป็นต้องพึ่งยาเสพติด ได้แก่ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้มีรายได้ (Income generation activities) หรือเจรจา

ต่อรองกับเจ้าของสถานประกอบการในเรื่องค่าจ้าง สภาพการทำงานและกิจกรรมทุกอย่างที่จะนำไปสู่การลดอุปสงค์ยาบ้า การสร้างทัศนคติที่ต่อยาบ้าและการมีพฤติกรรมที่ห่างไกลยาเสพติด

3.1.5 ปัญหาทั้งหลายเกิดจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน สังคมควรปลุกระดมความคิดระบบครอบครัวของสังคมไทยเดิม ให้เกิดในจิตสำนึกของผู้เป็นบิดามารดาให้มากกว่านี้ ถ้าสังคมครอบครัวดีแล้ว เด็กหรือทุกคนที่อยู่ในครอบครัวย่อมมี “ภูมิคุ้มกัน” ให้ตัวเองปลอดภัยจากปัญหาต่าง ๆ ได้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องส่วนตัวหรือยาเสพติดก็ตาม

3.1.6 โรงเรียนต้องมีบทบาทในการอบรม กวดขันกับนักเรียนให้มากกว่านี้ เพราะเยาวชนหรือนักเรียนเป็นกลุ่มเสี่ยงมากที่สุดต่อการติดยาเสพติด เป็นวัยที่ท้าทายอยากลอง เพราะฉะนั้นบุคลากร “ครู” ควรมีจริยธรรมด้านการอบรมสั่งสอนให้จริงจัง

3.1.7 ให้การศึกษาแก่กลุ่มเยาวชนกับกลุ่มผู้ปกครองเน้นการสร้างความรักและความเข้าใจในครอบครัวเป็นภูมิคุ้มกันในการป้องกันปัญหา

3.1.8 จัดกิจกรรมป้องกันยาเสพติดในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเพิ่มการสร้างจิตสำนึก และพัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมให้แก่กลุ่มเป้าหมายเยาวชนในสถานศึกษาและในชุมชน เพราะกลุ่มเป้าหมายที่เสพยาบ้ามักจะเสพยาเสพติดอื่น ๆ ที่รุนแรงยิ่งขึ้น

3.1.9 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดตั้งเครือข่ายหรือแนวร่วมของกลุ่มแกนนำ หรือองค์กรประชาชนในพื้นที่ เพื่อการป้องกันปัญหาการใช้ยาบ้า เช่น สนับสนุนให้มี “เขตปลอดยาบ้า” เป็นต้น

3.2 มาตรการทางด้านปราบปราม

1. จัดระบบป้องกันและตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการปราบปรามยาบ้าอย่างเข้มงวดมิให้ใช้ช่องว่างทางกฎหมายไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว

ให้ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดตำรวจตระเวนชายแดน มีบทบาทในการปราบปรามยาเสพติดโดยประสานงานอย่างจริงจัง โดยข้อมูลต่าง ๆ ด้านยาเสพติดน่าจะประมวลไว้ที่หน่วยงานกลาง ข้อมูลดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นข้อมูลเบื้องต้นตั้งแต่เมื่อสารตั้งต้นถูกส่งเข้ามาในประเทศได้มีการจัดจำหน่ายไป ณ ที่ใดบ้างปริมาณเท่าใด ข้อมูลด้านแหล่งผลิตพื้นที่ต่าง ๆ ในประเทศ ผู้ค้ารายใหญ่ (สามารถสืบได้) ในบัญชีค้าต่าง ๆ ผู้ค้า ผู้เสพ ผู้ที่กลับมาเสพอีก เป็นต้น

2. สืบสวนหาข่าวและปราบปรามผู้ลักลอบลำเลียงสารตั้งต้นเพื่อผลิตยาบ้าเข้ามาในราชอาณาจักรตามด่านต่าง ๆ ทั้งทางบก ทางเรือและทางอากาศอย่างจริงจัง

3. ประสานการตรวจสอบทรัพย์สิน ปิด หรืออายัดทรัพย์สิน การฟ้องคดีเพื่อ ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการ ติดตามผลคดีในชั้นศาลเพื่อนำทรัพย์สินที่ศาลสั่งริบเจ้ากองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

4. บังคับใช้มาตรการสมคบและทรัพย์สินของนักค้ายาเสพติดติดตามพระ ราชบัญญัติมาตรการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 ให้ได้ผลอย่าง จริงจัง และในกรณีบุคคลนั้นกระทำความผิดนอกราชอาณาจักร และถูกดำเนินคดีตามพระราช บัญญัตินี้ ให้ดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินโดยประสานข้อมูลและพยานหลักฐานกับต่าง ประเทศตามพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในคดีอาญา พ.ศ. 2535

5. ต้องเคร่งครัดเรื่องของสภาพการจ้างและชั่วโมงการทำงานตามข้อกำหนด ในกฎหมายแรงงาน โดยมีการตรวจสอบการทำงานของนายจ้างและลูกจ้างเป็นระยะ ๆ อย่าง สม่ำเสมอ ตรวจสอบการเสียดินในร่างกายโดยสุ่มเอาในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน โรงงาน ชุมทางรถไฟโดยสาร สถานีรถไฟ เป็นต้น

3.3 มาตรการบำบัดรักษาและแก้ไขปัญหา

1. เนื่องจากเด็กนักเรียนในโรงเรียนติดยาเสพติดมากขึ้น และโรงเรียนไม่ได้ให้ ความร่วมมือในการตรวจสอบและบำบัดรักษา ควรจะมีการประสานงานกับสำนักงานคณะ กรรมการ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และกระทรวงศึกษาธิการอย่างใกล้ชิดกว่าปัจจุบัน

2. ขยายการให้บริการบำบัดรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตาม ความพร้อมของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนและให้กระจายไปตามจังหวัดต่าง ๆ

2.1 ศึกษาทดลอง เพื่อหารูปแบบและแนวทางการบำบัดรักษาที่เหมาะสม กับสภาพของสังคมและผู้ติดยาเสพติด

2.2 ดำเนินการจัดตั้งสถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดและสารเสพติดตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

ชื่อโครงการวิจัย	การประมาณการจำนวนผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทย
ผู้วิจัย	นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ.2538 สํารวจข้อมูลช่วง 14 มกราคม - 14 มิถุนายน 2537
ประเภทงานวิจัย	ความรู้ทั่วไป (จำนวน ปริมาณ)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

งานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์หลัก คือ

1. ประมาณการจำนวนผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทย ปีพ.ศ.2536 จำแนกตามประเภทยาเสพติด โดยแบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ เฮโรอีน ผีน กัญชา ยาม้า และสารระเหย
2. เสนอวิธีที่เหมาะสมในการประมาณการจำนวนผู้ติดยาเสพติด
3. สํารวจข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม ความคิดเห็นและความรู้เรื่องยาเสพติดของผู้ติดยาเสพติด ตลอดจนสาเหตุของการติดยาเสพติด

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยที่มีแนวทางเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ทาง คือ

1. การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานราชการที่จัดเก็บสถิติผู้ติดยาเสพติดประเภทต่าง ๆ รวมทั้งการเก็บข้อมูลจากผลการตรวจปัสสาวะเพื่อหาฝิ่นและอนุพันธ์ของฝิ่น
2. การสํารวจจำนวนผู้ติดยาเสพติดโดยวิธี Key Informant System Survey วิธีนี้ใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเฉพาะหน่วยงานต่าง ๆ แต่เชื่อว่าเป็นกลุ่มที่มีผู้ติดยาเสพติดสูง เช่น ชาวประมง นักเรียน หญิงบริการ เป็นต้น

วิธีเก็บตัวเลขจะอาศัยผู้ให้ข้อมูลสำคัญจะใช้วิธีเลือกบุคคลที่น่าจะมีความรู้เรื่องยาเสพติดในกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม เช่น กลุ่มชาวชนบทนอกจากจะใช้ผู้นำชาวบ้านแล้ว ก็จะมีการสอบถามจากวัยรุ่นซึ่งเป็นผู้นำในหมู่บ้าน ส่วนในโรงเรียนจะสอบถามจากครูผู้ปกครอง ครูพลศึกษาหรือครูที่ใกล้ชิดนักเรียน เป็นต้น ทั้งนี้ โดยที่คณะผู้วิจัยได้ให้ความหมายของ Key Informant ว่าหมายถึง ผู้ที่มีความใกล้ชิดหรือบุคคลที่คณะวิจัยกำลังศึกษา ไม่ว่าจะเป็นในด้านการประกอบอาชีพ ที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์ส่วนตัว เป็นต้น และสามารถให้ข้อมูลได้อย่างละเอียดและถูกต้อง ซึ่ง Key Informant จะแตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่มอาชีพและพื้นที่

ส่วนผู้ติดยาเสพติดนั้นได้ให้ความหมายแบบกว้าง ๆ ในทางสังคม และการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีสํารวจ ณ วันที่หนึ่ง เพื่อให้ได้ข้อมูล ณ วันเดียวกัน (Stock) คือวันที่ 31

ธันวาคม 2536 เป็นการรับตามหลักคงคลัง (Stock Concept) โดยประมาณจำนวนผู้ติดยาเสพติดจาก

1. ผู้ก่ออาชญากรรม ซึ่งได้แก่ กลุ่มอยู่ระหว่างดำเนินคดีและติดคุก
2. ผู้ไม่ก่ออาชญากรรม ซึ่งยังแบ่งเป็น 2 กลุ่ม
 - 2.1 ผู้ไม่เข้ารับการบำบัด ยังแบ่งเป็น 2 กลุ่ม

ก. ทราบสังกัด/อาชีพที่ติดยามาก ได้แก่ ทหารเกณฑ์ นักเรียนนักศึกษา หญิงบริการ ชาวประมง ชาวไทยภูเขา คนขับสามล้อ คนขับรถบรรทุก คนขับรถโดยสาร คนทำงานในสถานบันเทิง แรงงานเหมา และเด็กเร่ร่อน

ข. ไม่ทราบสังกัดอาชีพ ซึ่งมีทั้งอยู่ในเขตเทศบาล (ชุมชนแออัด) และอยู่นอกเขตเทศบาล (หมู่บ้าน)

2.2 เข้ารับการบำบัดรักษา ทั้งในสถานบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดและสถานพยาบาลทั่วไป ทั้งในรูปแบบโรงพยาบาลรัฐ โรงพยาบาลเอกชนและวัด

นอกจากนี้ ยังมีการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลอื่น ๆ ประกอบประมาณการ

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

คณะผู้วิจัยได้สรุปผลวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

ผลการประมาณจำนวนผู้ติดยาเสพติดโดยใช้วิธีข้างต้น สามารถสรุปผลที่สำคัญได้ดังนี้ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2536 ประเทศไทยมีจำนวนผู้ติดยาเสพติดขั้นต่ำรวมทั้งสิ้น 1,267,590 คน หรือ 2.2% ของประชากรทั้งหมด ในจำนวนนี้เป็นผู้อาศัยอยู่ในชนบทจำนวนมากที่สุด คือ 920,204 คน ชาวประมงน้ำลึก 48,019 คน ผู้อยู่อาศัยในชุมชนแออัด 47,960 คน ชาวเขา 28,543 คน เป็นนักเรียนและนักศึกษา 71,666 คน เป็นผู้ที่ได้รับการบำบัดรักษาในโรงพยาบาลและสถานพยาบาลที่รักษาผู้ติดยาเสพติด 11,800 คน ผู้ต้องหาในสถานตำรวจ 12,939 คน หญิงบริการ 14,861 คน เป็นผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง 20,960 คน เป็นผู้เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดในวัด 35,323 คน ทหารกองประจำการ 230 คน เป็นคนขับรถบรรทุกและรถโดยสารขนาดใหญ่ 15,575 คน เป็นคนขับรถโดยสารขนาดเล็ก 7,210 คน คนขี่รถสามล้อ 9,089 คน ผู้ที่อยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก 729 คน อย่างไรก็ตาม เมื่อคิดเป็นอัตราผู้ติดยาเสพติดต่อประชากร 1,000 คน พบว่าคนขับรถบรรทุกและรถโดยสารขนาดใหญ่ มีอัตราการติดยาเสพติดสูงสุด คือ 563.30 คน รองลงมาคือ คนขี่รถสามล้อ ชาวประมงน้ำลึก คนขับรถโดยสารขนาดเล็ก ผู้อยู่อาศัยในชุมชนแออัด ชาวเขา และผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชนบท ซึ่งมีอัตราการติดยาเสพติดเท่ากับ 411.19, 304.67, 288.41, 38.80, 35.47 และ 19.04 ตามลำดับ

การศึกษาพบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นภาคที่ยากจนที่สุดกลับมีผู้ติดยาเสพติดจำนวนมากที่สุด รองลงมาเป็นผู้ติดยาเสพติดที่อยู่ในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ และ กรุงเทพมหานคร ตามลำดับ สำหรับจำนวนผู้ติดยาเสพติดทั้งหมดในกรุงเทพมหานคร เมื่อจำแนกตามอาชีพและสถาบันที่สังกัด พบว่าเป็นผู้อยู่อาศัยในชุมชนแออัดมากที่สุด คือ 36,112 คน เป็นแรงงานก่อสร้าง 18,709 คน เป็นนักโทษในเรือนจำ 11,021 คน เป็นหญิงบริการ 7,158 คน เป็นนักเรียนนักศึกษา 3,854 คน และเป็นผู้เข้ารับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาล 2,896 คน

ข้อค้นพบที่น่าสนใจประการหนึ่ง คือ แต่ละภาคมีปัญหายาเสพติดแตกต่างกัน กล่าวคือ ภาคอีสานซึ่งเป็นภาคที่ยากจนที่สุดจะมีปัญหาจำนวนผู้ติดสารระเหยสูงสุด โดยอัตราติดสารระเหยเท่ากับ 12 ต่อพันคน กรุงเทพฯ มีอัตราการติดเฮโรइनสูงสุด (8.3 ต่อพัน) รองลงมาคือ ยาม้า (6 ต่อพัน) ภาคกลางมีปัญหายาม้าและเฮโรइनรุนแรงที่สุด (7.3 และ 5.7 ต่อพันตามลำดับ) ส่วนภาคเหนือและภาคใต้มีอัตราการติดกัญชามากที่สุด อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างของปัญหายาเสพติดระหว่างภาคไม่น่าจะเกิดจากปัจจัย “ภาค” แต่มาจากสาเหตุทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างมากกว่าการที่กรุงเทพฯ มีอัตราการติดเฮโรइनสูงสุดน่าจะเป็นเพราะ กรุงเทพฯ มีตลาดค้าเฮโรइनที่คึกคัก ผู้ติดยาสามารถหาซื้อยาราคาถูกที่สุดได้อย่างสะดวก คนติดเฮโรइनที่อยู่ในภาคอื่นจะมี “ต้นทุน” การเสพยาสูงกว่าคนในกรุงเทพฯ ปัญหาสารระเหยในภาคอีสานอาจเกี่ยวข้องกับปัญหาการที่พ่อแม่ต้องทิ้งครอบครัวมาทำงานในจังหวัดอื่น ๆ สิ่งที่น่าห่วงใย คือ การติดสารระเหยอาจเป็นจุดนำไปสู่การติดเฮโรइनในอนาคต ส่วนปัญหายาม้าพบมากในภาคกลางและกรุงเทพฯ เพราะสองภาคนี้มีตลาดก่อสร้างและการขนส่งที่ใหญ่ที่สุด ลักษณะการจ้างงานของตลาดทั้งสองนี้เป็นการจ้างแบบจ่ายค่าจ้างตามผลงาน ทำให้คนงานยอมเป็นทาสของตนเอง

ข้อค้นพบใหม่อีกประการหนึ่ง คือ ขณะนี้เฮโรइनไม่ใช่ปัญหาสำคัญที่สุด ปัญหารุนแรงที่สุดในขณะนี้คือ ประเทศไทยมีผู้ติดยาเสพติดประเภทสารระเหยมากที่สุด คือ 411,603 คน รองลงมา คือ กัญชา 326,080 คน ยาม้า 257,965 คน เฮโรइन 214,180 คน และฝิ่น 62,660 คน (ตาราง 3.5) เมื่อคิดเป็นอัตราผู้ติดยาเสพติดต่อประชากร 1,000 คน พบว่ามีผู้ติดสารระเหยสูงสุด คือ 7.0 คน รองลงมา คือ กัญชา 5.5 คน ยาม้า 3.8 คน เฮโรइन 3.6 คน และฝิ่น 1.1 คน (ตาราง 3.7)

เพื่อให้มั่นใจว่าผลการประมาณการครั้งนี้เชื่อถือได้ จึงมีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยสัมภาษณ์ตัวอย่างในกลุ่มอาชีพบางกลุ่มเพื่อตรวจสอบอัตราการติดยาเสพติดจากกลุ่มตัวอย่าง

ข้อบ ปรากฏว่าผลการศึกษาลดคล้องกับการประมาณการของทั่วประเทศนอกจากนั้นผลการศึกษาค้างนี้ก็ยังใกล้เคียงกับผลการศึกษารองงานวิจัยอื่น ๆ ด้วย อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกต 2 ประการ คือ ประการแรก ตัวเลขการประมาณการของเรามีระดับแตกต่างกันมาก (ซึ่งอาจเป็นเนื่องจากการจัดลักษณะของผู้ศึกษาแตกต่างกันได้) ประการที่สอง วิธีการวิจัยครั้งนี้ให้ตัวเลขผู้ศึกษาขั้นต่ำ เท่านั้น

คณะผู้วิจัยได้รายงานปัญหาในการประมาณจำนวนผู้ศึกษาเพศติดในประเทศไทย ครั้งนี้ว่า ยังมีปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของข้อมูลที่นำมาใช้ในการประมาณพอสมควร ทั้งในด้านการร่วมมือของผู้เก็บรวบรวมข้อมูลและผู้ให้ข้อมูล ตลอดจนจำนวนตัวอย่างของผู้ที่อยู่ในกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มสถาบันที่สังกัดหรือเกี่ยวข้องกับที่นำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนั้นผลการประมาณจำนวนผู้ศึกษาเพศติดจึงคาดว่าจะมีคลาดเคลื่อนอยู่บ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประมาณจำนวนผู้ศึกษาเพศติดในบางกลุ่มอาชีพหรือบางกลุ่มสถาบันที่สังกัดหรือเกี่ยวข้องกับ และการประมาณจำนวนผู้ศึกษาเพศติดในระดับภาค การแก้ไขปัญหาลักษณะต่าง ๆ ที่สำคัญซึ่งเกิดขึ้นในการประมาณครั้งนี้ เช่น การเพิ่มจำนวนตัวอย่างกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มสถาบันที่สังกัดหรือเกี่ยวข้องกับให้เพียงพอต่อการประมาณจำนวนผู้ศึกษาเพศติด จำแนกตามกลุ่มอาชีพ/สถาบัน ภาคการปกครองและประเภทเพศติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ การคัดเลือก Ery Informant ที่เหมาะสมต่อการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเพศติดซึ่งเป็นข้อมูลปกติ ตลอดจนการสร้างฐานข้อมูลที่สำคัญและจำเป็นต่อการนำมาใช้ในการประมาณจำนวนผู้ศึกษาเพศติด จำแนกตามลักษณะต่าง ๆ จะช่วยทำให้การประมาณจำนวนผู้ศึกษาเพศติดในครั้งต่อ ๆ ไปมีความเชื่อถือได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ให้ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ผลการประมาณจำนวนผู้ศึกษาเพศติดครั้งนี้ ถือเป็นเพียงจุดเริ่มต้น ป.ป.ส.ควรนำวิธีการศึกษาค้างนี้ไปดัดแปลงเพื่อประมาณจำนวนผู้ศึกษาเพศติดอย่างน้อยปีละครั้ง เพื่อให้ได้อนุกรมเวลาของจำนวนผู้ศึกษาเพศติด ตัวเลขอนุกรมนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพ ข้อเสนอแนะในด้านวิธีการประมาณ ป.ป.ส. ควรพยายามประมาณการผลรวมด้วยวิธีผลคูณระหว่างอัตราการติดยาเสพติดกับจำนวนประชากร และใช้วันที่ 1 กรกฎาคม หรือ 1 เมษายน เป็นวันอ้างอิงในการสำรวจและประมาณการ และเมื่อมีข้อมูลมากพอ ป.ป.ส. ควรเริ่มสร้างความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนผู้ศึกษาเพศติดในแต่ละกลุ่มอาชีพและสถาบัน กับปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคมและประชากร เพื่อใช้เป็นแบบ

จำลองในการประมาณการที่สะดวกรวดเร็ว น่าเชื่อถือ และทุนค่าใช้จ่ายกว่าวิธีสำรวจทั่วประเทศ

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยยังแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการกำจัดการเสพติด 2 นโยบาย อันได้แก่ Demand Reduction Approach และ Harmreduction Approach โดยที่การเน้นการปราบปรามแหล่งผลิต คงจะไม่ได้ผลถ้าตราบใดความต้องการใช้ยาเสพติดยังมีอยู่ ดังนั้น จึงควรมีการวิจัยว่า ถ้ารัฐมีทรัพยากรจำกัดในการแก้ไขปัญหายาเสพติดรัฐบาลควรดำเนินโดยเน้นการใช้มาตรการด้านใด และควรจะมีการจัดลำดับความสำคัญของการใช้งบประมาณเพื่อแก้ปัญหายาเสพติด

นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะว่าควรมีการศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้

1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนผู้ติดยาแต่ละชนิดกับจำนวนผู้ก่ออาชญากรรม
2. สำนักงาน ป.ป.ส.ควรสร้างฐานข้อมูลที่เป็นต่อการประมาณจำนวนผู้ติดยาเสพติด

ต่อตามที่คณะผู้วิจัยเสนอ

3. การมีสถานบำบัดรักษา ทำให้มีผู้ติดยาเสพติดเพิ่มขึ้นหรือไม่ ระเบียบกฎหมายของสถานบำบัดไม่เอื้อต่อการเลิกยาเสพติดการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเป็นเงื่อนไขต่อการติดและเลิกยาหรือไม่

ชื่อโครงการวิจัย	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนเกี่ยวกับการกระทำความผิด ตามพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พุทธศักราช 2533: ศึกษาเฉพาะในเขตกองบัญชาการตำรวจนครบาล
ผู้วิจัย	สมบัติ มลิทธจินดา (พ.ต.ต.) วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาอาชญวิทยาและงานยุติธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ.2538
ประเภทงานวิจัย	การปราบปราม

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อทราบถึงแนวทางในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนต่อการกระทำความผิดตามพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533 ในการจับกุมผู้เสพสารระเหย การดำเนินคดีผู้เสพสารระเหย และการจับกุมดำเนินคดีผู้จำหน่ายสารระเหย
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533
3. เพื่อหาข้อเสนอแนะแนวทางในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนเกี่ยวกับการกระทำความผิด ตามพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ.2533

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีประชากรเป้าหมายคือเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนในเขตกองบัญชาการตำรวจนครบาล ทั้งสิ้น 785 นาย จาก 96 สถานี สุ่มตัวอย่างแบบง่ายเหลือ 35 สถานี แล้วกำหนดขนาดตัวอย่างสถานีละ 10 นาย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม นายตำรวจชั้นสัญญาบัตรทุกคนที่เหลือเป็นระดับชั้นประทวน ได้ข้อมูลกลับคืน 297 ชุด จากที่ส่งไป 350 ชุด

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

1. เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน ส่วนมากมักจับกุมผู้เสพสารระเหยที่เป็นชาย อายุเกินกว่า 18 ปี ไม่ได้เป็นนักเรียนหรือนักศึกษา มีผู้สมกันหลายคน กระทำความผิดในช่วงเวลากลางคืน มีนิสัย

ก้าวร้าว และมักจับกุมในระหว่างมีการระดม มีการเสนอข่าวของสื่อมวลชนบ่อย มีผู้แจ้งหรือร้องเรียน และเมื่อในชุมชนนั้นเกิดคดีขึ้นบ่อยครั้ง

2. เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน ส่วนมากมักดำเนินคดีผู้เสพสารระเหยที่เป็นชายอายุเกินกว่า 18 ปี ไม่ได้เป็นนักเรียนหรือนักศึกษา มั่วสุมกันหลายคน กระทำผิดในช่วงเวลากลางคืน มีนิสัยก้าวร้าว เป็นโสด ฐานะยากจน อยู่ในย่านชุมชนแออัด มีสภาพครอบครัวที่แตกแยก ไม่มีรายได้เป็นของตนเอง มีประวัติต้องโทษมาก่อน และมักจับกุมในระหว่างมีการระดม ช่วงมีการเสนอข่าวของสื่อมวลชนบ่อย เมื่อมีผู้แจ้งหรือร้องเรียน และเมื่อชุมชนนั้นเกิดคดีขึ้นบ่อยครั้ง

3. เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน ส่วนมากมักจับกุมดำเนินคดีผู้จำหน่ายสารระเหยที่มีนิสัยก้าวร้าว จำหน่ายจำนวนมาก จำหน่ายหลายครั้ง จำหน่ายให้แก่ผู้ที่อายุต่ำกว่า 18 ปี โดยสถานที่จำหน่ายเป็นร้านค้า และเมื่อมีผู้แจ้งหรือร้องเรียน

4. เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนที่มีที่พักอาศัยต่างกัน ใช้ดุลยพินิจในการจับกุมผู้เสพสารระเหยต่างกัน โดยผู้ที่พักแฟลตตำรวจมักใช้ดุลยพินิจจับกุมมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนส่วนใหญ่พักแฟลตตำรวจ และมีโอกาสจับกุมได้มากกว่า

5. เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนที่มียานพาหนะต่างกัน ใช้ดุลยพินิจในการจับกุมผู้เสพสารระเหยต่างกัน โดยผู้ที่ใช้รถจักรยานยนต์ส่วนตัวใช้ดุลยพินิจจับกุมมากที่สุด เนื่องจากมีความคล่องตัว และโอกาสตรวจพบผู้กระทำผิดมีมากกว่า

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

สมบัติ มลินทจินดา (2538: 101-102) ได้ให้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนที่ใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะมักใช้ดุลยพินิจจับกุมผู้เสพสารระเหยมากที่สุด ทั้งนี้เพราะเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนที่ใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะทั้งในเวลาและนอกเวลาราชการมีโอกาสประสบกับการกระทำผิดเกี่ยวกับสารระเหย ได้สัมผัสกับผู้กระทำผิด และได้พบปะกับผู้แจ้งมากกว่า ดังนั้นจึงเห็นควรให้มีการเพิ่มรถจักรยานยนต์ให้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนเพื่อใช้ในการออกตรวจจะเกิดประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มขึ้น

2. จากผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนที่พักแฟลตตำรวจมักใช้ดุลยพินิจในการจับกุมผู้เสพสารระเหยมากที่สุด ทั้งนี้เพราะผู้ที่พักแฟลตตำรวจมีขวัญและกำลังใจได้อยู่กับครอบครัวทำให้มีความอบอุ่น มีกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ กรมตำรวจจึงน่าจะสร้างแฟลตให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนได้พักอาศัยอย่างเพียงพอ

3. จากผลการวิจัยพบว่า การออกแผนระดมของหน่วยเหนือทำให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนใช้ดุลยพินิจในการจับกุมผู้เสพสารระเหยเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะการออกแผนระดมแต่ละครั้งจะเป็นการกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนเข้มงวดกวาดขันเป็นพิเศษ ดังนั้นหน่วยเหนือจึงต้องมีการออกแผนระดมเป็นการเฉพาะเพื่อป้องกันการใช้สารระเหย

4. จากข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน มีแนวความคิดว่าการจับกุมผู้จำหน่ายสารระเหยมีข้อขัดข้องในทางปฏิบัติ และยุ่งยากในการจับกุมเนื่องจากกฎหมายไม่ได้กำหนดให้สารระเหยเป็นสิ่งผิดกฎหมาย จึงเป็นการยากในการที่จะจับกุม เนื่องจากต้องมีพยานหลักฐานที่เพียงพอ หรือพบเห็นในขณะกระทำผิดซึ่งเป็นเรื่องยาก ควรแก้ไขกฎหมายให้รัดกุมและสามารถดำเนินการกับผู้จำหน่ายสารระเหยได้ดีกว่านี้ อีกทั้งยังได้แนะนำว่าจะมีการสืบสวนและทำการล่อซื้อเช่นเดียวกับยาเสพติดอื่นโดยใช้สาย หรือให้เด็กหรือเยาวชนที่เสพสารระเหยเป็นพยานในการจับกุมถ้าสามารถทำได้

5. ควรที่จะได้มีการศึกษาวิจัยในแง่มุมของเจ้าหน้าที่หน่วยอื่น เช่นเจ้าหน้าที่สายตรวจ หรือศึกษาในพื้นที่อื่น และควรได้ศึกษาตัวแปรอื่นด้วย เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และยังประโยชน์แก่ประชาชนส่วนรวม

ชื่อโครงการวิจัย	การค้ายาเสพติด: ผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง
ผู้วิจัย	นวนน้อย ตรรัตน์ ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2537 (รายงานปี พ.ศ. 2539)
ประเภทงานวิจัย	ความรู้ทั่วไป (สภาพปัญหา)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ผู้วิจัยไม่ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์การวิจัยโดยตรง แต่คาดว่าผู้วิจัยต้องประมาณมูลค่าเพิ่มในการค้ายาเสพติดโดยจำกัดเฉพาะ 3 ประเภท คือ มูลค่าเพิ่มในการค้าเฮโรอีน กัญชา และยาบ้า (ยาบ้า)

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยไม่ได้กล่าวถึงระเบียบวิธีการวิจัยโดยตรง แต่พิจารณาจากรายงานได้ว่าเป็นการวิจัยเอกสารและการใช้ข้อมูลจากหน่วยงานราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสำนักงาน ป.ป.ส. และข้อมูลจากผู้อื่นเคยทำการวิจัยนำมาวิเคราะห์ใหม่ ลักษณะเป็น Secondary Analysis นอกจากนี้ยังได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. นายตำรวจฝ่ายปราบปรามยาเสพติด และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามยาเสพติดของสถานทูตสหรัฐอเมริกา และยังได้ข้อมูลจากการจัดสัมมนาระดมความคิดเห็นเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2539

ผาสุก พงษ์ไพจิตร (2539: 21) ได้กล่าวถึงวิธีการประเมินมูลค่ายาเสพติดของการวิจัยเรื่องนี้ดังนี้

ทำการประมาณการมูลค่ายาเสพติดโดยเริ่มจากจำนวนผลผลิตของฝิ่นและเฮโรอีนในเขตสามเหลี่ยมทองคำ และสัดส่วนที่ผ่านออกนอกประเทศไทย ซึ่งมีตัวเลขของ US Department of State เมื่อได้จำนวนผลผลิตที่ผ่านจากไทยแล้ว จะสามารถประมาณมูลค่าจากประมาณการต้นทุนในประเทศไทย และการขายในสหรัฐอเมริกา สำหรับกัญชาก็ใช้วิธีการอย่างเดียวกัน ส่วนยาบ้า นั้น ตัวเลขการผลิตหายากเพราะมีการผลิตรายย่อยจำนวนมากและแพร่กระจายอยู่ทุกจังหวัดในประเทศไทย การประมาณการนั้น ต้องขอความร่วมมือจากทางเจ้าหน้าที่ตำรวจ และ ป.ป.ส. ในด้านข้อมูลประมาณการที่ได้จากการใช้ตัวเลขด้านผลผลิตสามารถนำไปเปรียบเทียบกับประมาณการที่มีผู้วิจัยทำไว้แล้ว โดยเป็นการประมาณจากทางด้านผู้บริโภคซึ่งก็คือจำนวนผู้ติดยาเสพติด เพื่อพิจารณาถึงประมาณการที่น่าเชื่อถือที่สุด

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

นวนน้อยย ตริรัตน์ (2539: 72-73) ได้สรุปผลการวิจัยในบทสรุปดังต่อไปนี้

โดยสรุปแล้วมูลค่าเพิ่มของการค้ายาเสพติดทั้ง 3 ประเภทรวมกันอยู่ในระดับเฉลี่ยประมาณสามหมื่นกว่าล้านบาท ในปี 2537 โดยเมื่อเปรียบเทียบมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจแล้วพบว่าการค้าเฮโรอีนและการค้ายาม้ามีขนาดที่ใกล้เคียงกันมาก มีประมาณ 1.3-1.5 หมื่นล้านบาท สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าถึงแม้ราคาเฮโรอีนจะสูงกว่าราคายาม้าค่อนข้างมาก แต่เมื่อคิดในรูปของสัดส่วนของผลกำไรแล้ว ยาม้ามีสัดส่วนของผลกำไรที่สูงกว่าเฮโรอีนมาก ประกอบกับราคาของยาม้าในปี 2537 มีราคาเพิ่มขึ้นถึง 3 เท่าตัว จากที่เคยขายในราคาเม็ดละ 20-30 บาท ในช่วงปี 2533-2534 กลายเป็นราคาเม็ดละ 70-80 บาท ในปี 2537 ซึ่งมีผลให้สัดส่วนของผลกำไรของยาม้ายิ่งทวีเพิ่มมากขึ้น และมีผลกำไรค่าใช้จ่ายของยาม้าเพิ่มจากวันละ 57 บาท ในปี 2533 เป็นวันละ 140-10 บาทต่อวัน ในปี 2537 ขณะที่ราคาของเฮโรอีนไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลง ผลที่เห็นได้ชัดเจนของกำไรอันมหาศาลในการค้ายาม้าก็คือเกิดการเบี่ยงเบนของผู้ค้าเฮโรอีนเข้าสู่การค้ายาม้ามากขึ้น

มูลค่าเพิ่มในการค้าเฮโรอีน	12,955 - 15,237	ล้านบาท
มูลค่าเพิ่มในการค้ากัญชา	3,046 - 3,051	ล้านบาท
มูลค่าเพิ่มในการค้ายาม้า	12,616 - 14,499	ล้านบาท
รวม	28,617 - 32,787	ล้านบาท

ทางด้านของการดำเนินนโยบายของภาครัฐแล้ว ที่ผ่านมารัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการดำเนินการปราบปรามการค้ายาเสพติดและการควบคุมพืชเสพติดมาตลอด จนทำให้แหล่งผลิตฝิ่นและกัญชาลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่เนื่องจากประเทศไทยเป็นแหล่งที่ใกล้แหล่งผลิตในประเทศเพื่อนบ้าน ผลก็คือยังคงมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดเข้าสู่ประเทศไทยอย่างมากมายทั้งในเชิงที่เป็นการบริโภคในประเทศ และการส่งออกนอกประเทศ มาตรการทางด้านการปราบปรามยังคงมีประสิทธิภาพที่ไม่สูงมากนักเมื่อดูจากปริมาณการจับกุม โดยเฉพาะเฮโรอีนอยู่ในราว 1-2 ตัน ซึ่งไม่ถึง 5 เปอร์เซ็นต์ของผลผลิตเฮโรอีนที่คาดว่าจะผ่านเข้ามาในประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม ป.ป.ส.ได้ดำเนินการใช้มาตรการทางด้านกฎหมายอื่น ๆ ประกอบ เช่น มาตรการริบทรัพย์ ซึ่งได้ดำเนินการโดยผ่านพระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด 2524 แต่อย่างไรก็ตาม การริบทรัพย์นั้นจะต้องผ่านขั้นตอนของศาลอาญาเสียก่อนว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจริงจึงจะยึดทรัพย์ได้ ซึ่งขั้นตอนต่าง ๆ

ต้องใช้เวลา จนถึงปัจจุบันนี้ยังไม่สามารถจะยึดทรัพย์ได้เป็นเพียงอายัดทรัพย์ไว้ชั่วคราวเพื่อรอผลทางคดีอาญาก่อน

ขณะเดียวกัน ป.ป.ส. ได้พยายามผลักดันร่างกฎหมายเกี่ยวกับการสกัดกั้นการฟอกเงิน ที่มาจากการค้ายาเสพติดด้วย แต่ยังคงอยู่ในช่วงของการพิจารณาผ่านร่างกฎหมาย โดยกฎหมายฉบับนี้จะสามารถครอบคลุมได้มากกว่ามาตรการการริบทรัพย์ เพราะสามารถเอาผิดกับผู้รับช่วยฟอกเงิน และยังสามารถตรวจสอบทรัพย์สินไม่ว่าจะแปรรูปไปกี่ครั้งก็ได้

สำหรับทางด้านการปราบปรามการค้ายาบ้า รัฐบาลชุดนายบรรหาร ศิลปอาชา ได้จัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจขึ้นมาเพื่อดำเนินการปราบปรามการค้ายาบ้าซึ่งกำลังแพร่ระบาดไปทั่ว และได้เปลี่ยนชื่อยาบ้าเป็นยาบ้า เพื่อเป็นการรณรงค์ให้ประชาชนเห็นถึงภัยของยาบ้า พร้อมทั้งได้เพิ่มโทษของการค้ายาบ้า ซึ่งถูกจัดความผิดไว้ในประเภท 2 ให้เป็นความผิดประเภท 1 ซึ่งมีโทษเท่าการค้าเฮโรอีนและสามารถประหารชีวิตได้

ถึงแม้ว่าจะมีการดำเนินมาตรการทางกฎหมายที่เพิ่มมากขึ้น แต่เนื่องจากการค้ายาเสพติดให้ผลตอบแทนสูง ซึ่งทำให้ผู้ค้าสามารถที่จะจ่ายเงินติดสินบนข้าราชการ นักการเมือง เพื่อให้คุ้มครองขบวนการค้ายาเสพติดได้เช่นเดียวกัน จึงเกิดปรากฏการณ์ของการฟัวพันของผู้ค้ายาเสพติดกับโครงสร้างอำนาจขึ้นตลอดเวลา

ในการจัดระดมความคิดในเชิงนโยบายต่อการค้ายาเสพติดนั้นพบว่า ได้ มีการตั้งคำถามถึงความจริงจังของผู้มีอำนาจในระดับสูงถึงการแก้ไขปัญหาเสพติด เพราะว่าในหลาย ๆ กรณีด้วยกันการค้ายาเสพติดฟัวพันกับผู้มีอำนาจตั้งแต่ระดับล่างจนถึงระดับบน สำหรับมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ ที่ออกมาใช้นั้นมักจะเกิดจากแรงกดดันภายนอกมากกว่าที่จะเกิดจากภายในขึ้นมา นอกจากนี้แล้วเนื่องจากปัจจุบันมูลค่าการค้ายาเสพติดที่เป็นหมื่น ๆ ล้านนั้น เกิดจากการบริโภคภายในประเทศ ซึ่งจะต้องมีการผลักดันอย่างต่อเนื่องและจริงจังให้ ประชาชนตระหนักในปัญหาพิษภัยยาเสพติด โดยเฉพาะเยาวชนที่มีอัตราการเสพติดที่เพิ่มสูงขึ้น เพื่อลดจำนวนผู้เสพยาเสพติดในประเทศ ในขณะเดียวกันคงต้องมีการออกกฎหมายสกัดการฟอกเงินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการปราบปรามผู้ค้ายาเสพติด

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัยไม่ได้ให้ข้อเสนอแนะในบทรายงานการวิจัยของตน และไม่มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ผาสุก พงษ์ไพจิตร (2539: 10-11) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเศรษฐกิจนอกกฎหมายในภาพรวม

เอกสารอ้างอิง

- ผาสุก พงษ์ไพจิตร (2539) "ภาพรวมเศรษฐกิจนอกกฎหมายของไทยและข้อเสนอด้านนโยบาย" เศรษฐกิจนอกกฎหมายและนโยบายสาธารณะในประเทศไทย. (การประชุมรายงานผลการวิจัย) จัดโดยศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มูลนิธิเอเชีย และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ชื่อโครงการวิจัย	นโยบายสาธารณะกับมาตรการกฎหมายสกัดการฟอกเงิน
ผู้วิจัย	ไชยยศ เหมะรัชตะ (2539) ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2539 (รายงานผล)
ประเภทงานวิจัย	กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ผู้วิจัยไม่ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์การวิจัยโดยตรง แต่คาดว่าจะมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมแนวคิด ประวัติและพัฒนาของกฎหมายสกัดการฟอกเงินทั้งในและนอกประเทศ การวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องใช้อยู่ในปัจจุบัน ตลอดจนผลกระทบทั้งทางบวกและลบของกฎหมายสกัดการฟอกเงิน

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นวิจัยเอกสาร

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยดังนี้

มาตรการกฎหมายสกัดการฟอกเงินจึงเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับจัดการกับผู้ประกอบอาชญากรรม ซึ่งเป็นภัยต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของชาติ เพราะผู้เป็นอาชญากรจะสามารถนำเงินที่ได้จากอาชญากรรมไปลงทุนในธุรกิจที่ชอบด้วยกฎหมาย แล้วนำผลกำไรนั้นไปประกอบอาชญากรรมอื่น ๆ ต่อไปได้อีก ซึ่งถ้าเรามีกฎหมายที่ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินหรือการเปลี่ยนสภาพเงินได้ ก็จะช่วยลดอาชญากรรมที่อาศัยการฟอกเงินเป็นเครื่องมือสนับสนุนได้

ในปัจจุบัน กฎหมายที่นับได้ว่ามีส่วนในการปราบปรามการฟอกเงิน คือ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พุทธศักราช 2534 อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับนี้คงให้อำนาจศาลเฉพาะการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งได้มีการเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม ไม่ว่าจะเป็นเปลี่ยนสภาพไปก็ครั้งก็ตาม อันเป็นการเอื้ออำนวยต่อการปราบปรามการฟอกเงินได้ส่วนหนึ่ง แต่ประการสำคัญก็คือ การเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินหรือการฟอกเงินยังมิได้มีการกำหนดให้เป็นความผิด และมีโทษแต่

ประการใด บุคคลที่กระทำการฟอกเงินหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ในการอาชญากรรม จึงไม่ต้องรับผิดชอบหรือมีโทษตามกฎหมาย จึงควรที่จะมีกฎหมายปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อให้อาชญากรเกรงกลัว กลไกที่สำคัญในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินก็คือ การให้ธนาคารและสถาบันการเงินมีบทบาทหรือหน้าที่ตามกฎหมาย ในการกวดขันการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเงินที่ผ่านเข้ามาในระบบธนาคารและสถาบันการเงิน รวมทั้งมีการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสำหรับการตรวจสอบได้อีกด้วย

สิ่งสำคัญที่สุดของกฎหมายสกัดการฟอกเงินนี้คือ การตรากฎหมายฉบับนี้จะต้องผ่านการพิจารณาเห็นชอบของรัฐสภา แต่เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้ส่งผลกระทบต่อบุคคลมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีอิทธิพลทั้งทางด้านการเมือง และวงราชการ ดังนั้นประชาชนชาวไทย คงจะต้องคอยดูกันต่อไปว่า ร่างกฎหมายฉบับนี้จะผ่านการพิจารณาของรัฐสภาได้อย่างสมบูรณ์ สมกับที่รอคอยหรือไม่

ข้อเสนอแนะได้รับการวิจัย

ผู้วิจัยเสนอให้รัฐสภาผ่านการพิจารณากฎหมายสกัดการฟอกเงินเพื่อจะช่วยลดอาชญากรรมที่อาศัยการฟอกเงินเป็นเครื่องมือสนับสนุน (โดยเฉพาะอย่างยิ่งเงินส่วนใหญ่ที่นำไปฟอกก็คือเงินที่ได้จากการค้ายาเสพติด)

ชื่อโครงการวิจัย	รูปแบบการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับพื้นที่โดยเน้นบทบาทของชุมชนและระบบกลไกของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนที่เอื้ออำนวยต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน: ศึกษากรณีภาคเหนือ
ผู้วิจัย	บัณฑิต อ่อนดำ และคณะ สำนักงาน ป.ป.ส.
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ.2539
ประเภทงานวิจัย	

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษารูปแบบ วิธีการ และกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรชุมชน ตลอดจนรูปแบบ วิธีการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยองค์กรชุมชนในภาคเหนือ
2. เพื่อศึกษาบทบาทขององค์กรที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ, องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรชุมชนที่เหมาะสม และจะเอื้ออำนวยต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยองค์กรชุมชนในภาคเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นกรณีศึกษา โดยที่คณะผู้วิจัยคำนึงถึงองค์กรชุมชนที่มีการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดใน 3 ลักษณะ กระจายตัวตามภูมิศาสตร์ อันได้แก่ ชุมชนบนพื้นที่สูงในชนบทและเขตเทศบาล และคำนึงถึงลักษณะพิเศษต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อให้ชุมชนที่เลือกมาสามารถเป็นตัวแทนของชุมชนทั้งภาค โดยคัดเลือกชุมชนทั้งหมด 4 ชุมชนดังนี้

1. ชุมชนแม่จตุ อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ ซึ่งเป็นชุมชนบนพื้นที่สูงที่ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของยาเสพติดในชุมชน
2. ชุมชนบ้านแม่ชะปูลอง อ.สะเมิง จ.เชียงใหม่ ซึ่งเป็นชุมชนที่สามารถป้องกันตนเองจากยาเสพติดได้ผล
3. ชุมชนบ้านปากทางสะลวง อ.แมริม จ.เชียงใหม่ ที่มีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดและชุมชนไม่สามารถจัดการป้องกันโดยตนเองได้
4. ชุมชนระแงง อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ซึ่งเป็นชุมชนในเขตเทศบาลกำลังดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน

ทั้ง 4 ชุมชนดังกล่าวเป็นตัวแทนของชุมชนที่มีองค์กรชุมชนเข้ามามีบทบาทจัดการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่แตกต่างกันทั้งในด้านสถานการณ์ตัวยา กระบวนการแก้ไขปัญหายา

ส่วนร่วมของชุมชน ตลอดจนการสนับสนุนการช่วยของหน่วยงานราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน และเครือข่ายองค์กรชุมชนด้วยกันเอง

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ เยี่ยมบ้านประชุมสัมมนา ประชุมกลุ่มเล็ก

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

คณะผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาในคำนำดังต่อไปนี้

สถานการณ์ยาเสพติดในภาคเหนือ มีการเปลี่ยนแปลงและแพร่ระบาดอย่างรวดเร็ว ปัจจัยพื้นฐานและเงื่อนไขต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงทั้งด้านตัวยา คน และสิ่งแวดล้อม ที่มีส่วนผลักดันให้ ป.ป.ส. หน่วยราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรชุมชน ซึ่งกำลังเผชิญชะตากรรมหนักเบาต่างกัน ต้องปรับหรือ “ยกเครื่อง” บทบาทและกระบวนการทำงานของแต่ละฝ่าย ซึ่งพบว่าการบกเครื่องจะต้องพิจารณาทั้ง 5 องค์ประกอบ คือ

1. การปรับฐานคิดใหม่ (Paradigm)
2. การปรับกระบวนการทำงานจากผู้ทำมาเป็นผู้สนับสนุนให้เกิด “กระบวนการของชุมชน” (Process) ในการเข้ามาเป็น “เจ้าของปัญหายาเสพติด” และตัดสินใจเองในการเป็น “ผู้ร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว” ร่วมกับราชการและองค์กรพัฒนาเอกชน ในขณะที่พบว่าแต่ละชุมชนมีภูมิหลัง ศักยภาพ และปัจจัยของชุมชน ตลอดจนการแพร่ระบาดของยาเสพติดและผู้ค้ายาแตกต่างกัน กระบวนการก่อการขององค์กร ชุมชนจึงมีความหลากหลายตามเงื่อนไขเหล่านี้

3. การปรับจากการยึดพื้นที่ปลูกฝิ่น ผู้ติดยา ผู้ค้ายาเสพติดเป็นตัวตั้ง มาเน้นการเอา “คน” คือผู้นำชุมชนที่หลากหลายวัย สถานะและภาวะผู้นำ การยึดถือเอา “องค์กรชุมชน” เป็นศูนย์กลางและเป็นตัวตั้งของการทำงานและสนับสนุน ประการสำคัญยังพบอีกว่าองค์กรชุมชนที่จะสามารถยั่งยืนต่อเนื่องจะต้องมีการทำงานเชื่อมโยงทั้ง 3 ระดับ คือ

- ระดับครอบครัว
- ระดับหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้าน
- ระดับเครือข่ายระหว่างหมู่บ้าน ในแต่ละลุ่มน้ำย่อย แต่ละตำบล อำเภอเป็นต้น

4. กระบวนการสร้างภูมิคุ้มกันต้านทานขององค์กรชุมชน ขึ้นอยู่กับทำเลที่ตั้งของชุมชน และกระบวนการครอบงำ ชี้นำ แทรกแซง สนับสนุน ทั้งโดยตรง โดยอ้อม จาก

กลุ่มเป้าหมาย	- เครือข่ายอิทธิพล ผู้ค้ายาเสพติด
กลุ่มพัฒนา	- หน่วยงานราชการและองค์กรพัฒนาเอกชน

กลุ่มเพื่อนบ้าน - ที่เป็นทั้งแรงกระตุ้น แรงกดดัน และเป็นอุปสรรคต่ออีก
เครือข่ายหมู่บ้าน หมู่บ้านหนึ่ง

5. ระบบงบประมาณ และการจัดสรร สนับสนุนงบประมาณจำเป็นจะต้องจัดสรรใน
รูป “กองทุนสนับสนุน” แทนการจัดกิจกรรมครั้งเดียวเพื่อให้เกิดกิจกรรมต่อเนื่องซ้ำ ๆ ให้เกิด
กระบวนการเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตามของชุมชนและเกิดแรงจูงใจในการระดมทุน แรง
งาน วัสดุสมทบจากชุมชนเองมากบ้าง น้อยบ้างตามฐานะทางเศรษฐกิจของแต่ละครัวเรือน

การศึกษากรณีนำเรื่อง 4 ชุมชน ซึ่งเป็นชุมชนที่สูงเป็นชาติพันธุ์เผ่ากะเหรี่ยง และอีก 2
ชุมชนคนไทยพื้นราบที่อยู่ในเขตอำเภอ และอยู่ในเขตเทศบาลแหล่งชุมชนแออัด ซึ่งเป็นตัว
แทนของกรณีศึกษาทั้งที่เป็นชุมชนที่เข้มแข็งสามารถจัดการให้ชุมชนปลอดยาเสพติดได้ กับชุม
ชนที่อ่อนแอ และยังไม่เข้มแข็งพอที่จะต้านทาน แม้จะไม่สามารถพูดได้ว่าเป็นตัวแทนที่ครอบ
คลุมและสะท้อนภาพรวมของชุมชนในภาคเหนือ อย่างไรก็ดี กรณีศึกษาทั้ง 4 กรณี ได้ฉาย
ภาพของ “กระบวนการ” พื้นฐานขององค์กรชุมชน ควบคู่กับการฉายภาพให้เห็นถึงบทบาท
ภาระกิจของหน่วยงานราชการและองค์กรพัฒนาเอกชนที่เข้าไปมีส่วนสนับสนุนกระบวนการ
ของชุมชน ในกิจกรรมพัฒนาชุมชนอาชีพ และกิจกรรมด้านยาเสพติดโดยตรง

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้เสนอแนะไว้ในคำนำดังต่อไปนี้

ผลการศึกษาจากทั้ง 4 ชุมชน นอกจากได้ให้ข้อสรุปใน 5 องค์ประกอบที่ได้กล่าวแล้ว
ยังเป็นกุญแจนำไปสู่ข้อเสนอแนะต่อ ป.ป.ส. และยุทธศาสตร์การทำงานด้านยาเสพติดในช่วง
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ระยะที่ 8 (2540-2544) ดังนี้:-

1. ระบบงานของ ป.ป.ส. จะต้องเร่งยกเครื่องใน 3 เรื่องที่สำคัญ อย่างน้อย คือ

- การปรับฐานคิด และองค์ความรู้ใหม่
- การปรับยุทธศาสตร์การดำเนินงานจากการเน้นพื้นที่ปลูกฝิ่น ด้วยยาและผู้ติดยา

ผู้ค้ายาด้วยกิจกรรมแต่ละมาตรการที่แยกส่วนปฏิบัติการเฉพาะกิจมาเป็นการสนับสนุนการ
ผนึกกำลัง “ไตรภาคี” ระหว่างหน่วยงานราชการในพื้นที่ องค์กรพัฒนาเอกชนให้เข้าไป
สนับสนุน “กระบวนการเป็นเจ้าของปัญหาและจัดการปัญหายาเสพติด” (Process) ผ่านองค์กร
ชุมชนที่มีอยู่แล้วที่หลากหลาย (People Organization) ให้เข้มแข็งและต้านทานปัญหาของแต่ละ
ชุมชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งพบว่ากิจกรรมร่วมเตรียมชุมชน บำบัดผู้ติดยาและฟื้นฟูผู้ติดยา เป็นกิ
กรรมที่ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมได้กว้างขวาง ต่อเนื่องที่ทำให้สำนึก ความตื่นตัว การเรียนรู้เท่าทัน
เข้มข้น

- การปรับระบบการบริหารและจัดสรรงบประมาณจากให้หน่วยราชการใช้และปฏิบัติเองมาเป็นการสนับสนุนชุมชนในรูป “กองทุนสนับสนุน” ให้เกิดการร่วมคิด เรียนรู้ ร่วมทำ ร่วมติดตามผล

2. การฉีกกำลังกับ “ไตรภาคี” โดยกระบวนการทำงานผ่านกิจกรรมและเครือข่ายองค์กรชุมชนที่เข้มแข็งของหน่วยราชการต่าง ๆ และองค์กรพัฒนาเอกชน แล้วค่อย ๆ ค่อยอด (Indirect Approach) เข้ามาสู่เรื่องยาเสพติด จะทำให้ ป.ป.ส. ขยายงานและแนวร่วมได้รวดเร็ว และกว้างขวางขึ้น

3. ศูนย์ ป.ป.ส. ภาคเหนือ จำเป็นต้อง “ยกเครื่อง” ระบบงานและกำลังคน ด้านหนึ่งเร่งยุติบทบาทการยึดพื้นที่ร่วมกับโครงการพัฒนาที่สูง มายึดเครือข่ายองค์กรชุมชนที่เข้มแข็งที่มีอยู่แล้วแทน อีกด้านหนึ่งเพิ่มการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ให้มากขึ้น ในด้านการทำวิจัย สรุปวิเคราะห์ข้อมูล บทเรียนกระบวนการทำงานของชุมชนเพื่อเป็น “พลังปัญญา” ไปสนับสนุน ก่อรูปของกลไก “ประชาคมจังหวัด” และองค์กรท้องถิ่นด้านพัฒนา ด้านสิ่งแวดล้อม ให้เข้ามาเป็นเจ้าของปัญหายาเสพติดในระดับจังหวัด ระดับพื้นที่ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ ก่อรูปของ คณะทำงานไตรภาคี และการเสริมเครือข่ายชาวบ้านร่วมกัน

ชื่อโครงการวิจัย	การประเมินผลการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้
ผู้วิจัย	คณะนักศึกษานักศึกษาระดับปริญญาโท คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ภาคพิเศษ ภาควิชา ภาควิชา รัฐที่ 3 (กลุ่มที่ 2)
ปีที่ทำการวิจัย	พฤษภาคม - ธันวาคม พ.ศ.2539
ประเภทงานวิจัย	การบริหาร การจัดการ นโยบาย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อทราบถึงประสิทธิผลของการนำนโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของการนำนโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะและแนวทางการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานตามนโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

โดยสรุปแล้วเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิเคราะห์ข้อมูลจาก 3 แหล่ง

1. การวิจัยเอกสาร การทบทวนวรรณกรรม
2. การวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ จากข้อมูลเอกสารของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง
3. การสัมภาษณ์เจาะลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นที่จะเกิดประโยชน์ต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องนโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง คือ เจ้าหน้าที่ที่ทำงานในหน่วยงาน 3 ด้าน คือ หน่วยงานด้านป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษา ใน 5 จังหวัด คือ สงขลา สตูล ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส โดยทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้บริหารงานหน่วยงานและเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานด้านยาเสพติด โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจังหวัดละ 35 ราย 5 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 175 ราย

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

คณะผู้วิจัย (2539: 88-89) ได้สรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

การแก้ไขปัญหายาเสพติดที่กำลังแพร่ระบาดในประเทศไทยอยู่ขณะนี้ นอกจากจะนำนโยบาย การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติใช้มาตรการทั้ง 3 ด้าน อันได้แก่ การป้องกัน การปราบปราม และการบำบัดรักษาอย่างผสมผสานกันของหน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละด้านในพื้นที่แล้ว ยังต้องคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของแต่ละภูมิภาค ที่เอื้อต่อการเกิดปัญหาแต่ละปัญหาด้าน เช่น 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีปัจจัยหลาย ๆ ด้านที่เสริมให้ปัญหามีความรุนแรงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านการใช้/เสพ การแพร่ระบาดและการค้า และการลำเลียงส่งออกยาเสพติด

จากการศึกษาวิจัยจากข้อมูลที่ได้จากเอกสารและการสัมภาษณ์เจาะลึกของการนำนโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คณะผู้วิจัยพบว่าประเด็นปัญหาในทุก ๆ ด้าน คือ

1. ด้านสภาวะแวดล้อม (Context) มีปัจจัยเสริมทำให้ปัญหารุนแรงมากขึ้น คือ สภาพภูมิประเทศของพื้นที่ที่เป็นจังหวัดชายแดนและมีชายฝั่งทะเลที่ทำให้เอื้อต่อการแพร่ระบาด และลักลอบส่งออกนอกราชอาณาจักร มีวัฒนธรรมประเพณีเฉพาะของประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลามซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่นี้ ความแตกต่างของภาษาทำให้สื่อความเข้าใจให้ตรงกันเป็นไปได้ยาก ประกอบการศึกษาต่ำ ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากปัญหาระบบการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม (ปอเนาะ) ที่เรียนวิชาสามัญน้อย เป็นสาเหตุให้นักเรียนมีปัญหาในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพเมื่อจบการศึกษา ทำให้เกิดการว่างงาน รวมทั้งประกอบอาชีพทำประมงชายฝั่งขนาดเล็ก และสวนยางพารา ซึ่งมีรายได้ต่ำและเวลาว่างจากการประกอบอาชีพมา ทำให้เกิดการมั่วสุมอันเป็นปัจจัยเอื้อต่อการติดยาเสพติด

2. ปัจจัยนำเข้า (Input) ทุกหน่วยงานซึ่งมีถึง 40 หน่วยงานที่ปฏิบัติงานในหน้าที่รับผิดชอบรู้และเข้าใจวัตถุประสงค์ของนโยบายดี แต่ปฏิบัติงานไม่ได้ผลเท่าที่ควร ไม่ว่าจะเป็นด้านการป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษาเสพติด เนื่องจากประสบปัญหาในเรื่องการขาดงบประมาณ ขาดเจ้าหน้าที่ ทั้งปริมาณและคุณภาพ ขาดการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง เด็ดขาด และไม่ต่อเนื่อง เจ้าหน้าที่ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน รวมถึงความตระหนักของประชาชนในปัญหายาเสพติดในพื้นที่

3. ด้านกระบวนการจัดการ (Process) ตามหลักการนโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ขององค์กรที่เข้ามาปฏิบัติงานชัดเจน แต่ด้วยการที่องค์กรเข้ามาร่วมกันทำงานมากกว่า 40 องค์กร ตั้งกระทรวงทบวงกรมกัน ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ขาด

การประสานงานในการปฏิบัติงาน แม้จะมีองค์กรทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน คือ ศูนย์ ป.ป.ส. ก็มีปัญหาในการประสานงานในระดับจังหวัด เพราะขาดงบประมาณ ขาดกำลังเจ้าหน้าที่ รวมทั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ปฏิบัติไม่เข้าใจบทบาทของตนเอง จึงคิดว่างานยาเสพติดเป็นงานฝากทั้งที่ตามนโยบาย คือ งานหลัก จึงปฏิบัติหน้าที่ไม่จริงจัง อีกประการหนึ่ง คือ การขาดองค์กรหลักในพื้นที่การประสานงานเพื่อการวางแผนปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นแผนงาน แผนเงินและแผนคน การควบคุมติดตามผล การประเมินผลไม่ได้ และปัญหาที่สำคัญคือ การไม่มีส่วนร่วมของประชาชนในทุกกระบวนการของการแก้ปัญหา ซึ่งทำให้การนำนโยบายการป้องกันปราบปรามและบำบัดรักษายาเสพติดไปปฏิบัติใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่บรรลุเป้าหมายตามที่คาดหวังไว้

ข้อเสนอแนะ

คณะผู้วิจัย (2539: 90-94) ได้ให้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

จากปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการนำนโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษา นั้น คณะผู้วิจัยจึงใคร่ขอเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาลักษณะดังกล่าวเพื่อประโยชน์ของรัฐบาลและผู้เกี่ยวข้องที่จะนำประกอบการพิจารณาหรือเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติดใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป ดังนี้

1. ด้านสภาวะแวดล้อม (Context)

ในส่วนปัญหาที่เกิดจากสภาพภูมิศาสตร์ที่เป็นเขตแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านหรือติดชายทะเล คงเป็นสภาพปัญหาที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ สำหรับปัญหาทางวัฒนธรรมประเพณีนั้น สภาพปัญหาไม่อยู่ในระดับรุนแรงมากนัก หากได้แก้ไขปัญหาคณะผู้วิจัยได้เสนอแนะในลำดับต่อไป สามารถบรรเทาหรือทำให้ปัญหาอื่นได้รับการแก้ไขไปด้วย ปัญหาและอุปสรรคที่คณะผู้วิจัยเห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญและควรได้รับการแก้ไข คณะผู้วิจัยได้เสนอแนะดังนี้

(1) การแก้ไขปัญหายาวชนที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งระบบการเรียนการสอนในโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนา (ปอเนาะ) ทำให้เรียนรู้วิชาสามัญน้อย เมื่อจบออกไปแล้ว ทำให้มีปัญหาค่าศึกษาต่อและประกอบอาชีพ ดังนั้นด้านการแก้ปัญหาค่าศึกษาของยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลามดังกล่าว

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย รัฐบาลต้องปรับปรุงหลักสูตรและมาตรฐานการวัดและประเมินผลการศึกษาแนวเดียวกับโรงเรียนรัฐบาล เพื่อให้ยาวชน ระบบการเรียนในปอเนาะ ได้เรียนรู้วิชาสามัญครบตามหลักสูตรเช่นเดียวกับโรงเรียนรัฐบาล

ข้อเสนอแนะเชิงบริหาร ในเรื่องของนโยบายที่เป็นอยู่ หน่วยงานรับผิดชอบดูแลปอเนาะ และแนะนำให้โรงเรียนสอดแทรกความรู้โทษภัยของยาเสพติดแก่เยาวชนมากขึ้น ทั้งนี้ โดยการจัดให้มีการอบรม สัมมนา ผู้บริหารโรงเรียนในเรื่องนี้

(2) ปัญหาอาชีพการประมง และการทำสวนยาง ซึ่งเป็นอาชีพพื้นฐานส่วนใหญ่ของประชาชนในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งผลให้มีเวลาว่างมาก ทำให้เกิดการมั่วสุม และถูกชักจูงได้ง่ายในการทดลองยาเสพติด แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย รัฐบาลต้องส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐหรือภาคเอกชนในพื้นที่เข้ามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในช่วงเวลาว่างของเยาวชน เช่น กิจกรรมกีฬา ทักษะทางสังคม หรือวิชาชีพ ฯลฯ เพื่อให้เยาวชนหันมาใช้เวลาว่างในกิจกรรมเหล่านี้

2. ปัจจัยนำเข้า (Input)

(1) ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ และบุคลากรที่มีความสามารถ มีความคิด ความจริงใจ และเสียสละในการปฏิบัติหน้าที่

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย รัฐบาลต้องจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้น และพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนหรือองค์กรเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด อันเป็นการบรรเทาปัญหาขาดแคลนงบประมาณ และบุคลากรได้ในระดับหนึ่ง

(2) ปัญหาการขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่แก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานนโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปไว้ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย รัฐบาลต้องสนับสนุน ส่งเสริม และให้ความสำคัญกับบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านยาเสพติด โดยการพิจารณาความดีความชอบประจำปี ต้องจัดลำดับความสำคัญในลำดับต้น ให้มีผลงานด้านแก้ไขปัญหายาเสพติด

ข้อเสนอแนะเชิงบริหาร ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรจัดลำดับความสำคัญในลำดับต้นให้กับผู้มีส่วนงานด้านแก้ไขปัญหายาเสพติด ในการพิจารณาความดีความชอบประจำปีในสัดส่วนพิเศษ เป็นการสร้างขวัญกำลังใจ และจูงใจให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจังมากขึ้น

(3) ปัญหาประชาชนขาดความตระหนักในปัญหายาเสพติด

ข้อเสนอแนะเชิงบริหาร หน่วยงานด้านป้องกันยาเสพติดในพื้นที่จะต้องเร่งรัดการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ โดยใช้กลยุทธ์การโฆษณาทางธุรกิจ และคำนึงถึงภาษาที่ใช้ในการสื่อ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนหรือองค์กรเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรณรงค์ประชา-

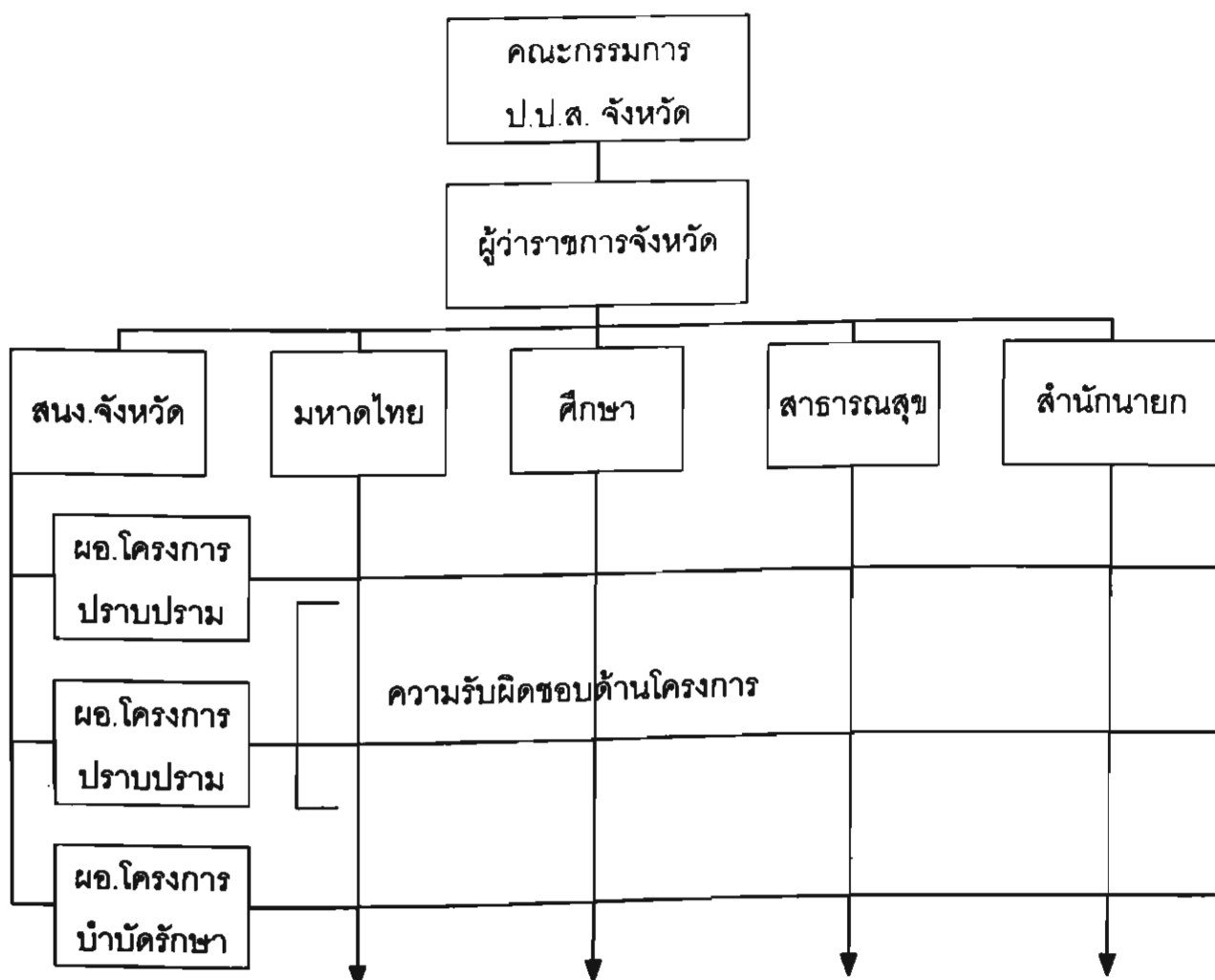
สัมพันธ์อย่างเต็มที่ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เห็นว่าปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาของชุมชนที่จะต้องช่วยกันแก้ไข

3. ด้านกระบวนการจัดการ (Process)

(1) เนื่องจากหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีอยู่มากกว่า 40 หน่วยงาน ทำให้เกิดปัญหาในการประสานงานในลักษณะต่างคนต่างทำ แม้จะมีศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคใต้ก็ตาม แต่ศูนย์ฯ ดังกล่าวยังไม่ได้ทำหน้าที่นี้อย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้เนื่องจากขาดงบประมาณ บุคลากรและอำนาจหน้าที่และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในระดับจังหวัดหรืออำเภอก็ไม่ได้ทำหน้าที่นี้อย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย รัฐบาลต้องสนับสนุนส่งเสริมทั้งงบประมาณและบุคลากร เพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้กับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดทั้งระดับจังหวัดและอำเภอในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

ข้อเสนอแนะเชิงบริหาร ต้องปรับปรุงคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในระดับจังหวัด โดยจัดองค์กรในรูป Matrix Organization ทำหน้าที่บริหารโครงการในระดับจังหวัดให้มีเอกภาพ และประสานสอดคล้อง ซึ่งแสดงได้ตามแผนภาพการจัดองค์กรดังนี้

(2) ปัญหาความจริงจังและความรู้สึกว่าเป็นงานฝักของหน่วยงานในการแก้ไข
ปัญหายาเสพติด

ข้อเสนอแนะเชิงบริหาร ควรสร้างภาวะผู้นำในการแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งในระดับ
ชาติ และท้องถิ่น ตัวอย่างที่ชัดเจน คือ ภาวะผู้นำของผู้ว่าราชการจังหวัดยะลาที่แสดงความ
จริงจังและระดมสรรพกำลังที่มีอยู่ในจังหวัดร่วมแก้ปัญหายาเสพติด ส่งผลให้การสร้างความ
สำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในจังหวัด

คณะผู้วิจัยเห็นว่าการวิจัยเรื่อง “ประเมินประสิทธิผลการนโยบายนโยบายป้องกันและปราบ
ปรามยาเสพติดไปปฏิบัติใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้” ควรมีการวิจัยศึกษาในประเด็นอื่นคือ

1. การศึกษาเชิงปริมาณและคุณภาพเกี่ยวกับแนวโน้มของการใช้สารระเหย วัตถุออก
ฤทธิ์หรือยาเสพติดอื่น ๆ นอกเหนือจากยาเสพติดหลัก (เฮโรอีน ผิ่น กัญชา) ในกลุ่มแรงงาน
ประมง ในประเด็นของเส้นทางโยกย้ายการค้าเลี้ยง การแพร่ระบาด และแนวทางการป้องกัน
เพราะพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับทะเลทั้ง 2 ด้าน (ยกเว้นจังหวัด
ยะลา) ซึ่งมีแนวโน้มว่าผู้ค้ายาเสพติดรายใหม่จะใช้เป็นเส้นทางลักลอบลำเลียงยาเสพติด เข้า-
ออก ประเทศมากขึ้นตามผลของ BALLOON EFFECT จากการกวาดล้างยาเสพติดอย่างหนักใน
พื้นที่ภายในประเทศ

2. การวิจัยประเมินผลเพื่อพัฒนารูปแบบการประสานงานที่เหมาะสม เพื่อให้การ
แก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีประสิทธิภาพมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ชื่อโครงการวิจัย ผลของการศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวคิดพิจารณาตามความเป็นจริงต่อการเพิ่มระดับการควบคุมตนเอง และการลองการติดยาเสพติดซ้ำของผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการรักษาในระยะก่อนพิษยา

ผู้วิจัย จงรัก อินทร์เสวก
โรงพยาบาลธัญญารักษ์
วิทยานิพนธ์ปริญญาจิตวิทยามหาบัณฑิต
คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีที่ทำการวิจัย พ.ศ. 2539

ประเภทงานวิจัย การบำบัดและฟื้นฟูสภาพ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อเปรียบเทียบระดับการควบคุมตนเองและการติดยาซ้ำของผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลธัญญารักษ์ ระหว่างกลุ่มทดลองที่ใช้เทคนิคจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวคิดพิจารณาตามความเป็นจริง และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการรักษาตามปกติ

ระเบียบวิธีวิจัย

ลักษณะการวิจัยเป็นแบบกึ่งทดลองไม่มีการ Andonization กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

1. กลุ่มทดลอง เป็นคนไข้ติดยาเสพติดในโรงพยาบาลธัญญารักษ์ ซึ่งรักษาผู้ป่วยติดยาเสพติดในเขตกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล แต่ทำการเลือกตัวอย่างโดยอาศัยเกณฑ์ คือ เป็นผู้ป่วยอายุ 15-29 ปี มีการศึกษามัธยมศึกษาขึ้นไป เพื่อลดปัญหาการไม่เข้าใจภาษาในแบบวัด ไข้ยาเสพติดประเภทเฮโรอีนหรือเฮโรอีนร่วมกับยาเสพติดอื่น เพราะเป็นคนไข้ที่มีปริมาณมาก เฉพาะคนไข้ที่ให้ความร่วมมือเป็นกลุ่มทดลอง 10 คน ในการทดลองใช้จิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวคิดพิจารณาตามความเป็นจริงต่อการเพิ่มระดับการควบคุมตนเอง

2. กลุ่มควบคุม เป็นผู้มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มทดลอง เพียงแต่ไม่ได้รับเงื่อนไขทดลอง

ทำการวิจัยแบบวัดก่อนหลังทดลองทั้ง 2 กลุ่ม คือ วัดเปรียบเทียบเรื่องการควบคุมตนเอง โดยใช้แบบวัดที่แปลและดัดแปลงมาจาก Self-Control Schedule ของ Micheal Rosenbaum โดยวัดก่อน (pretest) วันที่ 2 ของการเข้ารับการรักษาและวัดหลัง (postest) เมื่อวันที่ 21 ซึ่งเป็นวัน

สุดท้ายของการบำบัดก่อนคนไข้ออกจากโรงพยาบาล แล้วดำเนินการติดตามเปรียบเทียบการติดยาซ้ำทั้ง 2 กลุ่ม หลังจากออกจากโรงพยาบาล 10 วัน

สำหรับกิจกรรมทดลอง คือ กิจกรรมเชิงจิตวิทยาตามแนวคิดพิจารณาตามความเป็นจริงต่อการเพิ่มระดับการควบคุมตนเองเป็นกิจกรรม 10 ครั้ง ๆ ละ ประมาณ 2 ชั่วโมง (ดำเนินกิจกรรม 10 วัน)

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนวัดการควบคุมตนเองเมื่อ pretest พบว่าทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มบุคคลไม่แตกต่างกันในเรื่องระดับการควบคุมตนเอง แต่เมื่อวัดหลังการดำเนินกิจกรรมทดลองแล้วเปรียบเทียบผลระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแล้วพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุมในเรื่องการควบคุมตนเองโดยวัดจากแบบวัดที่แปลและดัดแปลงจาก Self-Control Schedule และเมื่อคนไข้ทั้งหมดออกจากโรงพยาบาลแล้วได้ดำเนินการติดตามผลอีกเป็นเวลา 30 วัน พบว่า กลุ่มทดลอง 10 คน มีเพียง 1 คนเท่านั้นที่กลับไปเสพกัญชา แต่คนใช้กลุ่มควบคุม 10 คนนั้นกลับไปเสพยาเสพติดซ้ำ 7 คน

ข้อสังเกต คือ

1. การวิจัยนี้ไม่ใช่การวิจัยแบบทดลองโดยแท้ (true-experimental design) ที่มีได้มีการแบ่งกลุ่มโดยสุ่มมีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อทดลองและต้องอาศัยสมัคร การอาสาสมัคร อาจจะมีผลต่อเนื่องไปทดลองทำให้ได้ผลมากกว่ากลุ่มควบคุม

2. การวัดการควบคุมตนเอง เมื่อวันที่ 2 ของการเข้ารับการบำบัดรักษา ย่อมได้ผลไม่แน่นอนเพราะคนไข้อยู่ในสภาพของการกระวนกระวายใจด้วยอาการถอนพิษยา และเมื่อวัดคนไข้วันที่ 21 ของการบำบัดซึ่งคนไข้กำลังจะออกไปจากโรงพยาบาลก็อาจจะพบว่ากลุ่มทดลองซึ่งได้รับการเอาใจใส่ดูแลเป็นพิเศษจะมีความมั่นใจมากขึ้น และวัดแล้วได้ผลว่าการควบคุมตนเองจะดีขึ้น แต่ภาวะเช่นนี้อาจเป็นภาวะแบบชั่วคราว ส่วนกลุ่มควบคุมเมื่อเพียงถอนพิษยาแต่ไม่ได้รับการฟื้นฟูสภาพจิตใจย่อมมีความไม่มั่นใจในตนเองและกำลังจะกลับไปสู่ชุมชนที่ตนมีปัญหาย่อย

3. การติดตามผลเมื่อคนไข้กลับไปสู่ชุมชนติดตามเพียงในเวลา 30 วัน ซึ่งถือว่าสั้นเกินไป การติดตามการกระทำผิดซ้ำหรือการติดยาซ้ำควรประเมินผลว่าไม่ติดยาภายใน 5 ปี ภายหลังจากการบำบัดรักษา

4. กิจกรรมทดลองซึ่งเป็นเทคนิคจิตวิทยาแบบกลุ่มนี้มีลักษณะที่ต้องการผู้มีความรู้ ความชำนาญการเฉพาะเรื่อง ใช้เวลาและความพยายามของบุคลากรมาก เช่น 10 วัน (10 ครั้ง)

ครั้งละประมาณ 2 ชม. กว่า ๆ นำบัตรคนไข้ในกลุ่มทดลองเพียง 10 คน ถ้าเปรียบเทียบกับจำนวนคนไข้ติดยาเสพติดทั่วประเทศ 1.2 ล้านคน จะพบว่าเป็นรูปแบบการบำบัดที่ยังมีปัญหามากในทางนำไปปฏิบัติและคาดว่าจะสิ้นเปลืองทั้งงบประมาณและบุคลากรมาก

5. การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างคนไข้เฉพาะที่มีการศึกษาสูงระดับมัธยมขึ้นไปนั้น ไม่ใช่ลักษณะคนไข้ยาเสพติดโดยภาพรวม เพราะคนไข้ยาเสพติดโดยภาพรวมเป็นคนที่มีการศึกษาดำ

6. รูปแบบการบำบัดเช่นนี้มีข้อจำกัดนำไปใช้มาก คาดว่าอาจจะใช้ได้เฉพาะในกรณีที่ผู้เสพยาเสพติดกลับสู่ชุมชนที่มีสภาพปัญหาเสพยาเสพติดที่ไม่รุนแรง กล่าวคือโดยปกติผู้ติดยาเสพติดเมื่อกลับสู่ชุมชนซึ่งมีสภาพแวดล้อมและปัญหาเช่นเดิมก็มักจะเสพยาซ้ำ เช่น คนไข้กลับไปในชุมชนซึ่งมีปัญหายาเสพติดในระดับรุนแรง เช่น มีทั้งผู้จ้างรายใหญ่ ผู้ค้ารายย่อย และมีผู้เสพยาในชุมชน โอกาสที่คนไข้จะกลับไปเสพยาซ้ำมีมาก เพราะจะถูกชักชวนให้กลับไปเสพยาอีก แต่ถ้ากลับไปชุมชนที่มีปัญหายาเสพติดไม่รุนแรง เช่น ในชุมชนนั้นมีปัญหาเพียงมีผู้เสพยาเสพติด ผู้เสพยาต้องออกไปซื้อหาเสพยาในชุมชนอื่น เช่นนี้รูปแบบการทดลองจิตวิทยาแบบกลุ่มดังกล่าวอาจพอจะได้ผลบ้าง อย่างไรก็ตาม ความพยายามหารูปแบบการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดโดยทดลองรูปแบบใหม่ ๆ ย่อมเป็นที่น่ายกย่องกว่าการคิดแบบซ้ำ ๆ แบบเดิม เพราะไม่เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการ